

S PONOSOM NAPREJ!

Dolga, predolga pričakovanja Slovencev v Italiji za izglasovanje zakonske zaščite so se torej le uresničila in prinesla svoj sad. Lansko poletje je italijanska poslanska zbornica dne 12. julija odobrila naš zaščitni zakon. Letos, 14. februarja, pa je to opravil še rimski senat. V starem Rimu je bil prav ta organ znan s kratiko SPQR - Senatus Populusque Romanus (senat in rimsko ljudstvo) eden najbolj častnih pa tudi dejavnih delov oblasti, zlasti ko so imeli izvršno oblast cesarji, prej pa še po dva konzula. Senat je bil anekdotično obeležen kot "mala bestia" (zla žival), senatorji pa sicer dobri možje (boni viri). Tako ali drugače, tudi o današnjem rimskem senatu bi lahko marsikaj rekli kaj podobnega. Tudi v razpravi o slovenski zaščiti se je to večkrat pokazalo, pa tudi posamezni senatorji niso bili vsi dobri možje...

Zakonodajna pot zaščitnega zakona se je z odobritvijo v avli torej zaključila. Italijanski parlament je tako uresničil ustavno in druga določila ter duh raznih mednarodnih pogodb in sporazumov. Mirovna pogodba, Londonski memorandum, Osinski sporazum - to so bili le glavni dejavniki zunanje politične narave, ki so skupno s členoma 3 in 6 republiške ustave (ki govorita o enakopravnosti državljanov brez ozira na rasne, jezikovne, verske ali druge razlike ter o tem, da mora republika s posebnimi določili štiti jezikovne manjšine) ali s 3. členom deželne statuta Furlanije-Juljske krajine, ki priznava podobno enakopravnost vseh državljanov brez ozira na njih jezikovno oz. etnično pripadnost, postavili temelje sedanjemu zakonu.

Sprejem zaščitnega zakona je imel na splošno zelo pozitiven odmev, tako v slovenski kot v širši javnosti. Zlasti to lahko smatramo kot zaključek dolgotrajnega boja Slovencev v Italiji, pa tudi demokratičnega duha državljanov in družbe. Že sredi 19. stol. je Giuseppe Mazzini, eden od očetov italijanskega zedinjenja in Risorgimenta zapisal, da je za Italijo nujen sporazum oz. dogovor s slovanskim sosedom ob Jadranu. To je danes tudi našo prav v tem zakonu eno od svojih uresničitvev. Odnosi med Italijani in Slovani, posebno Slovenci, pa v naslednjih časih niso bili lahki. Vsa dolgoletna italijanska ekspanzija proti vzhodu, nato fašizem s svojo pošastno protislovensko politiko do konca druge svetovne vojne, vse to je pustilo rane in posledice. Italija je nato kot demokratična država šla v novo obdobje. Odnosi so se spremenili. Prišlo je do gotovih izboljšav (gl. šolski zakon za Slovence iz l. 1961), s čimer se je slovenska narodna skupnost v Italiji že okrepila in šla bolj samozavestno nadaljnjim bojem naproti. Vsemu temu je gotovo tudi botroval novi evropski duh. No, danes je z zaščitnim zakonom usa zadeva le prijavljena v pristan, čeprav zakon sam na sebi pušča tudi razne negotovosti in odprta vprašanja.

Naj tu omenimo odmev med Slovenci, med nami. Občutek zadovoljstva je prav gotovo tisti, ki je med nami prevladal. Ne bi govorili o navdušenju, ki bi sicer ob kakem boljšem zakonskem besedilu izstopal. Vsekakor pa to naše zadovoljstvo izvira iz nekega političnega realizma, iz katerega je ta zakon izšel.

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

Povabil me je, naj sedem, in me povpraševal o mojem življenju, študiju in prihodnosti. Povedal sem mu, da bom profesor matematike. Zastavil mi je tudi vprašanje: "Ste kdaj mislili, da bi postali duhovnik?" Naglo sem mu odgovoril: "Nikdar! In če bi mi prišla kdaj taka misel, bi jo takoj zavrgel!" On pa mi je rekel: "Če vam pride, je nikar ne zavrnite!" Poslovil sem se od njega in, ko sem stopil iz njegove sobe, je le ena misel zvenela v glavi in odmevala v srcu: "Duhovnik boš!" In me ni več zapustila. Vsi moji prejšnji načrti so izginili in le misel "duhovnik boš" je zablestela na moji življenjski poti.

MSGR. FRANČ MOČNIK, MOJI SPOMINI, GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA 2001

PO ODOBRTVI ZAKONA ZA ZAŠČITO NAŠE SKUPNOSTI

BREZ EVFORIJE TAKOJ NA DELO

DRAGO ŠTOKA

Na dan praznika svetih Cirila in Metoda, kot je v svoji glasovalni izjavi tik pred odobritvijo zakona za zaščito slovenske narodne skupnosti v Italiji poudaril senator Mitja Volčič, smo Slovenci, ki živimo v mejah italijanske republike, končno dočakali, da je rimski parlament izglasoval zakon, za katerega se je Italija obvezala najprej z londonskim sporazumom leta 1954, nato pa še leta 1975 s podpisom pogodbe z Jugoslavijo v Osimu. Naše čakanje je torej trajalo, če hočemo biti natančni, polnih 47 let. Marsikatera narodna skupnost bi ob takem čakanju izgubila živce, mi pa smo jih ohranili, pa čeprav z veliko težavo, saj nam ni bilo in ni moglo biti vseeno, kako ravna z nami država, ki se je ves čas ponašala s svojo demokracijo, odprtostjo in svobodoljubnostjo ter iska-

njem pravičnosti do vseh, torej tudi do svojih narodnih manjšin, kot je to jasno zabeleženo v italijanski ustavi.

Bil sem 14. februarja skupaj z nekaj drugimi rojaki na tribuni za občinstvo senatne dvorane palače Madama in oči so se mi ustavile na veliki tabli nad predsedstvom, na kateri je pisalo med drugim tudi: "Vsaka stvar nas spominja na naše dolžnosti". Škoda, da je ta "vsaka stvar" opominjala italijanske državnike skoro pol stoletja. To brezkončno dolgo čakanje na izpolnitev mednarodnih obvez s strani Italije je naši narodni skupnosti napravilo ogromno škodo, materialno in moralno. Kdo nam bo to škodo poravnal? Če bi imeli zakon takrat, ko nam je bil zagotovljen, bi bili danes pod manjšim asimilacijskim pritiskom, bili bi v nedvomno boljši fazi našega socialnega, ekonomskega in seveda narodnostnega življenja.

Pa še nekaj sem v klopih tribune za občinstvo opazil: štiri alegorične figure na stropu z napis: sloga, moč, pravica, pravičnost. In mislil sem si: sloga je gotovo bila, pri onih naših so državljanih, ki so bili dejansko vsi proti nam, skoro pol stoletja, če pustimo na miru fašizem z njegovo 20-letno diktaturo!

Toda vse, kar je bilo napak, moramo pozabiti. Tudi dolgo, natančno tridesetletno obdobje romanj skupnega predstavnstva v Rim, k najvišjim državnim predstavnikom, bi bilo najbolje pozabiti, toda kako, ko pa smo bili tolikokrat izigrani v naših pričakovanjih s praznimi obljubami in puhlimi izgovorjanji.

Prvo predstavnstvo, ki je romalo v Rim k takratnemu predsedniku vlade Emiliju Colombu, leta 1971 je bilo to, se je vrnilo domov trdno prepričano, da je zaščita "tik pred zdajci", tako lepo nam je govo-

ril ministrski predsednik Colombo, da o tem skoro nismo dvomili, namreč o takojšnji naši zaščiti. Kaj vse bi vedeli o tem povedati rojaki, s katerimi smo bili takrat skupaj na avdenci v palači Chigi, pa jih danes ni več: Avgust Siligoj, Albin Škerk, Boris Race, Izidor Predan...

Potem so si v skoro rednem časovnem razdobju sledila predstavnstva v Rim kot na tekočem traku: Pertini, Fanfani, Nilde Iotti, Enrico Berlinguer, Aldo Moro... Tudi oni bi imeli danes marsikaj povedati, morda tudi objektivno razložiti, zakaj smo morali pol stoletja čakati na zakon, ki nam je bil zagotovljen na podlagi dveh mednarodnih obvez.

Zdaj pa smo končno prišli, že vsi izčrpani, do cilja, do sprejetja zakona, ki predvideva zaščito naših najosnovnejših narodnih pravic.

Morda je temu "kriva" Evropa, ki je začela Italijo le nekoliko karati, kaj da čaka toliko časa na svoje dolžnosti? Morda!

Morda je to zasluha Slovence, katere diplomacija je pritisnila na Italijo, naj vendar izglasuje zakon? Morda!

STRAN 2

PREDSTAVITEV KNJIGE "MOJI SPOMINI" V GORICI

POKLON ZASLUŽNEMU MSGR. MOČNIKU

JURIJ PALJK

V soboto zvečer, 17. tm., je bila v Gorici v cerkvi Sv. Ivana, kjer ima sedež slovenska duhovnija, predstavitev knjige *Moji spomini* pokojnega velikega goriškega duhovnika msgr. Franca Močnika; izdala jo je Goriška Mohorjeva družba.

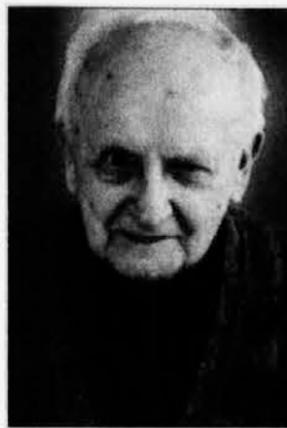
Pravzaprav ni šlo samo za predstavitev knjige, ampak za bogoslužje v spomin na velikega primorskega duhovnika, ki je vse svoje življenje posvetil slovenskemu narodu; spomin nanj ostaja na Goriškem izredno živ.

Slovenski duhovniki z Goriškega in lepo število prijateljev-duhovnikov pokojnega msgr. Močnika iz Slovenije je darovalo mašo v spomin na duhovnika, ki je imel blag značaj, in to kljub težkemu življenju. Mašo

je vodil župnik slovenske duhovnije v Gorici msgr. Cvetko Žbogar, med mašo je bilo ljudsko petje, kar je dalo večeru v čast msgr. Močniku še posebno, žlahten pomen in značaj ljudskega slavlja.

O knjigi sami je spregovoril tudi predsednik Goriške Mohorjeve družbe msgr. Oskar Simčič; dejal je, da je hvaležen vsem, ki so kakorkoli pomagali, da je le prišlo do izida knjige. Goriška Mohorjeva družba je čutila dolžnost, da se velikega slovenskemu narodu oddolži z izdajo njegovih spominov, ne nazadnje tudi zato, ker je bil pokojni msgr. Močnik dolga leta predsednik GMD. Zahvalil se je oblikovalcu knjige Ivanu Žerjalu in tiskarni Grafica Gorizia, ki jo je natisnila.

Po maši je o liku pokojnega msgr. Močnika v nabito polni

cerkvi sv. Ivana spregovoril g. Jožko Kragelj, urednik dela. Sam je besedilom knjige dodal marsikatero opombo, saj je bil msgr. Močnik skromnega značaja, blage in plemenite narave; zaradi vsega tega v

svojih spominih ni navedel svojih velikih zaslug, ki jih pa zagotovo ima, saj je ogromno naredil za našo narodnostno in versko skupnost na Goriškem. G. Kragelj je prisotnim na predstavitvi lepo povedal, kako je prišlo do pisanja spominov, saj jih je pokojni msgr. Močnik napisal samo na prigovarjanje sobratov. Ti so ga veliko let vneto spodbujali, naj napiše spomine, saj je imel izjemno polno življenje, ki je bilo vse v službi slovenskih ljudi in negovanja slovenske besede. Pokojni msgr. Močnik, ki je preminil novembra lani, je bil namreč vzgojitelj mladih slovenskih dijakov in študentov, vodil je Alojzijevišče, postavil koč sv. Jožefa v Žabnicah in še bi lahko naštevati. Bil je izjemen matematik in mu je po diplomirani matematični ved na univerzi v Bologni v tridesetih letih minulega stoletja prav to najstarejše vseučilišče v Evropi dalo tako možnost poučevanja matematika, a se je mladi Franc Močnik odločil za duhovnika.

STRAN 7

02 Janez Povše
ODPRLA SO SE NOVA OBZORJA

02 Breda Susič
KJE PA JE POLITIČNA ZRELOST?

03 Danijel Devetak / intervju
MIRJAM BRATINA PAHOR

04 Rudi Bogatec
CERKEV IN CERKEV

09 Matjaž Rustja
MALI NARODI MORAMO SAMI SKRBETI ZA...

10 Jurij Paljk / pogovor
MARJAN TERPIN OB 50-LETNICI KDZ

12 Erika Jazbar
BENEŠKI PLANINCI, POGUMNO NAPREJ!

14 Harjet Dornik
NOVO O ČLOVEŠKEM GENOMU

15 Ambrož Peterlin
SLOGA MULTINVEST EKIPA REKORDOV

16 DIJAKI ZAVODA CANKAR ONSTRAN ŠOLSkih ZIDOV

VSEBINA

VATIKAN IN BLIŽNJE VOLITVE V ITALIJI

KAKO IN KOGA BODO VOLILI ITALIJANSKI KATOLIČANI?

Predsednik republike Ciampi, ministrski predsednik Amato, zunanji minister Dini in drugi visoki predstavniki italijanske države so na italijanskem veleposlaništvu pri Svetem sedežu sprejeli vatikanskega državnega sekretarja, kardinala Sodana in njegove sodelavce. Ni šlo le za tradicionalno srečanje med visokimi predstavniki italijanske države in katoliške Cerkve ob obletnici Lateranskih pogodb, temveč tudi za globlji pogovor o trenutnem stanju odnosov med italijansko državo in katoliško Cerkvijo. Jasno je, da se je pogovor tical tudi skorajšnji državnozbor-

skih volitev. Kardinal Sodano se je namreč že bil srečal s kandidatom levosredinske koalicije Rutellijem, na sporedu pa je tudi srečanje s kandidatom desne sredine Berlusconiem.

"Sveti sedež zelo zanima življenjske italijanske Cerkve in je prav, če katoličani poznajo programe italijanskim političnim strank. Poznamo seveda osebe, je nadaljeval kardinal Sodano, a ne poznamo dobro programov. Jasno je, da je za nas zelo pomembno če programi političnih strank predvidevajo obrambo življenja, pospešujejo rast družine in predvidevajo ukrepe za vzgojo mladih,

čemur služi predvsem integrirani šolski sistem. Želimo dalje, da bi programi pospeševali vsedržavno in mednarodno solidarnost. Papežu, ki je tudi rimski škof, je zlasti pri srcu italijanski položaj, ki ga želi vedno bolj poznati".

Od podpisa Lateranskih pogodb je poteklo 72 let. S temi pogodbami so se uredili odnosi med italijansko državo in Svetim sedežem, saj ne smemo pozabiti, da je italijanska država nastala z vojaško zasedbo Rima, ki je bil tedaj prestolnica italijanske papeške države. Lateranske pogodbe vsebujejo tudi konkordat med Cerkvijo in državo, slednji pa je bil leta 1984 posodobljen, in ustreza potrebam sednjega časa.

Nova oblika komuniciranja med italijansko državo in katoliško Cerkvijo je prav gotovo posledica dejstva, da je izginila z italijanskega političnega prizorišča Krščanska demokracija, to je stranka, v kateri so se udejstvovali italijanski katoličani. Naravno je, da se za glasove italijanskih katoličanov zanimajo mnoge stranke, saj je za krščansko-demokrat/sko stranko redno glasovalo kakih 40% vsega italijanskega volilnega zbora.

ne in športne dejavnosti manjšine. Predstavniki slovenskih organizacij so opozorili na nujnost, da se deželna uprava čimprej pripravi na izvajanje zakona in da vzame v službo ljudi, ki znajo slovenski jezik. Glede Ustanove za Slovence so predstavniki krovnih organizacij predlagali, naj pri sprejemanju pravilnika upošteva obstoječo organiziranost naše skupnosti. Predsednik Martini in odbornik Romoli sta se obvezala, da bo dežela zajamčila posojila za slovenske ustanove, kakor hitro bo zaščitni zakon postal veljaven.

SSO IN SKGZ NA DEŽELI
Delegacija krovnih organizacij Slovencev v Italiji SSO in SKGZ se je 20. t.m. v deželni palači v Trstu srečala s predsednikom deželnega sveta Martinijem in z načelniki deželnih svetovalskih skupin. Bistvo pogovora so bili zaščitni zakon in njegovo izvajanje, Ustanova za Slovence v F-Jk in finančno stanje slovenskih kulturnih organizacij. Glede zaščitnega zakona ima dežela precejšnje pristojnosti zlasti glede imenovanja predstavnikov v paritetni komisiji in glede finančnih sredstev za kultur-

S T. STRANI

S PONOSOM

Globljo oceno bomo lahko objektivno dali šele kasneje. Dejstvo pa je, da nas sedaj čaka novo poglavje ali obdobje, ko bo treba ta zakon uresničevati. Zavedamo se, da to ni in ne bo vedno lahko delo. Zaenkrat si lahko le voščimo in želimo: pogumno naprej!

BREZ EVFORIJE

Morda je k temu pripomogla tudi drugačna klima v samem tržaškem mestu in povsod po naši deželi? Morda! Morda je k temu pripomogla tudi leva sredina, ki je ho-

tela zaključiti svoje petletno vladanje bolj odprto in konstruktivno, tudi do nas Slovencev v Italiji? Morda!

Dejstvo je, da zakon danes imamo. Da je sicer v marsičem nedorečen, nepopoln, pomanjkljiv, to drži, je pa istočasno tudi res, da predstavlja neko novo juridično bazo za naše nadaljnje življenje in razvoj.

Zdaj je spet na nas in na naši vztrajnosti naloga, da bomo ta zakon izpopolnili in pritisnili na odgovorne, predvsem na sedanjo vlado, da takoj izda izvršilne norme, tam, kjer morajo biti čimprej odobrene, to je na šolskem področju najprej, na glasbeno-kulturno-šolskem področju, pri imenovanju članov paritetne komisije, ki jih zakon predvideva, itd.

Takoj moramo poprijeti za delo, brez kake evforije, toda

vztrajno in dosledno. Južnotrolski senator Pinggera mi je na prostranih hodnikih senatorske palače dejal: "Za vas se zdaj odpira doba pritiska, skupno in posamično, da bo vlada čimprej sprejela ustrezne izvršilne norme k pravkar sprejetemu zakonu." Iste besede sem malo zatem slišal od senatorja Camerinija!

Pojdimo na delo torej, skupno in posamično, enotno in kot predstavniki posameznih prizadetih organizacij in ustanov, da bomo končno le prišli do vseh svojih pravic, ki nam jih Italija mora dati.

Bomo morali zdaj za te izvršilne norme čakati nadaljnjih 47 let, ali nam bodo sedaj vrata povsod na stežaj odprta?

Mi moramo povsod delati tako, kot da bi se to zgodilo že jutri.

NA HRVAŠKEM VRE / T.I. AFERA NORAC

KJE PA JE POLITIČNA ZRELOST?

BREDA SUSIČ

Nemiri, ki jih je ob t.i. aferi Norac doživela Hrvaška, kažejo na to, da se demokratični sistem v tej mladi republiki še ni utrdil in da je njena civilna družba še zelo šibka.

V nedeljo, 11. februarja, je sto tisoč Hrvatov na splitskih ulicah protestiralo zoper zahtevo po aretaciji upokojenega generala Mirka Noraca (na sliki), ki je osumljen vojnih zločinov nad gospiškimi Srbi med vojno leta 1991. Reška preiskovalna sodnica se je odločila, da Noraca pokliče na zatožni klopi, potem ko se je s problemom pobojev srbskih civilistov srečala med preiskavo o umoru bivšega hrvaškega vojaka, Milana Levara. Levar je zadnja štiri leta javno govoril o medvojnih zločinih in o Norčevi odgovornosti. Verjetno so zaradi tega avgusta lani podtaknili bombo v njegov avto. Policija je kmalu priprla šest bivših vojaških častnikov, ki so bili vsi osumljeni vojnih zločinov. Med preiskavo se je ime Milana Noraca, ki je bil glavni poveljnik na območju Gospica, tolikokrat pojavilo, da je bila njegova aretacija neizogibna.

Policija Noraca ni našla, saj se je pravočasno skrila. Medtem pa je tudi mednarodno sodišče za vojne zločine v Haagu zahtevalo njegovo izročitev. To je bil povod za ljudske demonstracije v podporo Noracu - najprej v Splitu in nekaterih drugih manjših mestih, sredi tedna pa še v Zagrebu, kjer se je sicer zbralo le okrog 8000 demonstrantov. 33-letni general v pokoju je bil prikazan kot narodni heroj, njegov kazenski pregon pa kot poizkus oblasti, da obsodijo hrvaško vojno za svobodo.

Tako slovenski kot drugi mednarodni tisk je razkrinkal pobudnike demonstracij in jih

opisal za to, kar so dejansko bile: poskus bivše vladne stranke HDZ, da "naskoči oblast z ulice", kot v Delovi Sobotni prilogi piše Peter Žerjavič. Po mnenju profesorja za zagrebški fakulteti političnih znanosti Ivana Šibra, so v ozadju skupin dobro organiziranih in vplivnih vojnih veteranov, ki so bili pobudniki manifestacij, privilegiranci iz Tudmanovih časov, s sinom pokojnega predsednika, Miroslavom, na čelu. Tudi dolga, da je šlo za konfrontacijo med nacionalistično stranko nekdanjega predsednika in politično koalicijo, ki je zmaga la na zadnjih volitvah. Isto trdi Guido Rampoldi v prodornem komentarju v "La Repubblica" in dodaja, da so se "Tudmanove sirote" odločile za take vrste boj za oblast in za ohranitev privilegijev, ker bi na demokraciji način, to je z volitvami, nikakor ne mogli uspeti, saj so izgubile vso podporo ljudstva. Z demagogijo in s pomočjo vpliva ter mafije vojnih veteranov pa je bilo sorazmerno lahko izkoristiti nezadovolj-

stvo ljudstva, ki trpi zaradi obubožanja, visoke brezposelnosti in hudih socialnih problemov.

Če se je minuli teden torej izkazalo, kako lahko je minirati demokratični sistem v državi in kako je civilna družba še nezrela - ko s tako lahkoto naseda politični demagogiji spretnih strankarskih in drugačnih leaderjev - je tudi res, da so po drugi strani Hrvatje dokazali določeno stopnjo treznosti, ko so po nekajdnevem razburjenju pustili, da se situacija nekoliko pomiri in niso sledili pozivom k uporabi zoper vlado. Tako je bila že zagrebška manifestacija prava polomija za organizatorje, v drugih mestih pa je bila udeležba protestnikov še skromnejša. Rampoldi ugotavlja, da so se državljani, tako kot tudi državni voditelji dobro zavedali, da njihova država zaradi hudih finančnih problemov ni v stanju, da bi se upirala zahtevam mednarodne skupnosti, ki v zameno za podporo zahteva sodelovanje s Haaškim sodiščem. Zato niso mogli slediti pozivom veteranov, naj "branijo pokončnost Hrvaške" pred tujo aroganco, čeprav so vsi občutili kot hudo krivico dvojno mero, ki jo mednarodna skupnost uporablja glede tega vprašanja v odnosu do Srbije in njenih vojnih zločincev.

Slaba plud vsega tega pa je, da je mednarodna skupnost navadila hrvaško (in tudi srbsko) javnost, da predajo vojnih zločincev Haagu razume kot neke vrste plačilo v zameno za podporo pri iskanju pomoči pri Svetovni banki in Mednarodnem denarnem skladu. "Ta tržna logika", kot jo definira Rampoldi, "pa Srbe in Hrvate ne bo naučila pravne demokracije, tj. pravne države". Zahodne države bi se morale zavedati, da bodo tudi za to nosile določeno odgovornost.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

ODPRLA SO SE NOVA OBZORJA

Ni dvoma, sprejetje zaščitnega zakona nam je kot manjšini odprlo povsem nova obzorja ali kakor je slišati od vsepovsod, pričelo se je novo obdobje. Podobno kot se je v novem času matična Slovenija vzpostavila v lastni državi, tako smo se mi vzpostavili v zaščitnem zakonu. In to je velikanski dogodek, eden tistih lepih darov, ki nam jih je v zadnjem desetletju poklonila silovita zmaga demokracije, zmaga, ki je tako temeljito preobrazila večji del evropske celine. In tako smo sedaj na višji ravni zaživel tudi mi kot manjšina, saj bodo posledice sprejetja našega zaščitnega zakona vplivne v še veliko širših dodatnih razsežnostih. V tem delu se je namreč zgodil premik, ki bo prežaril celotno občutljivo območje Balkana in to z močnejšo lučjo demokratičnosti in razumevanja. Odprle se bodo povsem nove in še lepše možnosti sobivanja med Italijo in Slovenijo kot sosednjima državama, seveda pa bo dogodek lahko v prvi vrsti pomagal prav nam samim v manjšini kot tudi tukajšnjemu delu večinskega naroda. Ne pozabimo, da moramo vsi skupaj slednjič nadvladati nelahko dediščino zgodovine, ki se je skozi vse prejšnje stoletje tako kruto znašala prav nad našimi kraji. Ne nazadnje je tu vsa desetletja po drugi vojni potekala meja med dvema nesprajljivima družbenima sistemoma.

Predvsem so se torej nova in lepša obzorja odprla za nas same, za manjšino v celoti. Zaščitni zakon je neke vrste naša ustava, ki nas določa na zunaj pa tudi navznotraj. Vse po vrsti nas povezuje, saj je delo našega skupnega truda in prizadevanj. Slej ko prej bomo vsi začutili, kako nas zakon hitro zbližuje in verjetno nas bo v prihodnosti praktično povsem poenotil. Poenotil tudi zato, ker ga je treba v mnogočem šele udejaniti oziroma do kraja uresničiti. In tu se bo kot plodno pokazalo tisto izhodišče, ki bo vse sile usmerilo prav v udejanjanje zakona in ne v razpravljanje o tem, zakaj je zakon takšen, kot je in zakaj ni boljši. Dela pri udejanjanju zakona bo ogromno, to delo bo zahtevalo veliko zavzetost, usklajenost vseh, ki bodo pri njem v imenu vseh sodelovali, poleg tega pa visoko stopnjo strokovnosti in kvalitetno raven političnega dela. Naš cilj mora namreč biti izgrajevanje takšnega manjšinskega življenja, ki bo kos vsem sodobnim izzivom in bo znalo vključiti vase vse pridobitve novejšega družbenega in gospodarskega razvoja. Seveda pa mora biti naš prvi cilj odpravljanje vseh naših še preostalih notranjih razdalj ter sprožitev vseh še neizkoriščenih ustvarjalnih sil naše skupnosti, da bo lahko svoj odgovarjajoči strokovni delež prispeval prav vsakdo med nami. Nova obzorja so se sicer odprla, toda znati jih bomo morali osvojiti.

NOVI GLAS

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEHNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR.

INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL. 0481 533 177

FAX 0481 536 978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL. 040 365 473

FAX 040 775 419

E-MAIL nglasts@tin.it

OBISK SEKRETARKE

MAGDALENA TOVORNİK V GORICI

V sredo, 14. t.m., se je mudila na obisku pri zamejskih Slovencih v Gorici državna sekretarka na Ministrstvu za zunanje zadeve in vodja Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Magdalena Tovornik. S podsekretarjem na Ministrstvu za zunanje zadeve RS Zorkom Pelikanom in generalno konzulko RS v Trstu Jadranko Šturm Kocjan se je srečala z najvidnejšimi predstavniki Slovencev goriške pokrajine in obiskala niz slovenskih kulturnih ustanov v Gorici.

Najprej se je srečala z vodstvom goriškega Kulturnega doma in prisluhnila vodstvu, ki ji je na kratko prikazalo delovanje te pomembne ustanove. Nadalje se je Tovornikova podala v Kulturni center Lojze Bratuž, kjer so ji tudi predstavili pomen obnovljenega slovenskega hrama za kulturno življenje Slovencev in za sožitje med narodnostima v Gorici. V centru Bratuž se je srečala tudi s predstavniki Goriške Mohorjeve družbe, Združenja cerkvenih pevskih zborov, s predstavniki Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel ter predstavniki drugih organizacij Slovencev v Gorici. Prav na sedežu Sveta slovenskih organizacij v Gorici se je Tovornikova sestala s skupno delegacijo Sveta slovenskih organizacij in Slovenske kulturno gospodarske zveze in se pogovorila o težavah, ki tarajo slovensko manjšino.

"Zelo sem vesela, da sem prav danes med vami v Gorici, saj je bil prav danes v rimskem senatu sprejet zaščitni zakon za slovensko manjšino in sama upam, da bo ta zakon pomenil veliko za vas! Vem, da je tudi v zvezi z izvajanjem in udejanjanjem zaščitnega zakona veliko težav in jih še veliko bo, a če se dan po jutru pozna, potem je to dober obet za prihodnost!" je navedla prisotne Tovornikova, ki je slovenski manjšini tudi zagotovila nadaljnjo pomoč v prihodnje. Povedala je, da so na Ministrstvu za zunanje zadeve in v Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu dobro informirani o težavnem finančnem stanju, v katerih so manjšina in njene kulturne ustanove zaradi neizplačevanja denarnih sredstev s strani italijanske države. Obljubila je pomoč v prihodnje, a obenem tudi povedala, da bo Slovenija od Italije zahtevala, naj svoje finančne obveznosti do slovenske manjšine v najkrajšem času poravnava, da ne bi prihajalo do zastojev pri kulturnem in vsakdanjem delu manjšine.

Tovornikova je v Gorici tudi dejala, da v Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu predvidevajo, da bo finančna pomoč Slovenije manjšini vsaj taka kot lani; bolj bo jasno, ko bo sprejet državni proračun. Državna sekretarka je tudi dejala, da bodo tudi v prihodnje tesno sodelovali z obema krovnicima organizacijama, s SSO in SKGZ, ker je dialog med krovnicima organizacijama izjemno uspešen. O dejstvu, da so v Uradu objavili tudi razpis za nove projekte, na katere se mimo krovnic organizacij lahko prijavi posamezniki in skupine ter društva iz zamejstva ki s novimi predlogi, je dejala, da je ta razpis pomemben, ker išče RS nove izlive, sveže ideje tudi v zamejskem prostoru. Tovornikova je s spremstvom obiskala tudi goriški sedež SLORI-ja, kjer se je srečala s predstavniki te ustanove, nakar si je ogledala knjižnico Damir Feigl v Gorici. Nato si je ogledala še dijaški dom Simon Gregorčič in prenovitvena dela pri obnovi najstarejše slovenske knjigarne v Gorici, Katoliške knjigarne na Travniku.

Tovornikova je goriškim Slovencem obljubila, da se bo na obisk v kratkem vrnila tudi zato, da bo bolje spoznala uspehe, vsakdanje delo in tudi težave.

JUP

POGOVOR / MIRJAM BRATINA PAHOR

NAJ SIJE SONCE V ŽIVLJENJU VSAKE DRUŽINE!

DANIJEL DEVETAK

Ali bi lahko najprej povedali kaj o sebi?

Rodila sem se v Kopru, kjer sem končala gimnazijo, na filozofski fakulteti sem končala študij iz pedagogike in zgodovine. Hkrati sem končala tudi triletni teološko-pastoralni tečaj. Dve leti sem delala kot šolski pedagog v vrtcu in osnovni šoli Sečovlje. Po selitvi na Tržaško pa sem leta 1988 začela poučevati verouk na znanstvenem liceju v Trstu. Spet sem morala opraviti tudi teološke študije. Po selitvi v Gorico pa sedaj že četrto leto poučujem verouk na tukajšnjih višjih šolah.

Izhajam iz za današnje čase številčne družine: doma smo bili štirje otroci. Starši so nam bili vzorniki za bodoče družinsko in krščansko življenje. Vzgojali so nas predvsem z zgledom in poudarjali pomen pravih vrednot za življenje. Vključili so nas tudi v čudoviti svet glasbe. Oba starša sta bila vključena tudi v eno izmed prvih zakonskih skupin, ki je delovala na Primorskem. Na srečanjih in izletih v naravo smo sodelovali tudi otroci in takrat smo začutili, kako pomembno je, da je družina povezana med seboj in tudi z drugimi. Odkrivali smo pomen in lepoto pristnih medčloveških odnosov. Že v gimnazijskih letih sem tudi vodila birmanske skupine, ustanovila mladinsko skupino, v kateri smo z mladimi razpravljali o verskih problemih, hodili na izlete, se udeleževali srečanj v Stični, hodili na duhovne vaje ipd.

Pred mesecem dni so se končali predpisi na naših šolah. Kako gledate kot šolnica na slovenske šole v zamejstvu in sploh na italijanski šolski sistem? Sami namreč dobro poznate tudi šolstvo v matični domovini...

To je vprašanje, ki bi zahtevalo poglobitev in tehtno analizo. Šola je ena izmed najpomembnejših ustanov, saj vzgaja mlade, ki bodo nekoč vodili družbo. Pri samem oblikovanju učnih ciljev in vsebin bi morali biti bolj soudeleženi tudi starši, ki si gotovo želijo, da bi se njihov otrok dobro počutil v šolskem okolju in da bi se vestransko razvil. Prav bi bilo, da bi se ob tej problematiki večkrat skupaj usedli in se vsi udeleženci učno-vzgojnega procesa pogovorili. Naj začnem z besedami, ki so bile izrečene na kongresu pedagogov, da bo šola 21. stoletja šola odnosov in ne več šola znanja. Vedno bolj bo zaradi izjemno hitrega telekomunikacijskega razvoja stopala v ospredje vzgoja in ne le izobraževanje. Vsak šolski sistem ima pozitivne in negativne strani. Vsekakor bolj poznam višje šole, kjer poučujem že več kot 10 let, medtem ko šolstva v Sloveniji ne spremljam že vsaj desetletje. Če lahko primerjam zelo na splošno, bi rekla, da gre za različne vsebinske, pa tudi didaktične vidike. V Sloveniji je srednja šola (gimnazija) dajala večji poudarek naravoslovju, medtem ko je bilo družboslovje - predvsem filozofija - zelo zanemarjeno in enostransko, kar se še danes močno odraža v slovenskem političnem življenju. Profesorji so se že med samim študijem podrobno seznanili tudi z didaktiko in metodiko predmeta, ki naj bi ga poučevali. Na vsaki šoli je delovala tudi šolska svetovalna služba, ki so jo - če je bila šola velika - sestavljali psiholog, pedagog in socialni delavec in so se aktivno vključevali v učnovzgojni proces ter strokovno pomagali učencem, ki so imeli težave, in nadarjenim učencem, svetovali

Na Goriškem že nekaj let deluje Skupina družin Sončnica, ki se je uradno ustanovila 13. junija 1999 kot izraz slovenskih prijateljskih družin in posameznikov, ki jim je pri srcu družina. Društvo se navdihuje pri vrednotah krščanstva, slovenstva, demokracije in ideološkega pluralizma. Doslej je že priredilo več srečanj in pobud kulturnega, vzgojnega in družabnega značaja, na katerih se zbirajo ljudje ne samo z Goriškega; in vsakokrat so te pobude zelo odmevne, kar kaže na to, da je skrb za družino, vzgojo in zdravo rast mladih našim ljudem zelo pri srcu. O skupini, njenih uspehih in željah, pa tudi o vzgoji v naših šolah, smo se pogovorili z njeno predsednico Mirjam Bratina Pahor, ki nam je povedala marsikaj zanimivega.

staršem in profesorjem. Večkrat se mi zdi, da je italijanski šolski sistem zelo neprožen. Uvajajo se reforme, o katerih niso dobro poučeni ne profesorji ne starši, veliko je zmede in prepuščenosti samemu sebi, premalo je povezanosti z delovnim okoljem in resničnimi potrebami po določenem tipu šole. Vsekakor je več poudarka na humanističnih predmetih, večja je tudi svoboda profesorja pri izbiranju in poglobljanju posameznih učnih vsebin; v primerjavi s šolo v matični domovini je mogoče tudi manj storilnostno naravnana.

Kako pa doživljate svojo službo - poučevanje verouka - na goriških višjih šolah? Katera je po vašem mnenju vloga tega poučevanja danes?

Najprej sem delala kot pedagog v šolski svetovalni službi, zato je bilo poučevanje verouka na višji šoli zame velik izziv, čeprav sem že prej poučevala verouk v župniji. V začetku mi je bilo zelo težko, saj so imeli nekateri dijaki v Trstu, kjer sem začela poučevati, do predmeta zelo omalovažujoč odnos. Počasi sem se jim skušala zavzeti delom približati in v vsakega sprejemati kot enkratnega, neponovljivega posameznika, najprej vzpostaviti z njimi odnos in mu šele potem približati tudi učne vsebine. Opazila sem, da mladi potrebujejo, da jih sprejmeš, da jih imaš rad, da jih ceniš in spoštuješ; skratka: da jim predstavljaš avtoriteto znanja in ljubezni. Spoštujete te, če veliko znaš in jim to znanje na pravičen način tudi posreduješ. Dogovoriti se je treba tudi o pravilih, ki naj jih pri delu upoštevajo in spoštujejo. Menim, da so današnji mladi velikokrat v stiski, veliko se zanimajo za temeljna življenjska vprašanja, vedno bolj izražajo potrebo po duhovnosti. Nekateri so tudi izrazito kritični do Cerkev kot institucije. Pomembno je, da skušajo graditi pozitivno sliko o sebi, da tudi mi skušamo iskati in razvijati to, kar je v njih dobrega in pozitivnega. Kdor nima sebe rad, ne bo imel rad niti sočloveka in še manj Boga. Mladi morajo najprej vzljubiti sami sebe. Delo z njimi mi pomaga, da tudi sama rastem in se razvijam, saj me z vprašanji, ki jih zastavljajo, spodbujajo k nenehnemu delu in razmišljanju; dajo mi res veliko. Bistvo je v dobrih, ustvarjalnih odnosih. Končno pa mladi cenijo tistega vzgojitelja, ki jim je za zgled s svojim življenjem. Službo doživljam kot poslanstvo, sploh pa zelo rada delam z mladimi. Ti so namreč uporniški, neposredni, opozarjajo na napake, te preizkušajo in opazujejo.

Pravni položaj profesorjev verouka pa je še vedno neurejen, saj smo imenovani vsako leto znova. Tudi predmet je izbiran in dijaki, ki ga ne obiskujejo, lahko gredo med uro iz razreda, kar gotovo ni vzgojno in niti pošteno do predmeta. Prav bi bilo, da bi ti imeli alternativni pouk ali individualno delo. Ker je predmet izbiran, mora profesor vložiti toliko več motivacijskih prijemov, da dijaka pritegne k predmetu.

Kaj bi povedali o nastanku skupine Sončnica?

Naše društvo je nastalo iz potrebe, da s skupnimi močmi kaj konkret-

FOTO BUMBACA

na naredimo za družine. Ob mednarodnem letu družine leta 1994 smo prvič začutili, da bi bilo prav, če kaj organiziramo, če ustvarimo možnost srečevanja in pogovora o problemih, ki so vezani na družino. Želeli smo ustvariti priložnosti za predavanja, ponuditi mladim pobude, ki bi jih pritegnile. Zato smo člani zakonske skupine, ki se je zbirala že več let, pripravili dvodnevno srečanje v Štandrežu, kjer so predavatelji spregovorili o fazah v zakonskem življenju in drugi dan o nekaterih vzgojnih problemih. Ta prvi neuradni začetek nam je pozneje dal zagona, da smo vsako leto pripravili t.i. dan družine, kjer smo se ob igrah najprej sprostiti, popoldan pa je bil čas za pogovor in predavanje. Večkrat smo organizirali tudi kakšen izlet v naravo. Vedno bolj smo čutili potrebo, da se tudi konkretno organiziramo kot društvo, saj bomo tako lahko razvili več dejavnosti. Danes strokovnjaki trdijo, kako pomembno vlogo igra družina v razvoju posameznikove osebnosti, družba in država pa za družino naredita zelo malo, od materialne (otroški dodatki, daljši porodniški dopust) pa do duševne in duhovne pomoči. Žal se politiki verjetno ne zavedajo tega: če bi materam nudili večje ugodnosti in materialno podporo, bi bilo veliko manj kriminala in uživanja mamil. Na družino se spomnijo, le ko kaj ne gre. Takrat vsi usmerjajo prst v družino: "Seveda je tak, pogledajte iz kakšne družine prihaja..." Društvo je nastalo zelo neformalno junija 1999 pod lipami na dvorišču centra Lojze Bratuž v Gorici. Pri iskanju imena smo se odločili za sončnico, ker se ta ozira k soncu, k iskanju svetlega in pozitivnega v življenju. Če bi v življenju res znali vedno iskati pozitivne stvari in bi bili manj kritični, bi bilo verjetno veliko lažje.

V drugi polovici januarja ste na občnem zboru Skupine družin Sončnice potegnili črto pod lanskim delovanjem. V predsedniškem poročilu ste

poudarili, da je bilo leto 2000 za skupino "res s soncem obsijano". SD Sončnica torej lepo raste in uspeva. Kaj je bilo za vas to "sonce" v tem času?

Sonce je bilo to, da so se uresničili nekateri naši načrti, da smo začeli uresničevati naše želje in smo dobili veliko idej za bodoče delovanje. V našo sredo smo v zadnjih mesecih povabili dva izjemna pedagoga, prof. Alenko Rebulu in p. Christiana Gostecnika, priredili smo izjemno uspešen koncert Adija Smolarja, poleg tega poletni center, ki je uspel v polni meri in pri katerem smo izpeljali sodelovanje s CISI-jem (Centro Isontino Servizi Integrati), kjer so se naši otroci lahko učili, kako se približamo ljudem, ki imajo motnje v razvoju; v skupnih delavnica so nastale čudovite stvari. Dejavnosti so torej lepo stekle.

Glavna temelja vašega delovanja sta formacija in družabnost, binom, ki se je izkazal za zelo uspešnega. Kaj najbolj potrebujejo po vašem mnenju naše zamejske družine in pred katere izzive so postavljene?

Naša sreča je v tem, da se srečujemo. To danes najbolj potrebujemo: ustvarjati medčloveške odnose, se pogovarjati. Zato smo že v začetku našega delovanja poudarili pomen družinskih srečanj, kjer se zbiramo, veselimo in pogovarjamo o naših vzgojnih težavah in vidimo, da imamo vsi podobne probleme. Družina nas zaznava v temeljih našega bivanja; danes pa doživlja veliko stisk. Mladi večkrat popolnoma nepripravljeni stopajo v zakon, naletijo na vrsto težav pri usklajevanju poklicnega in družinskega življenja in se velikokrat čutijo prepuščene sami sebi. Prav je, da imajo možnost, da se nekje srečujejo in skušajo reševati te težave. V šoli se učimo vsega, niti ena ura pa ni posvečena temu, kako živeti uspešen zakon in kako vzgajati otroke. Mladi potrebujejo danes prav to: pripravo na bodoče življenje. Družina doživlja v današnjem času številne spremembe, starši so pod velikim pritiskom. Zamejska družina je verjetno še bolj izpostavljena pritiskom, ker smo pač maloštevilni, vsi naj bi sodelovali v čimveč organizacijah; tako se izgubimo. Delujemo na najrazličnejših nivojih, za družino pa zmanjka časa. Otroke vpisujemo v najrazličnejša društva; bolj je bilo, da bi izbrali samo eno področje in na njem dejavno sodelovali. Danes smo pred velikim izzivom: vse okrog vidimo nerazumevanje, ločitve, premalo je potrpljenja in pogovora, prevelike so obremenitve, kar se potem pozna v vsakdanjem družinskem življenju. Premalo je pogovora, ki je bistven; ne znamo niti več se pripraviti. Strokovnjaki poudarjajo, kako pomemben prostor je družina, saj temeljna izkustva, ki jih doživimo v družini, bistveno vplivajo na celostni razvoj posameznika in na oblikovanje naših poznejših odnosov z drugimi. V družini se človek nalezeta tistih vrednot, ki so potem temelj za njegov razvoj; to so lahko krščanstvo, slovenstvo, ljubezen, spoštovanje do sočloveka.

3

ČETRTEK,
22. FEBRUARI
2001

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU C

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

8. NAVADNA NEDELJA

"Beseda razodene misli človekovega srca." (Sir 27, 6)
 "Dobro je, Gospod, da te slavimo." (Ps 92, 2)
 "Smrt, kje je tvoja zmaga?" (1 Kor 15, 55)
 "Iz preobilja srca govorijo namreč njegova usta." (Lk 6, 45)
 "Tedaj se bo izpolnila beseda, ki je zapisana: Smrt je použita v zmagi. Smrt, kje je tvoja zmaga? Smrt, kje je tvoje želo?" (1 Kor 15, 55)

Velika noč ni samo enkrat na leto. Tedaj je samo njeno slovesno praznovanje, saj se resničnosti zmage nad smrtjo radujemo pri vsaki sv. maši. Zbor prisotnih vernikov glasno vzklika po celem svetu: "Tvojo smrt oznanjamo, Gospod, in tvoje vstajenje slavimo!" Že Izaija (na sliki) je zapisal: Gospod Bog "bo za vselej uničil smrt" (Iz 25, 8). Pavel govori o teku zgodovine našega življenja, "dokler (Bog Oče) ne položi vseh sovražnikov pod Kristusove noge. Kot zadnji sovražnik bo uničena smrt... ko pa mu bo vse podvrženo, se bo tudi Sin sam podvržel njemu, ki mu je vse podvržel, da bo Bog vse v vsem" (1 Kor 15, 25.26.28).

Veličastna je beseda o Veliki noči smrti in vstajenja Boga človeka Jezusa Kristusa, saj "Božja beseda je namreč živa in dejavna, ostrejša kakor vsak dvorezen meč in zareže do ločitve duše in duha, sklepov in mozga ter presoja vzgibe in misli srca... Pred njegovimi očmi je vse razgaljeno in odkrito. Njemu bomo dajali odgovor" (Heb 4, 12-13).

Ta ostrina meča Božje besede zareže v živo, v srce, tako da ga odpre in preizkusi v peči trpljenja, da se končno prikaže filtrirano, čisto usmiljenje do človeka.

Na rešetki, ki ga tresemo, ostanejo odpadki (Sir 27, 4-5), to so predsodki proti Bogu in človeku. Tudi temo zamenja luč

ljubezni, ki vse razsvetljuje. Je namreč na delu Jezus, ki daje vid slepemu (Jn 9, 1-41), da lahko hodi z veseljem v srcu in na licu proti Očetu: "Jaz sem luč sveta, pravi Jezus. Kdor hodi za menoj, ne bo hodil v temi, temveč bo imel luč življenja" (Jn 8, 12). Luč usmiljenja je sad velike noči. Je novo vino, ki je zrastle na žlahtni trti, čeprav ga je robidovje, kakor tudi trnje smokvo, skušalo zadušiti (Lk 6, 44; Mr 4, 7), kajti "posvetne skrbi, zapeljivost bogastva in

poželenja po drugih stvareh se prikradejo (v srca ljudi) in (jim) zadušijo besedo, tako da postane nerodovitna" (Mr 4, 19-20).

Kako hudo je spoznanje slepive in lažnive kačje besede, ki bi rada postala kakor Bog, pa človeka pahne v bedo in nemoč; tedaj je Bogu hvaležen že za figov list in sukno iz kože (1 Mz 3, 7. 21).

Les greha je prevaral človeka in ga izročil umiranju in smrti, obratno pa je les pohujšanja obešenega Boga človeka Jezusa Kristusa, drugega, novega Adama-človeka, postal drevo življenja.

To je zmaga, to je vstajenje, to je novo stvarjenje, to je triumf usmiljenja. Tedaj se nam odprejo oči, da gledamo na vsakega človeka, tudi na največjega grešnika, z očmi odpuščanja, da spregledamo greh, krivdo, zablodo, iver v očesu brata, priznamo pa bruno v svojem očesu (Lk 6, 41.42), ker zagledamo v Jezusu neskončno usmiljenega Očeta. Zato, pravi Jezus: "Blagor usmiljenim, kajti usmiljenje bodo dosegli" (Mt 5, 7). In še: "Bodite usmiljeni, kakor je usmiljen tudi vaš Oče!" (Lk 6, 36).

Usmiljenje pa se mora pokazati najprej v govorjenju, saj: "Česar je polno srce, to usta rada govore" (prim. Lk 6, 45). Zaradi tega naj bo srce polno ljubezni do Boga in do človeka, da bo smelo širiti zavest, da je Jezus v nas in mi v njem: "Tisti dan boste spoznali, da sem jaz v Očetu in vi v meni in jaz v vas... če me kdo ljubi, se bo držal moje besede in moj Oče ga bo ljubil. Prišla bova k njemu in prebivala pri njem... beseda, ki jo slišite, ni moja, ampak od Očeta, ki me je poslal" (Jn 14, 20.23-24). Besedo gre živeti in jo širiti. Za besedo bomo dajali odgovor. Beseda je namreč zapoved, je ljubezen, je Bog sam (1 Jn 4, 8). Ker je dober, usmiljen do vseh: je kakor sonce, ki sije za vse, je kakor dež, ki pada na pravične in krivične (Mt 5, 45), zato ga moramo živeti v zavesti svoje nemoči, ničevosti, grešnosti, v globoki ponižnosti, ki cení vsakega človeka, tudi sovražnika, ki mu želi vse dobro, kakor sebi (Lk 6, 31). "Beseda, pravi Jezus, ki sem jo govoril (oznanjal s čudeži, zlasti s smrtjo na križu): Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo: Lk 23, 34), ta ga bo sodila poslednji dan" (Jn 12, 48). Jezus nas bo sodil poslednji dan po besedi usmiljenja. Zato se potrudimo, da dosežemo usmiljenje, ki vse ljudi opravičuje in "ne misli hudega" (1 Kor 13, 5). Obsoja pa vse, kar je grešno, da reši nas grešnike. Usmiljenje naj bo svetla luč, ki ne vidi iveri v očesu bližnjega; naj bo kakor dober sad, kakor žlahtno vino, kakor zaklad srčne dobrote (prim. Lk 6, 38-45). Naj bo smrt použita v zmagi lepega govorjenja o sočloveku (1 Kor 15, 54).

"Luč je bila začetek stvarjenja, zato naj bo usmiljenje začetek novega stvarjenja. Naj bo tako močno, da lahko spremeni dobro celo to, kar je slabo" (S. Fausti, Lk, 188).

Za usmiljenje molimo.

IMENOVANJA NOVIH CERKVENIH DOSTOJANSTVENIKOV

REKORDEN KONZISTORIJ

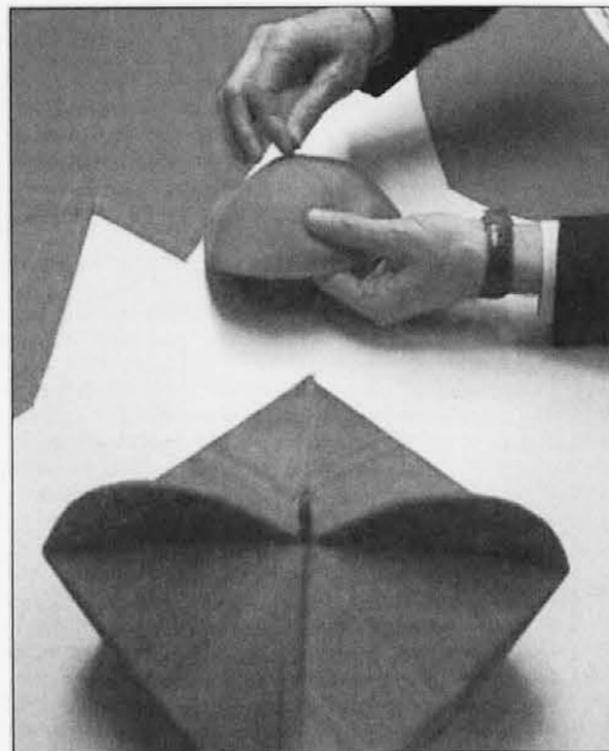
JURIJ PALJK

V sredo, 21. t.m., se je v Vatikanu pričel "konzistorij rekordov", kot so ga poimenovali časnikarji in opazovalci.

Konzistorij je zbor kardinalov z vsega sveta in na njem papež uradno imenuje nove kardinale, katerih imena je bil objavil pred časom. Letos se jih je v Vatikanu zbralo zares veliko, saj je prvič v zgodovini, da jih kardinalski zbor šteje 184 in to po nedavni smrti kardinala Giuseppe Casorie (umrl je 8. t.m.). Še nikdar torej ni bilo tako velikega števila kardinalov in tudi iz toliko držav na svetu jih še ni bilo. Kardinalski zbor sestavljajo namreč kardinale iz 68 držav na svetu. Najstarejši kardinal je naš dobri znanec Franz König, ki se je rodil leta 1905 in je bil dunajski nadškof, dobri znanec zato, ker je bil pred leti v Bovcu na vsakoletnem Srečanju treh dežel. Sicer pa je kardinal König tudi zadnji še živeči kardinal od dvainpetdesetih, ki jih je imenoval papež Janez XXIII.

Janez Pavel II. je do sedaj v 22 letih načelovanja Cerkvi osemkrat imenoval kardinale in doslej je imenoval 201 kardinale, kar je gotovo svojevrsten rekord. Za primerjavo povejmo, da jih je Pavel VI. imenoval 144, Leon XIII. 147, Pij IV. 123. Tokrat bo papež imenoval 44 kardinale, kar je največ doslej, saj jih je pred njim naenkrat imenoval 35 samo še Pavel VI. leta 1969.

Kaj bi si o tem mislil papež Sikst V., ki je v 16. stoletju določil število kardinalov na sedemdeset, ne vemo, a dejstvo je, da je večje število v kardinalskem zboru potrebno predvsem zaradi novih potreb današnjega časa. Da se stvari tudi v Cerkvi korenito spreminjajo, povejmo, da sta bila še na začetku minulega stoletja samo dva kardinale Neevropejca. Na konklavah leta 1903 je namreč sodelovalo 64 kardinalov, ki so iz svojih

vrst izvolili za papeža Pija X. in med njimi sta bila samo dva, ki sta bila prišla v Vatikan od daleč, in sicer kardinal Moran iz Sydneya, sicer po rodu Irek, ter nadškof iz Baltimore Gibbons. Takrat so bili italijanski kardinale še v absolutni številni premoči, bilo jih je več kot polovica. Da je bilo italijanskih kardinalov v kardinalskem zboru manj kot pol, je poskrbel Pij XII., in sicer na konzistoriju 18. februarja 1946. Šele Pavel VI. pa je poskrbel, da je postal kardinalski zbor bolj "pisan", on je namreč imenoval za kardinale predstavnike 22 držav. Prav Pavel VI. pa je tudi določil, da kardinale, ki so dopolnili osemdeseto leto starosti, ne morejo

več opravljati zahtevnih in pomembnih del v kuriji, prav tako pa ne morejo več voliti na konklavah novega papeža. To dejstvo kot tudi število kardinalov, ki lahko volijo novega papeža (70), sta bila sprejeta z odkritim odobravanjem tako imenovanih "modernistov" v Cerkvi, medtem ko je bilo tudi več bolj ali manj prikritih kritik na ta račun in te odločitve.

Vse rekorde pa je ponovno potolkel poljski papež Janez Pavel II., ki je tudi izjemno povečal število kardinalov, ki imajo danes volilno pravico na konklavah. Danes je le-teh namreč 135 in samo deset jih je še tistih, ki jih je bil imenoval papež Pavel VI.

Tisti, ki se spoznajo na številkah, vedo tudi povedati, da še nikdar doslej ni bilo toliko jezuitov med kardinale, danes jih je osem, kot tudi to, da še nikdar doslej v Cerkvi niso bili kardinale iz toliko redovniških skupnosti, danes je le-teh zastopanih 14. Danes zastopa Evropo v kardinalskem zboru 65 kardinalov, ki imajo na konklavah volilno pravico, Italija še vedno 24, kar je še vedno največ od vseh držav sveta. Papež Janez Pavel II. je nadaljeval z "internacionalizacijo" kardinalskega zbora, ki jo je bil začel Pavel VI. Zato je danes že štiri-deset kardinalov z volilno pravico iz Severne Amerike, medtem ko jih je 27 iz Južne Amerike. Afrika ima trinajst kardinalov z volilno pravico, Oceanijska pa štiri.

Sicer pa se ve, da je z volitvami v konklavu za papeža vedno tako, kot je s skoraj vsakimi volitvami: polno je presečenj in malokdaj so opazovalci zadeli ime novega Petrovega naslednika. Tudi v primeru izvolitve sedanjega papeža Janeza Pavla II., na katerega pred konklavom nihče ne bi stavil niti centa... Ko se lahko reče, da Duh zares veje, kjer hoče....

Dejstvo pa je, da je sveti oče Janez Pavel II. korenito spremenil podobo kardinalskega zbora, da je dal več prostora predvsem Cerki, sveži, mladi in dejavni Cerki iz Latinske Amerike, kjer danes živi skorajda polovica vseh katoličanov sveta. In niti ni rečeno, da so bila zadnja imenovanja kardinalov tudi njegova zadnja, saj v tem smislu lahko razumemo njegove besede, ko je na Trgu sv. Petra pred časom dejal, da je v Cerkvi še veliko ljudi, ki bi si imenovanje za kardinale še kako zaslužili, in to zaradi narodne pripadnosti ter predvsem pa zgledega krščanskega življenja.

SMO KRISTJANI ZVESTI EVANGELIJU

CERKEV IN CERKEV

RUDI BOGATEC

Tudi tisti, ki ne zahajajo v cerkev, so nanjo navezani. Zvonjenje jih spominja na otroška leta. Še zdaj ni vselega praznika brez zvonjenja. V nekaterih krajih se spet pojavlja pritrkovanje. Vsak pogreb je nekaj žalostnega, a še bolj žalosten je civilni pogreb brez maše in zvonjenja. Tega ne nadomestijo ne petje ne rože ne govori nad grobom. Prav veselo je gledati otroke, ki pristopijo k prvemu obhajilu ali birmi. To so dogodki, ki se jih človek spominja tudi v poznejših letih. Tisti, ki sklenejo civilni zakon, čutijo, da taki poroki manjka nekaj zelo važnega: darovi, rože in kosilo ne morejo nadomestiti cerkvene poroke. Kdor to razume, podpira svojo cerkev, čeprav v cerkev ne zahaja. Kdor mora v svet za vsakdanjim kruhom, se rad vme domov in radovedno pride pogledat svojo cerkev, ki mu vzbuja toliko lepih spominov. Žal pa se dobijo tudi taki ljudje, ki jim je cerkev deveta briga. Nekateri moti zvonjenje, ker jim obuja vest. Tega pa nočejo priznati in zato ne marajo niti tiste, ki jih opozarja, da ni njihovo življenje pravilno naravnano.

Odpovedali so se Bogu in vsemu, kar spominja nanj. Taki ljudje si postavijo namesto Boga malike, katerim zažigajo kadilo svoje površnosti, pohlepnosti in lenobe. Vsak rabi zapestno uro, a ko gre mimo cerkve, pogleda na zvonik. Ko je predstava v cerkveni dvorani, se je rad udeleži. Nekateri, zaradi bolezní ali betežnosti, ne morejo v cerkev in ob nedeljah radi sledijo sv. maši po televiziji, poslušajo nedeljsko pridigo po radiu iz Rojana, molijo rožni venec po Radiu Marija. Marsikdo z veseljem bere Družino, Ognjišče, Naš vestnik. Doma imajo na steni rožnivec, četudi ga vsi ne molijo, ali podobno Matero Božje. Ko sliši človek besedo pridige, se namrdne, a če bi se držal tega, kar uči papež ali škof, bi bilo dosti bolj na svetu. Duhovnik uči ljudi poštenega obnašanja, kako naj izpolnjujemo svoje vsakodnevne dolžnosti. Otroci bi tako lahko bili bolj hvaležni, manj leni in nemirni. S skupnim prizadevanjem bi lahko veliko dobrega storili za skupni blagor. Veselje enega bi bilo veselje vseh, ravno tako žalost. V župniji bi cveteli duhovni poklici, ki bi bili v pomoč družini in vasi. Člani žup-

njskih svetov bi požrtvovalno skrbeli za potrebe župnije. Ljudje ne bi neumno ponavljali znane krilatic: Duhovnike plača Vatikan. Ali ni to izgovor zato, da ne podpirajo cerkve? Če se človek razume na svoj poklic, ali ni sramotno, da blekne kakor ovca brez pastirja? Vsi se zavedamo, da na svetu na milijone ljudi lačnih: ali ne bi bilo bolje, da se govorijo v več storitvah, da se lakota odpravi? Krščenci spadajo k Cerkvi ne glede na kulturo, raso ali jezik. Duhovniki povsod oznanjajo iste resnice, povsod bivajo ljudje, ki nesebično služijo svojim bratom. Veliko je odpadov od vere, a je tudi veliko ljudi in organizacij, ki so tesno povezani s Kristusom in Cerkvijo. Marsikdo je dal življenje, ko so mu dali na izbiro ali odpad od vere in Cerkve ali smrt. Morda največ mučenec je bilo v prejšnjem stoletju. Te svete osebe so celo prosile odpuščanja za svoje morilce. Kdo jih je tako učil? Cerkev v cerkvi. Pravi veliki človeštva niso učenjaki ali kralji, temveč svetniki. Oni so zrasli v Cerkvi. Kaj bi bila vas brez cerkve? Skupen stanovanj, brez prave oblike. Ljudje bi postali scasoma koristolovci, ne bi poznali ne svetka ne petka. Vsak bi se brigal samo zase in skušal čimbolje uživati življenje. Manjkala bi prava povezava med ljudmi. Če pa

nam cerkev veliko nudi, smo dolžni podpirati tudi tiste, ki zanj njo skrbijo (pevski zbor, duhovnik, cerkovnik, za župnijsko dvorano itd). Kaj pa glede Cerkev? Če je Cerkev misijonarska ali je ni, potem tudi vsak kristjan naj bo misijonar v malem. Vsak naj podpira misijonarje, njihovo delo in ustanove. Najbolj važni so oznanjevalci evangelija, ki naj z besedo in svetim življenjem pokažejo kaj zmora božja resnica. Zato je treba najprej prositi Gospoda žetve, naj pošlje delavce na svojo žetev, ki je velika. Prosi za duhovne poklice. Med našo mladino. Koliko koristnega bi lahko storil mlad človek v zastalnih deželah, namesto da bi z raznimi zabavami in mamili zapravil mladost. Misijonski poklic daje vsakemu možnost, da razbija svoje zmožnosti v korist drugih. Vsi poklici so važni, a misijonski poklic je eden najlepših. Vsak član Cerkve naj jo dobro pozna: njene pravice in dolžnosti. Cerkev je božja ustanova, ki prinaša svetu resnico, ki nas osvobaja. Vsak naj pozna, kaj papež uči. Naj sodi napake drugih dobrohotno. Naj spoštuje vsakega člana Cerkve, posebno njene predstavnike. Naj moli za njeno svetost, posebno za svetost duhovnikov. Če pa kdo misli samo nase, ne spada k Cerkvi.

OBISK NADŠKOFA DINA DE ANTONIJA V DEVINU

VLOGA LAIKOV V NAŠI CERKVI

V mesecu aprilu bodo župnije v goriški nadškofiji obnavljale svoje župnijske pastoralne svete. To bo za nekatere stvarnosti lepa, koristna in vzpodbudna priložnost, s katero bodo župnije z vključevanjem čim širšega kroga ljudi lahko duhovno napredovale in rastle. Marsikje drugje pa je stvarnost drugačna. Tudi pastoralni sveti, kot vsak živ organizem, reagirajo na različne načine na zunanje okoliščine in vzpodbude. Če delujejo v pozitivnem okolju, lahko ob primerni angažiranosti vseh članov korenito posegajo v pastoralno delo. V primeru pa, da kak član odpravi, se ta učinkovitost izjalovi.

Devinski dekanat je zaradi zgodovinskih in družbenih ter narodnih razlogov gotovo zelo zahtevno okolje. Z željo, da bi v vasi ob devinski obali vnesel določeno prenovalo duha in voljo do dela za župnijsko skupnost, je v četrtek, 15. t.m., prišel na obisk goriški nadškof msgr. Dino De Antoni. V devin-

ski cerkvi ga je pričakalo veliko ljudi iz Medje vasi, Štivanja in Devina ter Sosljana in Naselja sv. Mavra. Gospoda nadškofa in prisotne je uvodoma pozdravil devinski župnik prof. Giorgio Giannini. Sam nadškof je kratko pozdravil vernike obeh narodnosti, izrazil je zadoščenje ob sprejetju zaščitnega zakona za slovensko manjšino in nagovoril ljudi na temo, ki je bila določena za srečanje, se pravi, vključevanje laikov v življenje Cerkev. S preprostimi priporočili, jasno besedo in širino srca ter razumevanjem uma je udeležence povabil k sodelovanju v Cerkev. Poudaril je, da se mora vernik truditi v treh smereh. V prvi vrsti naj se vadi v pričevanju, kar pomeni, da mora z osebnim življenjem in delovanjem izpričevati krščansko življenjsko držo, vero v vsakega Kristusa. Nadalje naj skrbi za izpolnjevanje zapovedi služnje. V smislu Jezusovega nauka in cerkvene prakse naj torej tudi vsak posameznik na svojem

delovnem mestu ali položaju v skupnosti stremi po tem, da pomaga potrebnim v najširšem pomenu besede. Končno je nadškof izpostavil še tretji vidik, aktivnega vključevanja vernika v življenje Cerkev. Vse je pozval h gojenju skupnosti ali občestva. V povezanosti ob zakramentih, predvsem eucharistiji, in ob karitativnem oz. socialnem delu naj bi vsak posameznik v svojem najglobljem bistvu doživljal tudi osebno srečanje s Kristusom.

Velik poudarek je nadškof dal dejstvu, da živimo v drugačni družbi, ki se pogosto in rada kritično sooča s cerkveno prakso. Zato, je dejal nadškof, je tudi važno, da posvečene osebe nastopajo s potrebno pripravljenostjo, da pri svojem delu izražajo prepričanje in življenjsko držo, ki izhaja iz vere. Pastoralni sveti naj bodo priložnost za sodelovanje med duhovniki in laiki ter izhodišče za skupno iskanje in vzajemno oporo pri utrjevanju vere v župniji. Vsaka krščanska skupnost

naj bo dinamična navznoter in navzven. Navznoter se vzajemno bogati v skupni molitvi in srečanju ob oltarni mizi. Njeni pripadniki na ta način duhovno zorijo. Tako obogateni se lahko z veseljem razdajajo tudi navzven. Prizadeto pa je nadškof poudaril, da le v takem duhovno odprtem in plodnem okolju lahko zorijo duhovni poklici. V tem smislu je izpostavil pereč položaj, s katerim se sooča slovenska verska skupnost.

Nadškofove besede so globoko nagovorile udeležence večera, saj je bilo očitno, da nadškof dobro pozna stvarnost in ve za šibke točke naše skupnosti. Žal ni bilo časa, da bi se v cerkvi razvil razgovor. Posegla sta le sosljanski župnik Ugo Bastiani in p. Janko Hajšek. Njune besede so le še potrdile pravilnost in prizadetost, ki ju je izrazil nadškof. Zbrani pa so začutili, da je res vsak posameznik poklican k delu za duhovni napredek v župniji.

MT

SVETNIK TEDNA

24. FEBRUAR

SILVESTER ČUK

MATIJA APOSTOL

Izvoljeno ljudstvo stare zaveze je sestavljalo dvanaest izraelskih rodov, božje ljudstvo nove zaveze pa simbolično predstavlja dvanaest apostolov, ki jih je Jezus izbral iz vrst svojih učencev za svoje najozje sodelavce in nadaljevalce svojega poslanstva. Namesto Jezusovega izdajalca Juda Iskarijota, ki si je vzel življenje, so dvanaesteri po Gospodovem vnebohodu izvolili "nadomestnega apostola". Volitev so opravili z žrebom, ki je določil Matija.

Volitve je vodil apostol Peter, ki so mu drugi apostoli priznavali prvenstvo. V svojem nagovoru pred volitvami je navedel dva pogoja, ki ju mora izpolnjevati bodoči dvanaesti apostol: da je bil med Jezusovimi učenci od začetka njegovega javnega delovanja ter da je videl vstalega Gospoda. Naloga apostolov je namreč oznanjati Jezusov nauk in pričevati o njegovem vstajenju. Matija je bil najbrž med tistimi dvaindesetimi, ki jih je Jezus "poslal pred seboj po dva in dva v vsako mesto in kraj, kamor je hotel sam priti," kot piše evangelist Luka, in jim pred odhodom dal podobna navodila kot apostolom. Poleg Matija je bil kandidat za "nadomestnega apostola" še Jožef Barsaba z vzdevekoma Justus (Pravični).

Po žrebu je Bog izbral Matija in ga dal Cerkev za apostola. Tako se je uresničil pomen njegovega imena, ki ga slovenimo z Bogdan, čeprav bi bilo pravilneje reči Božidar.

Sveto pismo o apostolu Matiju ne pove nič drugega kakor to, kar je zapisano o njegovi izvolitvi. O njegovem delovanju govori apokrifni spis Dejanja Andreja in Matija v mestu Ljudozerce iz 2. stol., ki so si ga izmislili krivoverski gnostiki, ki so Matiju podtaknili tudi Evangelij po Matiju. Srednjeveška Zlata legenda pripoveduje, da je apostol Matija misijonaril v Makedoniji, kjer je storil veliko čudežev in nazadnje umrl kot mučenec. Staro izročilo pa ve povedati, da je Matija oznanjeval evangelij najprej po Judeji, nato pa med pogani v Etiopiji, kjer je okoli leta 63 umrl mučeniške smrti: najprej so ga pobili s kamenjem, potem pa s sekuro obglavili, zato ga najpogosteje upodabljajo s sekuro. Za svojega zavetnika so si ga izbrali tisti obrtniki, ki pri svojem delu uporabljajo ostra orodja: mesarji, tesarji, krojači pa tudi drugi: stavbeniki in kovači ter celo slaščičarji - slednje je treba povezati s pregovorom: "Svet Matija led razbija, če ga ni, ga naredi", ki je v taki ali podobni obliki znan po vsej Evropi. Ta pregovor hoče povedati, da ima ta svetnik "oblast" odločati, ali bo zime konec ali se bo začela znova.

Njegov praznik se obhaja 24. februarja (nekadaj se je v prestopnem letu preselil na 25. februar), po novi preureditvi koledarja je prestavljen na 14. maj, pri nas ga zaradi prestore navade slavimo 24. februarja. O imenu Matija piše Janez Keber v svojem Leksikonu imen, da je "manj pogosto moško ime" ter pove, da je bilo leta 1971 v Sloveniji 3.581 oseb s tem imenom. Bolj je razširjena različica Matjaž (teh je bilo na slovenskih tleh leta 1980 kar 6.498). Zelo redke pa so različice: Matiček, Matic, Matjaš in Matjašek. Prek skrajšane oblike Tjaš je nastalo žensko ime Tjaša. Danes godujejo tudi tisti, ki jim je ime Bogdan ali Bogdana.

OB TORKIH IN PETKIH OB 18.45

LETOŠNJI POSTNI GOVORI PO RADIU TRST A

Postni govori po Radiu Trst A bodo tudi letos, in sicer vsak torek in petek ob 18.45. Pripravili so jih kapucinski bratje iz Vipavskega križa in Ljubljane. Kapucinski red je ena izmed več redov Manjših bratov, ki ga je ustanovil sv. Frančišek Asiški. Na Slovenskem je red vključen v župnijsko dušnopastirsko delo v šestih župnijah, vodi duhovne vaje, župnijske misijone, sodeluje v škofijskih in medškofijskih svetih, deluje med izseljenci, daje profesorje Teološki fakulteti v Ljubljani, sodeluje pri slovenskem verskem tisku, pomaga po župnijah, uvaja ljudi v molitveno življenje z Delavnicami molitve in življenja ter je na voljo ljudem za osebne pogovore.

Skupen naslov letošnjih radijskih postnih govorov je Svetopisemski govori in se nanaša na dnevni odlomek iz Svetega pisma. Prvi govor bo tržaški radio posredoval v petek, 2. marca: govoril bo brat Štefan Ba-

lažič na temo Uvod - Pomni človek, da si prah. Naslednji govori bodo: 6. 3., brat Milan Kvas: Božja beseda in molitev, rodi spreobrnjenje; 9. 3., brat Milan Kvas: Spreobrnjenje in spokornost; 13. 3., brat Gabrijel Recek: Ne ravnajte se po njih delih; 16. 3., brat Gabrijel Recek: V zaslepljenosti so zavrgli vogelni kamen; 20. 3., brat Štefan Kožuh: Ne odteguj nam svoje usmiljenje; 23. 3., brat Štefan Kožuh: Poslušaj Izrael, Gospod je naš Bog; 27. 3., brat Andrej-Mansuet Božič: Vstani, vzemi svojo posteljo in hodi; 30. 3., brat Andrej-Mansuet Božič: Tisti čas je Jezus hodil po Galileji...; 3. 4., brat Marko Senica: Kar slišim od Njega, to oznanjam svetu; 6. 4., brat Vlado Kolenko: Bogovi in kamenje vsakdanjega življenja; 10. 4., brat Bernard Jauk: Eden izmed vas me bo izdal; 13. 4., brat Jaroslav Knežević: Hvalnica ljubezni.

31. KATEHETSKE TEDNE NA MIRENSKEM GRADU

POMEN GOSPODOVEGA DNE IN EVHARISTIJE

V dneh od 5. do 10. februarja letos je na Mirenskem Gradu potekal tradicionalni, že 31. katehetski teden, ki ga pripravljajo Slovenski katehetski svet, sledila je nato še ponovitev naslednjega teden pri sv. Jožefu v Celju. Gre za koristno pobudo, ki slovenskim katehetom na teoretičen in praktičen način približa določeno snov, povezano z zahtevno versko in vzgojno dejavnostjo, kamor sodi verouk. Tečaj je letos bil posvečen temi Evharistija in Gospodov dan, kar je bilo še posebej na mestu, saj je znano, da mnogi sodobni

ljudje, tudi kristjani, zanemarijajo vidik nedeljskega počitka in se v duhu sodobnega pridobitništva in kulta zabave predajajo drugačnim dejavnostim, ki s pristno duhovnostjo nimajo nič skupnega.

Katehetski teden na Mirenskem Gradu je potekal po običajni shemi: dopoldne so bila na vrsti strokovna predavanja, ki so še poprej bila natisnjena v knjigi, udeleženci so predavateljem lahko postavljali tudi vprašanja, popoldne pa je sledilo delo v petih delovnih skupinah. Dve posebni skupini (delavni-

ci) pa sta pripravljali vodilo v uvajanje v zakrament evharistije in priročnik za pripravo otrok na prvo obhajilo. Letošnjega mirenskega tečaja se je udeleževalo nad 100 katehetov iz vseh treh slovenskih škofij. Prvega dne dopoldne ga je obiskal tudi koprski škof msgr. Metod Pirih, ki je vodil uvodno somaševanje in udeležencem med mašo tudi govoril.

V večernih urah pa so tečajnikom bili na voljo dodatni programi kulturnega značaja. Tako se je prvega dne predstavila celjska Mohorjeva družba z najnovejšo pobudo Slomškovega bralnega priznanja, v torek zvečer je sledilo češčenje Svetega Rešnjega telesa, sreda popoldne in večer pa je bil bolj

prostega značaja. Udeleženci so namreč najprej obiskali Goriški muzej na gradu Kromberk, kjer potekata dve pomembni razstavi, Podoba Marije skozi stoletja in Ljudske skrinje na Goriskem, zatem še znamenito cerkev sv. Križa v Kojskem v Brdih, zaključili pa so na bližnjem kmečkem turizmu.

Posebej slovesno je bilo na Gradu zvečer 8. februarja, na kulturni praznik. Priložnostna prslava je bila združena z odprteljem razstave slikarja Lojzeta Čemažarja, glasbeni spored pa je prispeval moški pevski zbor Chorus '97 iz Mirna, ki ga vodi Anton Klančič. Zaključni večer tečaja, v petek, pa je že po tradiciji bil bolj družabnega značaja.

MV

SODOBNA VLOGA BESEDE

O DOBREM TISKU (1)

Naš odgovorni urednik dr. Drago Legiša je 21. januarja v Nabrežini govoril o vlogi in pomenu tiskane besede danes. Njegovo razmišljanje objavljamo v celoti.

Naj mi bo dovoljeno najprej podati nekaj splošnih pojasnil, da ne bi bilo kakega nesporazumevanja. Naprosen sem bil, naj nekaj spregovorim o tisku, boljše o "katoliškem tisku". Prav v tej zvezi pa mislim, da moram najprej pojasniti, da je beseda "tisk" v zadnjih desetletjih že odločno presežena. Ko danes govorimo o tisku, dejansko mislimo na "sredstva množičnega obveščanja" ali na tako imenovane "medije", ki so časopisje, radio, televizija in danes tudi "internet" ter elektronska pošta ali z angleškim izrazom "e-mail". Na tem področju je v zadnjih desetletjih nastala prava pravcata revolucija, odločno večja in tudi bolj korenita od tiste, za katero je pred več kot 500 leti poskrbel nemški tiskar iz Mainzja Johan Gensleisch Gutenberg. Ta je namreč odpravil tako imenovane manuskripte, to je rokopise in jih nadomestil s tiskovinami, tako da smo od tedaj še do pred nekaj deset-

letji poznali tiskarne, iz katerih smo s pomočjo svinčenih črk in ustreznega črnila dobivali tako dnevni kot periodični tisk, torej tako dnevnik kot tednik, mesečnik, razne revije itd. Takih tiskarn danes dejansko ni več, saj so tiskarske stroje nadomestili računalniki, torej elektronični, ki je v nenehni razvoju.

Če se je na tem področju korenito spremenila oblika dela, pa so vsekakor ostali popolnoma neokrnjeni namen, smoter, cilj vseh sredstev množičnega obveščanja, torej časopisja, radia, televizije in drugih elektronskih medijev. Njihova glavna naloga je in ostane, da koristnike, to je ljudi, informirajo, obveščajo, jih torej seznanjajo z vsakodnevni dogajanjem. V demokratično urejenih deželah je pravica, da je vsak državljan informiran, se pravi seznanjen z dogajanjem, zavarovana in z jamčena s temeljno zakonsko listino, se pravi z ustavo. Tako je tudi v državi, v kateri živimo.

Ustava italijanske republike to pravico obravnava v svojem prvem delu, kjer je govor o temeljnih pravicah vsakega državljanca. Člen 21 pravi: "Vsi imajo pravico, da svobodno izražajo svoje mnenje s pisano in govorno besedo ter z vsakim drugim sredstvom obveščanja".

Zakaj tako? Odgovor je na dlani, je kratkoma prosto. Le človek, ki je na tekočem o tem, kar se dogaja okrog njega, lahko po eni strani izpopolnjuje lastno osebnost, po drugi pa postaja koristen član družbe, sredi katere živi in dela. Družba namreč potrebuje ozaveščenih članov, ljudi, ki kritično presojo, spoznavajo svoja in tuja dejanja ali mnenja ter zanje tudi čutijo odgovornost. Onezaveščen človek prej ali slej postane trs, ki ga veter maje, ki trepeta pred vsakomer, ki skratka nima lastne osebnosti.

Kot vsaka medalja, ima tudi tisk oziroma katerokoli sredstvo množičnega obveščanja, dvojno plat, torej dve strani. Kot lahko služi človekovi vsestranski rasti, ga tudi lahko postopno, a vsestransko ugonablja. Zato govorimo o dobrem in slabem tisku, o dobrih in slabih sredstvih množičnega obveščanja. Januar je v krščanskem, zla-

sti katoliškem svetu mesec do-brega tiska, torej mesec dobrih sredstev množičnega obveščanja. Da se razumemo! Ne gre pri tem za nekakšne cerkvene uradne liste ali biltene, ampak za tista sredstva množičnega obveščanja, ki o dogajanju v bližnji in daljni okolici poročajo v skladu z evangeljskimi načeli. V tej zvezi moram nujno poudariti, da je evangelij veselo oznanilo, ni torej nekaj temačnega, mračnega, ampak nasprotno. Znani latinski pisatelj Tertulijan - živel je v drugem stoletju po Kristusu - je zaslovel s svojim znanim izrekom "anima humana, naturaliter christiana", kar pomeni "človeška duša je že po naravi krščanska". Krščanstvo je torej nekaj povsem naravnega za vsakega človeka, nekaj, kar najbolj ustreza njegovi naravi. Bog je za kristjana aksiom, torej resnica ali načelo, ki ne potrebuje dokazov. Kristjan se mora držati božjih zapovedi, med katerimi glede na svoje učinke stopa na prvo mesto zapoved "ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe". V tem je pravzaprav srž krščanstva, ta zapoved je dejansko glavno življenjsko vodilo, "norma vitae" bi dejali po latinsko.

DALJE

5

ČETRTEK,
22. FEBRUARJA
2001

ZA PLURALIZACIJO SVETA VREDNOT IN OBVEZUJOČA VREDNOSTNA MERILA

MAČEK ZORBAS IN GALEBKA SREČKA

O STRPNOSTI (3)

FRANCE BERNIK

In strpnost navznoter, do samega sebe? Vpogled v ta vidik strpnosti, v strpnost do sebe, nam šele odkrije pojav v pravi luči. Odpre nam vpogled v najbolj razvito, najvišjo obliko strpnosti. Ronald Barazon jo opredeljuje takole: "Strpnost, razumljena kot dejansko in resno mišljeno priznanje mnenj drugih, vključuje dramatično konsekvenco. Pomeni prepričanje, da se sami lahko motimo, prepričanje, da imajo lahko prav drugi, ne mi. Kdor si tega noče priznati, ostaja v nestrpnosti in se zadovoljuje s tem, da druge le prenaša. V tem pogledu je strpnost drža duha, ki je mnogi ne zmorejo, kajti religija, ideologija, programi političnih strank kot tudi naše prepričanje – vse izhaja iz stališča, da smo našli pravo pot in najboljše odgovore na vsa vprašanja. V takih okoliščinah jemljemo samo na znanje, da drugi hodijo drugačno pot... Dokler pa našega lastnega prepričanja ne omili dvom, dokler skromnost o možni zmoti ne razoroži naše objestne zavesti o edini pravilnosti, ostaja nevarnost, da bo prenašanja drugih konec in bo meč pomagal tako imenovani resnici do zmage. Tudi tam, kjer strpnost sprejemajo kot nekaj samoumevnega, bo treba mnogo storiti, da bomo uresničili korak od golega sprejemanja drugih do strpnosti".

Navedeni citat avstrijskega publicista iz publikacije *10 Jahre Academia Scientiarum et Artium Europaea 10 Years* (Dunaj, MM) razkriva resnico o strpnosti kot pravi, vendar težko uresničljivi "drži duha". Obrača se nepo-

sredno na posameznike, pa tudi na ustanove, da pozorno prisluhnejo drugim in sprejmejo njihove poglede, če jih prepričajo, tudi proti lastnim političnim, ideološkim, religioznim in drugim nazorom. Posebej zanimiv je citat zato, ker obsoja najbolj radikalno, najbolj nasilno nestrpnost v območju duha, tisto, ki z vsemi sredstvi, tudi "z mečem", vsiljuje drugim resnico, svojo resnico. Ponuja se primerjava z nedavnim dokumentom Rimskokatoliške cerkve *Memoria e riconciliazione: la Chiesa e colpe del passato* (Spomin in sprava: cerkev in krivde preteklosti, Vatikan 2000), v katerem so opisani trije glavni sklopi kesanja, v imenu katerih se Cerkev obtožuje in opravičuje za grehe v preteklosti. V tretjem sklopu je opisano prav nasilje v imenu resnice. Vatikanski dokument in prispevek v *Salzburger Nachrichten* sta zgolj dva od nešteti primerov, ki dokazujejo, kako občutljiva, kako težko določljiva je meja med strpnostjo in nestrpnostjo. Ideja o strpnosti, zlasti njeno uresničevanje, zahteva največjo možno odgovornost.

Evropska akademija znanosti in umetnosti se pri opravljanju svojega znanstvenoraziskovalnega in človekoljubnega poslanstva poskuša zavedati opisanih težav. Kakšen pomen pripisuje prav vrednoti demokratičnega sožitja in sodelovanja v različnosti, kaže posebna nagrada za strpnost, ki jo je ustanovila – *Prize of Tolerance* oz. *Toleranz Preis*. Doslej so jo prejeli trije ugledni, za krepitev ideje o strpnosti zaslužni ljudje javnosti: leta 1997 Teddy Kolek, nekdanji župan v Jeruzalemu, na-

slednje leto Suzanne Mubarak, soproga egiptovskega predsednika, in lani Franz kardinal König, visoki avstrijski cerkveni dostojanstvenik, preučevalec svetovnih religij, zlasti vzhodnih, velik zagovornik človekovih pravic in sprave med Judi in kristjani.

Če prizadevanje mnogih, med njimi zavzetost uglednih ustanov, vliva zaupanje v dialog med drugačnimi, prevladuje danes v praksi, v odnosih med posamezniki, med skupnostmi in državami stanje prekinjene komunikacije. Tak položaj spodbuja težnje po naporih za prijazno sožitje v vedno bolj povezanem, med seboj odvisnem, na skupno usodo obsojenem svetu. Prizadevati si moramo, da presežemo zgolj prenašanje drugih, zgolj pasivno sobivanje z njimi. Cilj naj bo višji – realna in dejavna, na dialogu utemeljena, k ustvarjalnemu sodelovanju naravnana strpnost.

Morda se bo zdel pričujoči razmislek o pomembnem vprašanju sodobnosti preveč neposreden, preveč določen. Vendar je tak zato, ker je tema, o kateri govori, hudo urgentna in sodi v patologijo našega časa. V današnjem svetu se prepleta in stremi po uresničitvi toliko različnih, nasprotnih in napadalnih interesov posameznikov in med skupnostmi, pa tudi med državami, ki z idejo strpnosti nimajo nič skupnega, da velja začeti. Začeti v prepričanju, da že majhen korak pomeni precej. Ali kot je zapisal rimski pesnik Sekst Propertij: in magnis et voluisse sat est. Za začetek je "že dovolj, če si prizadevamo za veliko stvar".

KONEC

NA REŠETU

Kar se Janezek nauči, to Janez zna. Ta pregovor velja za nešteto stvari, velja pa tudi za poslušanje radijskih oddaj: če otroci radi poslušajo oddaje, ki so jim namenjene, bodo tudi pozneje radi prisluhli slovenskemu radiu. Zato mora biti oddaj za najmlajše veliko in morajo biti še posebno skrbno izbrane. Poleg tega imajo te oddaje najširši krog poslušalcev: od predšolskih otrok do poslušalcev že kar častitljive starosti. Samo najstniki od 14. do 20. leta se morda zmrdujejo nad pravljicami, a se na srečo kmalu spet "pootročijo" in znajo spet ceniti svet svobodne otroške domišljije.

Kaj torej nudi Radio Trst A svojim tako številnim, pa tudi zahtevnim poslušalcem? Moram priznati, da je oddaj, ki so namenjene otrokom, kar precej in da so v tem obdobju res dobre, tako vsebinsko kot jezikovno in interpretativno. Vsako jutro ob 7.30 lahko prisluhne mo Pravlji za dobro jutro. V zadnjem času so na vrsti Zgodbe o mačku, ki je naučil galebko leteti Luisa Sepulveda v odlični interpretaciji Janka Petrovca.

Ob torkih je ob 14.10 na vrsti oddaja Vija-vija-supertaja. To je oddaja, v kateri si otroci nabirajo točke s pravilnimi odgovori na vprašanja, uganke in zanke Loredane Gec. Oddaja je živahna, sodelovanje otrok sproščeno in zavzeto. Vprašanja so včasih nekoliko prezahtevna za osnovnošolčke, pa kaj zato, saj je namen oddaje, da privabi k poslušanju in sodelovanju tudi stare ali starejše brate in sestre! Včasih so ti celo protagonisti: zelo posečena je bila v eni prejšnjih oddaj zamisel, da je morala mama lepo zrecitirati sonet O Vrba, srečna, draga vas domača, da je potem dobila hčerka točko.

Podoben vzgojno-poučen namen se skriva v iskričnem in lahkotnem dialogu med bratom vsevedom in nevedno, a radovedno sestrico v oddajah Eveline Umek Dans bi rad bil..., ki so na sporedu ob petkih ob 14.10. Tudi pri tej oddaji pridno sodelujejo otroci z risbicami.

Ostane nam še Mladinski oder, ki je na sporedu ob nedeljah ob 10. uri. Takrat so na sporedu izvorne otroške igre, pa tudi dramatizacije mladinskih del iz slovenske in svetovne zakladnice. Igrane pravljice in povesti so za otroke posebno privlačne, saj si na podlagi interpretacije igralcev ustvarijo svojo podobo junakov in se poistovetijo z njimi. Za Mladinski oder velja, da skuša zadovoljiti različne okuse in starostne stopnje poslušalcev: zato se vrstijo pravljicne igre, pustolovske in mladinske nadaljevanke pa fantastične igre... Edina temna točka teh oddaj je, da je dosti – preveč! – ponavljanja.

To so torej radijske oddaje, namenjene otrokom. Med šolskim letom jih je kar precej, kajne? Pričakovali bi, da jih bo poleti še več, saj imajo otroci poleti več časa za poslušanje. Pa se dogaja ravno nasprotno: poletni otroški program je zelo skromen! Programske izbire so včasih res nerazumljive. Marsikatera oddaja je taka, da bi jo učitelj lahko s pridom vključil v šolski program (Opazila sem, da nekatere šole s podaljšanim poukom to že delajo). Pa tudi staršem in nonotom bi svetovala, da skupaj s svojimi malčki poslušajo prav vse otroške in mladinske oddaje. Razvedrili se bodo oni sami, otroci pa si bodo poleg zabave pridobili še nekaj znanja, izboljšali slovenščino, izostrili estetski čut in razvili domišljijo.

TEJ

S 3. STRANI

NAJ SIJE SONCE

Zakaj se po vašem mnenju v sredstvih javnega obveščanja tako malo govori o družinah? Ali niso dovolj pomembne za naš obstoj?

Mediji ponavadi raje iščejo senzacionalistične novice, preveč se govori o negativnih stvareh. Govoriti o družinah ni... popularno. Govori se, ko se zgodi kaj hudega. Redkokdaj se zgodi, da bi predstavljali dobre in zgledne družine. Izjema je tednik Družina, ki ima posebno prilogo *Naša družina*, v kateri dobimo res veliko spodbud za družinsko življenje. Naše družine so verjetno najpomembnejše bodisi za obstoj naše zamejske skupnosti kot družbe sploh. Danes pa prevladujeta kultura smrti in egoizem. Opažam, da je mlade strah skleniti družino, čeprav sta jim ljubezen in družina največji vrednoti. Bojijo se nerazumevanja, razočaranja, ločitev. Ta strah postaja vedno močnejši.

Zakaj mislite, da je mladim tako težko sprejemati dokončne odločitve?

Pravijo, da je treba vsako stvar v življenju preizkusiti: če ne gre, bomo prijatelji kot prej. A ni tako. Ne upajo si prevzemati odgovornosti, strah jih je, da bi morali pri tem preveč potpeti ali trpeti.

Je bilo vse to pred desetletji bolj naravno?

Mogoče ja. Verjetno je danes tudi stvar mode; ni več moderno se poročiti. Svoje mesto so dobile druge oblike družin, saj vidimo okrog sebe ločene, razporočene, spet poročene itd. Pa tudi to: veliko ljudi ostaja samskih. Ta problem se mi zdi v zamejstvu posebno pereč: ljudje ne najdejo sočloveka, s katerim bi delili življenje. Morda ni primernih prireditev oz. srečanj, kjer bi se lahko spoznali z ljudmi, ki

bi imeli podobne interese. Tudi na tem področju bi bilo treba kaj narediti, npr. prirediti družabne večere, plese ipd., da bi se ljudje, ki so kot posamezniki tudi čudovite osebe, spoznali.

Vaše pobude prinašajo vedno veliko svežine in jasno kažejo na dejstvo, da so ljudje željni takih pobud. Kako si razlagate velik uspeh vaših prireditev?

Vse je doslej nastajalo na zelo prijateljski ravni. Ko smo razmišljali, smo videli, da je treba najprej vzpostavljati odnose, za to pa so najprimernejša družabna srečanja, kjer sodelujejo vsi člani družine. Potem smo si zaželeli tematskih poglabitev, predavanj, da bi se pogovorili o ključnih temah vzgoje in družinskega življenja. Pri predavateljih smo izbirali zlasti take, ki jih že poznamo in ki zanje vemo, da imajo dokaj učinkovit nastop. Kjer so dobra družba, veselje in tudi prigrizek, tja ljudje radi prihajajo. Odnosi se ne stkejo pri visokotelečnih intelektualnih dejavnostih. Tudi te so sicer potrebne, a v določeni meri. Najbolji trenutki so bili doslej dnevi družine, ko smo se pri igrah bolje spoznali, ko smo morali npr. reševati uganke ipd. Lepo je, da imamo na Goriškem veliko mladih staršev, ki so pripravljeni narediti veliko za svojo družino in si zanjo vzeti čas.

V zadnjih mesecih leta 2000 ste priredili dve odlični predavanji, ki sta pustili globoko sled v poslušalcih. Prof. Alenka Rebula je govorila o otrocih, ki so različni, p. Christian Gostečnik pa o mladostnikih. Katero je bilo njuno sporočilo družini?

Prof. Rebulova je poudarila zlasti sprejemanje individualnosti posameznika: vsak človek je enkratno in nepovljivo bitje in kot takega ga je treba sprejeti. To je bistvo ljubezni. Vsak otrok je svet zase, kot takega ga moramo sprejeti in se od njega učiti. Otro-

ku pa je treba tudi postaviti jasne meje, saj t.i. permissivna in "anarhična" vzgoja ne moreta prinesiti dobrih rezultatov. P. Gostečnik je poudaril to, da mladostnik izziva odraslega. Nalšč bo "kuhal" kakšne stvari staršem, se bo potepal, bo preizkušal mamila ipd. To je še zadnji njegov krik, klic staršem, naj mu ostanejo blizu, naj se zavzamejo zanj. Čeprav navzven starše odklanja, jih v resnici zelo potrebuje. Vse bo naredil, hodil bo okrog in okrog hiše, samo da bo prišel kasneje domov in tako izzival starše. Mladostnik mora vedeti, da ga imajo starši kljub vsemu vedno radi. P. Gostečnik je bil tako navdušen nad goriško publiko, da se je sam ponudil, da se bo kljub svoji veliki zaposlenosti vrnil septembra za novo predavanje. Rekel je, da na tako sproščeno in spontano občinstvo že dolgo ni naletel.

Vaša skrb gre tudi zakoncem, za katere priredate duhovne obnove (decembra jo je vodil p. Lavrih). Kakšen pomen ima po vašem mnenju duhovnost v krščanski družini?

V statutu skupine smo zapisali, da naše društvo temelji na vrednotah krščanstva; in sami vedno bolj opažamo, da človek res ne živi samo od kruha, kot pravi Sv. pismo. Vedno bolj opažam tudi pri otrocih in mladih potrebo po duhovnem življenju. Če bi družba "dovolila", da bi si zakonc vzeli nekaj časa tudi zase, da bi se pogovorili, razmislili o svojem zakonu, da bi ga povezovali z Bogom in se ne čutili nikoli osamljene, bi bilo verjetno marsikaj drugače. Duhovne obnove je v preteklosti pogosto pripravljala p. Lojze Markelj; zakoncem je veliko pomagal, ker je znal na primeren način seči v srce. Duhovnost zakoncev pomeni v bistvu to, da si oba enkrat na leto vzameta čas, da se skupaj vsaj dva dni udeležita duhovnih vaj, z otroki ali brez, da si "napolnita baterije". Če kje ne črpaš duhovne hrane, si "prazen" do sočloveka, zakonca, v šo-

li itd. Človek to vedno bolj potrebuje. Zato smo skušali zlasti pred Božičem in Veliko nočjo prirediti duhovno obnovo. Iščemo priložnosti, da bi skupaj preživeli nekaj dni; ne bi šlo nujno samo za duhovnost v ožjem smislu, ampak tudi za skupno prijateljsko vzdušje. Naša želja je tudi najti prostor, v katerem bi lahko več družin skupaj preživelo počitnice.

V letu 2001 imate na sporedu v glavnem družabne trenutke, vmes (1. marca) pa predavanje koprškega pomožnega škofa dr. Jurija Bizjaka. Ali bi nam lahko na kratko orisali načrte za prihodnost?

Načrtujemo veliko stvari. Predavanje bo še samo tisto dr. Bizjaka, ki bo govoril na temo *Začni znova*. Prosili smo ga, naj spregovori zelo konkretno o tem, kako se lahko začne vedno znova v zakonu, z otroki, v vzgoji; stalno upanje, ki naj v kristjanu nikdar ne ugasne. Hkrati bomo posvetili posebno pozornost dnevu starševstva, 25. marca, ko pripravljamo izlet. Organizirali bomo tudi duhovno pripravo na Veliko noč, glavna točka pa bo dan družine. Za tega se vsako leto selimo v drug kraj. Lani smo bili v Rupi in na Peči, bili smo že na Vrhu sv. Mihaela, v Št mavru, Štandrežu, letos bomo v Sovodnjih. Po koncu pouka bo spet stekel poletni center; obeta se sodelovanje ne samo z zavodom CISI, ampak tudi z Vzgojno-varstvenim zavodom Vipava. Poletni center bo trajal do polovice julija, nakar bomo imeli kratek premor in počitnice. Tudi te bodo mogoče skupinske. Za jesen pa načrtujemo kar nekaj pobud. Ena od teh bo spet srečanje s p. Gostečnikom na tematiko zakonskega življenja. Potem načrtujemo plesno šolo za mlade; ti naj bi se tam srečevali, spoznavali neverbalno govorico in se učili nekaterih plesov. Plesni tečaj si želijo tudi odrasli. Več časa že načrtujemo srečanje s predstavniki družinske posve-

tovalnice Betanija, ker menimo, da bi tudi pri nas potrebovali kakšno obliko družinskega posvetovanja bodisi za pare v krizi bodisi za mlade bodisi za vzgojitelje pri njihovih težavah. Ker se nam zdi zelo aktualna tudi tematika šolstva, bi radi organizirali okroglo mizo o tem, kakšno šolo si želijo starši. Besedo želimo dati staršem. Velika želja mladih je tudi še kakšen koncert. Načrtujemo tudi srečanje z goriškim nadškofom Dinom De Antonijem. Upamo, da bomo medtem našli prostor za svoj sedež ob cerkvi sv. Ivana v Gorici, kjer so se obnovitvena dela končala. Radi bi tudi priredili pogovor z drugimi organizacijami in ustanovami, ki se ukvarjajo z vzgojo, da bi tako poenotili nekatere dejavnosti; pri tem mislimo na skavtsko organizacijo, ŠZ Olympio, kulturna društva itd. V glavnem pa bo šla naša posebna skrb mladim in iskanju priložnosti, da se sproščeno srečujejo. Predlogov in idej je veliko, morali bomo izbirati. Zahvaliti se moram odbornikom, ki pri pobudah vsi zelo aktivno pomagajo. Doslej je organizacija vedno tekla kot po olju, brez zapletov.

Kako gledate na razvoj slovenskih zamejskih družin v zadnjih letih? Lahko upamo v prihodnost?

Glejmo sončno! Nekaj se premika, družine, ki imajo tudi več otrok, se zbirajo, odpiramo se do tistih, ki imajo težave, so ločeni, osamljeni; vse to gotovo daje pozitivne smernice za naprej. Menimo, da je veliko dobrega v tem, da se nekaj le premika na področju družine in vzgoje. Naša želja je, da bi se podpirali čisto konkretno, od tega, da si pomagamo pri varstvu otrok, pri izmenjavi oblek, do tega, da smo si v oporo, ko nastopi kak drugačen problem. Naj bo res sonce v življenju vsake osebe in družine! Glejmo sončne in svetle trenutke, ki pomagajo, da gremo naprej kljub še tako težkim trenutkom.

POKLON

Po končanem študiju teologije v Gorici je deloval najprej kot župnik v Črnem Vrhu, nato v Vrtojbi, Solkanu in končno v Gorici. Po drugi svetovni vojni je bil imenovan za apostolskega administratorja jugoslovanskega dela goriške nadškofije, a so ga takratne oblasti dobesedno in sramotno vrgle čez mejo v Solkanu, za kar se mu je novogoriška občinska uprava opravičila l. 1990 s takratnim županom Sergijem Pelhanom. Tako je msgr. Močnik ostal v Gorici, kjer je vse svoje sile posvetil delu z mladimi, saj je bil vzgojitelj tako v malem semenišču kot v bogoslovju, duhovni vodja slovenskih študentov, bil prvi vodja slovenske duhovnije pri Sv. Ivanu, od leta 1955 dalje pa skoraj 30 let odgovorni urednik Katoliškega glasa in 20 let predsednik GMD, najstarejše slovenske knjižne založbe v Italiji. Goričani ga tudi poznajo kot odličnega profesorja matematike in fizike na slovenskem klasičnem liceju, kjer je veliko let poučeval. Znan je bil tudi kot odličen pevec in pridigar. Prvi je uvedel v mestu uro molitve za duhovniški naraščaj, za katerega se je zelo zavzemal.

G. Kragelj je pomembno povedal tudi tole: "Msgr. Močnik je malo pisal, a vse, kar je napisal, je bilo kleno in jasno napisano. Vse svoje delo je posvečal Materi Božji, bil je zelo navezan na Sv. goro; tudi v tej luči lahko razumemo njegovo navezanost na Marijino svetišče v Lurdu, kamor je leta in leta vodil romanja bolnikov. Večkrat je pokojni dejal: 'Exempla trahunt!' - Zgledi vlečejo! Zato vam pravim, da se vsi skupaj zgledujemo po liku msgr. Močnika, ki je bil velik in plemenit mož, predvsem pa velik duhovnik!"

Vse prisotne je v cerkvi sv. Ivana presenetil obisk goriškega nadškofa msgr. Dina De Antonija, ki je zbrane blagoslovil v slovenskem jeziku, za kar smo ga nagradili z gromkim aplavzom. Njegovo veliko gesto smo razumeli kot javno priznanje pokojnemu msgr. Močniku in vzpodbudo za vztrajanje na naši poti. Večer je lepo popestrila slovenska vokalna skupina Musicum; sestavljajo jo mladeniči, ki so zrasi v duhovnjiki Sv. Ivana.

MARGINALIJE K TIGR-U

Društvo slovenskih izobražencev iz Trsta je v sodelovanju s knjižnico Dušana Černeta spet posvetilo enega od svojih tradicionalnih ponedeljkovih večerov problematiki organizacije TIGR. Dne 19. t.m. je ob množični udeležbi (omeniti je treba še posebej prisotnost večjega števila mentorov trgovskega zavoda Žiga Zois) predavala prof. Tatjana Rejec (na sliki) iz Ljubljane, vdova po znanem tigrskem voditelju Albertu Rejcu, na temo Marginalije k TIGR-u. Ta naslov si je izbrala, ker v tem primeru ni šlo za strokovno zgodovinsko analizo, ampak se je predavateljica v svojih izvajanjih oprla predvsem na to, kar je slišala v pogovorih z možem Albertom ter v pogovorih med njim in Lavom Čermeljem. Poleg tega je veliko gradiva črpala iz objavljenih povojnih zaslisevanj Alberta Rejca s strani jugoslovanske tajne policije Udbe, o zvezah med TIGR-om, pa tudi drugimi organizacijami, in britanskimi obveščevalnimi službami, pa iz raznih angleških arhivov.

Na zanimivem večeru, ki mu je sledila tudi razprava, so bila orisana za-

FOTO KROMA

nimiva razmerja in povezave med primorskimi protifašističnimi in domoljubnimi organizacijami, osebnostmi (poleg Rejca so bili omenjeni še Ivan Rudolf, Ivan Marija Čok, Tone Černač, Lavo Čermelj, Danilo Zelen, Just Godnič in drugi) ter med le-timi in britanskimi in jugoslovanskimi tajnimi službami. Pri tem, je dejala prof. Rejčeva, je treba razlikovati med legalnimi in javnimi organizacijami, ki so jim načelovali npr. Josip Vilfan, Ivan Rudolf in Ivan Marija Čok in katerih delo je bilo vsem pred očmi, ter TIGR-om, ki je bila tajna in ilegalna organizacija z izrazito konspirativnim značajem. Cilj je bil sicer isti za vse - združitev Primorcev z ostalimi Slovenci v skupno državo -, načini delovanja pa so bili različni. Različne so bile tudi tajne službe, s katerimi so bili povezani, čeprav niso ne oni razločevali britanskih ne Britanci niso razločevali med njihovimi organizacijami (tega razločevanja nista delali niti fašistična in komunistična tajna policija Ovrta in Udba). Tako je vedno rado prihajalo do zmešnjav med različnimi področji delovanja posameznih organizacij in se je med tigrovcem vključevalo ljudi, ki so bili ravno tako zaslužni za boj Primorcev, a s TIGR-om niso imeli konkretno opravka.

IZ

KAJ JE PREŠEREN REKEL O...

Tak je naslov lepe knjige, ki je pred kratkim izšla pri Založbi Mladinska knjiga in nosi tudi podnaslov Poezije in konkordance.

Že sam začetek uvoda - predgovora knjigi na pot, ki ga je napisal Jure Zupan, le-ta je knjigo tudi napisal in za tisk pripravil, je dovolj, da je knjigo vredno odpreti in jo prebrati. Tako se glasi: "Prešeren je Slovincem, kar je Shakespeare Angležem ali Goethe Nemcem. Ni nam dal samo poezij, ki so nam vrasle v srce in dušo, ampak je z njimi postavil tudi merilo za lepoto izraza in moč slovenske besede. V Prešernovi poeziji odkrivamo bogastvo njegovih duhovnih in posvetnih opazanj, podoživetih v popolnost vsakega posameznega verzca. Zato nista simbol slovenstva le Zdravljica in Krst, temveč cela vrsta verzov, ki jih Slovenci uporabljamo pogosto, velikokrat celo kot 'pregovore'. Koliko Prešernovih verzov je v pogovornem smislu ponarodelo, ne ve nihče. Jemljemo jih za svoje, kar tako, po občutku, ker so nam pisane na kožo: včasih veseli, igrivi in poučni, včasih žalostni, melanholični ali ljubeči, še večkrat bridko resnični, tragični in zajedljivi."

K napisanemu ni potrebno veliko dodajati, zato knjigo toplo priporočamo v branje, ker je na slovenskem knjižnem trgu posebnost, dejansko potrebna in sveža novost, saj nam Prešerna in njegove poezije predstavlja na samosvoj, nevsakdanji in predvsem pa zelo prijeten način. Avtor sam pravi, da knjiga ni strokovno pisana, ampak je ljubiteljsko napisana in to lahko samo pozdravimo. V knjigi je namreč Jure Zupan zbral poleg Prešernovih pesmi tudi njegove izbrane verzce, ki so urejeni po abecednem redu samostalnikov, ki jih je Prešeren uporabil pri pesnikovanju. Tako tudi zvezmo, da je pri pisanju svojih pesmi Prešeren uporabil skoraj sedem tisoč samostalnikov, med njimi kar tisoč šeststo različnih. Avtor tudi pove, da

je navedel le različne Prešernove konkordance. Naj za boljše razumevanje povemo, da beseda konkordanca pomeni po Verbinčevem slovarju tujk najprej skladnost, soglasje, ujemanje, a tudi: slovarček pojmov, imen ali vseh mest, ki se na kaj nanašajo.

Jure Zupan tudi knjigi na pot zares ganljivo zapiše, da je vedno znova prebral Prešernove verzce in vedno znova odkril kako novo misel, "kak nov pomen in kak nov biser" in zato lepo zatrdi: "In prav to lepoto bi rad delil z bralci." Vse pesmi, iz katerih je avtor knjige črpal verzce in seveda konkordance v njih, so v knjigi Kaj je Prešeren rekel o... tudi objavljene, da se vsakemu bralcu omogoči takojšen vpogled vanje in lepo je tudi dejstvo, ker se je avtor zanimive knjige držal pravila, da je vedno skušal zajeti celotno misel verzca.

Vsak ljubitelj Prešernove poezije in slovenskega jezika se bo ob prelistavanju konkordanc neizmerno zabaval, saj je to radoživno branje, ki ti na nevsiljiv način prikaže Prešerna z druge strani, odkriva njegovo veliko znanje, genij pesnika z veliko začetnico in predvsem pa velikega poznavalca našega materinega jezika. Pri vsakem geslu je navedena tudi pesem, iz katere je potem naveden verz ali so verzi vzeti. Jasno je, da so konkordance navedene po abecednem redu in gre do od gesla "Abderit" do gesla "župan". Za 177 strani je teh konkordanc in koliko lepote in bogastva je v njih! Vzemite knjigo v roke in berite! To je knjiga, na katero ne sme sestiti prah!

Za konec še zares naključno izbrano geslo: kupa, kupica in samo prva navedba-verz iz Prešernove pesmi Kadar previdi, ki se glasi takole: "Ne bom več tebe pil, solz grenka kupa!" Knjigo je zgledno uredil Aleksander Zorn, resnobno, a sodobno opremil Jure Jančič, grafično opremil Peter Milkič, natisnila pa Mladinska knjiga v Ljubljani.

JUP

7
ČETRTEK,
22. FEBRUARJA
2001

ZAŠČITNI ZAKON ALI REŠITEV V DOBI NORIH KRAV

Jakec: Glej, tu ne gre! Na enkrat zgineš jen te ni. Ledje čakajo, de be kešno rekli, tebe pej ni jen ni. Teku ne sme bit! Še posebej zdej, ki je taljanski senat razpravljaj jen tedi odobril zaščitni zakon jen so ledje tjele znet, kej mivdva misleva ued te zadeve.

Mihec: Mah, jest mislen kuker sen mislu, keder je bil zakon odobren v polslanski zbornici.

Jakec: Se prave?

Mihec: Neč, de je blo očitno, de če bi mogli, bi tudi mersikešni senatorji ued strank leve sredine volili pruti zaščitnem zakoni, jen pruti Slovencem. So mečkali jen se motali, senatorjev nej blo u dvorani, keder be moreli zenčent, jen teku dalje. Kej čješ, ani jen drugi, desnica ma tedi levica, so nerdili bolj revno figuro, pej nej praveju Spetič al Budin kar čjejo. Se mi je zdjelo, de smo u cejni Vidalita, ki mu je stalo prou, de so ga podpireli tedi slovenski ledje, ma prej ku vse je bil Taljan jen če bi muogo, be vse tiste, ki niso ble internacionalisti jen niso bli prpravljeni zatajiti, de se lahko tedi po slovensko vjerje u Stalina jen Lenina, utopo u žličci vode, še posebej pej, če si vjerovo u Titota. Sej se zna, de je ponodu tedi oboroženo pomuč, če be blo zeres nevarno, de bi Titova vojska nezaj poskusla prit do Trsta.

Jakec: Ma, dej, ki živiš! Tu je blo pje-deset ljet ued tega. Čajte so se menjeli. Zdej živimo u združeni Evropi, jen EU je sprejela cjelo vrsto listin jen doku-

mentov, ki čjejo zaščitet manjšine. Našo jen use ostale. Italja pej se ne mure djelet, de neč ne vej, sej jemejo predsednika evropske komisije Prodija, de jih spoune, na dolžnosti, ki jih jemejo.

Mihec: Muj Buh, Jakec! Kerko kret sen ti rjeko, de eno so dolžnosti, drugo je radovoljno izpolnit de dolžnosti jen treče je politika. Eno je, če je dolžnost - u ten primeri odobritev zakona - opravljena ses pametjo jen sez srcem, drugo pej, če spravejo pod streho zakon sez veliko martro jen ses figo u varšte. Na konce pej še ugotoviti, de je tu prouzeprav zakon, ki nen garantira doste zaščite... edino, kar je dobrega, je tu, de priznava Benečane, ma kaj, ku u isti sapi prave, de muerejo občinski sveti dolučtet, če bojo tle al ten Slovenci jemeli pravico zaščite al pej ne. Keku bo tu zgledelo, pej se že vide, če suedemo po Čedadi, Rezji, Gorici jen teku neprej!

Kar se pej tiče tistega, de ki živin, jen de je pesalo vre 50 ljet, perjatu, glej, ki se ni menjelo neč!

Jakec: Eh, je menjelo, je... na slapše. Ti se spouneš, kašna vera, kašna volja je bla u ledjeh hitro po tej vojski? Rajši pod hudiča, kuker pod Italjo, so pravli. Že zdej se vide na kešnem staren skednji, de u velikih črkeh sez minjem piše HOČEMO JUGOSLAVIJO. De bi zdej kešen kej napiso na zid, si lahko misleš... kvečjemi se poskuse nerdet ano polglasno zborovanje, tako na

pou, de ne bi zgledelo, de smo jezni... jen predvsem, de keder nem na deželi povjejo, de se bojo nejšli tudi za potrebe manjšine ani soudki, lahko rečemo:... zdej se lepo mirno razidemo..., kuker de be se prej klali.

Mihec: Eh, še jememo manifestacije, še! Naša mladina še vjerje u ideale, še je prpravljena jet na cesto sez transparenti, še ...

Jakec: Še... kaj?! Ma beži, beži! Nankar ane poštene patulje ued policije ni blo na placi, terko nes upoštevaajo.

Mihec: Mislen, de be mogli menjet taktiko. Pavšič, ki jema prijatle med našo jen njihovo jen uno levico be mogu reč Pahorji, poslušme Sergij, zdej ti lahko povjen... pomisli... Kučan, zdej jen Mesiš lani u gledališči, Drnovšek jen Račan pred kešnin tjednen u termah, naši deželni Levi demokrati pri predsedniku Združene liste socialnih demokratov Borutu Pahorju u Ljubljani... Drnovšek, ki pride u Rim, Fassino, ki bo črzej kešen tjednen u Ljubljani... ben, ti moji perjatli djelejo ne ten, de se nerdi eno čezmejno regijo dal Keršo al Karšo. Tle so veliki soudi jen interesi. Zekaj čemo prvoščit samo Jureti?

Jakec: Ja, in kaj bi muogo reč Sergij?

Mihec: Mah, ...be lahko rjeko... "khm, khm, khm... kaj bo pej rjeko Gombač?"

Jakec: Ja, ma keku be zgledo ta načrt?

Mihec: Lehko! Naši dvje krovni organizaciji obljujejo zgoraj omenjenin, de organizirajo manifestacije ne za rešavanje slovenskih šul, za izplačilo zaostalih javnih prispevkov, za vidljivost slovenske televizije u Trste in na Krase, ne za pravice javne rabe slovensčine na uradeh jen pred oblastjo, ne za ano teh stvari, za katere se borimo vre od pantiveka, ma za istrsko evroregijo. Jen tu vržejo na vago. Če čjeste, de ves podpremo u ten načrti razprodaje, dejte nen doste soudo, ke mi jememo SLORI, Glasbeno matico, šulu v Špetre, knjižnico jen Primorski dnevnik jen se zna... vse košta. Tedi naša podpora istrski evroregiji košta, jen plačajte!

Jakec: Tu se mi pej zdi an stršno šempjest načrt! Ma povej mi rajši, kan pej spadejo nore krave sez naslova?

Mihec: A, ta je pej ljepa. Tu be bla alternativa za preživetje naših ustanov, če tista ued istrske regije ne be šla skuzi rešeto od Jureta. Teku je s ten. Uni dan se je po dougen čajti tle po Trste prkazo Suadam. Keder so ga srečeli jen ga vprašali, kaj djela, je rjeko, de jema neke opravke tle u mestu. Ma sen zvje-do, de se je srečo sez Pavšičem, de bi

mu predlago način, keku bi manjšina lahko financirala svoje delovanje jen be še kej ostalo.

Jakec: Me še zmeren ne zastuopen, zekaj be mogle pomagat nore krave.

Mihec: Lehko. Teku je rjeko. Zaredi boljezni norih krav mesu ne gre več u promet. Edini golaš, ki se kuha, je volilni. Zdej, če bi manjšina zečenla ponujet u mesnicah mesu od kamel, ki se zna, de niso nore, be tu mesu šlo za slast, jen manjšina, ki bi kamele uvozila za an črn an bjeu sez Kenje, kemer je uen vido ano veliko farmo ued kamel, bi bil tak zaslužek, de nohen Safti ne be nerdo takega gira ued soudo.

Jakec: Kamele niso nore, ma ti pej si malo šempjest! Ta načrt se mi zdi še bolj štrambest kuker uni. Sej se zna, de kamele niso nikoli žejne, mene pej se pr mesi dopade popit an glež al pej dva vinca jen kuker mene tedi drugen zdravim ledjen. Po mojen ne bo nuben kupavo tega mesa u straha, de ne be bli več žejni. Jen polej, če prou pomislen... prvič čujen, de bi u Kenji jemeli kamele.

Mihec: Ma ti prou nimeš an melk podjetniške žilce.

Jakec: Ne, jest sen še po staren. Rajši vabca u pesti, kuker goluba na strehe!

Mihec: A, eko, ki sen te ulovo! Tedi ti si za zaščitni zakon u varšte jen Slovence u muzeji!

IN MEMORIAM

MSGR. MARIJAN ŽIVIC

FOTO KROMA

Pred slabima dvema letoma smo mu posvetili priložnostni članek ob 80-letnici, v nedeljo, 18. t.m., pa se je med slovenskimi ljudmi na Tržaškem razširila boleča vest, da je v 82. letu starosti v domu Livia Ieralla na Padričah, kjer je živel že pet let, umrl dolgoletni bazovski župnik, nekdanji dekan in častni kanonik msgr. Marijan Živic.

Msgr. Živic je bil ena tistih markantnih osebnosti, ki so v desetletjih po drugi svetovni vojni zaznamovale zgodovino slovenske narodne skupnosti na Tržaškem, s posebnim oziranjem na njen katoliški del. Rodil se je 6. avgusta 1919 pri Sv. Ivanu v Trstu. Osnovno šolo in učiteljsko je opravil v Trstu, zatem pa ga je učna pot peljala najprej v koprsko malo semenišče, nato pa se v goriško bogoslovje. 30. maja 1942 je bil v Trstu posvečen za duhovnika. Novo mašo je daroval v rojstnem kraju pri Sv. Ivanu (ob tisti priložnosti je nagovoril dr. Jakob Ukmar). Avgusta istega leta je nastopil službo v slovenski Istri, kjer je bil župnik v Sočergi in Movražu. Iz Istre je moral bežati leta 1944, ker so mu stregli po življenju. S pomočjo dobrih ljudi je šel najprej v Koper, zatem pa v Trst. Umaknil se je v Furlanijo in nato še v notranjost Italije, v Como. Po bivanju v begunskem taborišču v Riccioneju se je junija 1945 vrnil v Trst. V prvem povojnem obdobju je nekaj časa pomagal na Repentabru, zatem je bil od leta 1946 do leta 1948 duhovni pomočnik na Opčinah. 28. julija istega leta se je začelo pokojnikovo večdesetletno župnikovanje v Bazovici, ki je povezano z njegovo vsestransko dejavnostjo ne le na verskem in duhovnem, ampak tudi na kulturnem in družbenem področju.

V tem času je nekaj let vodil openski dekanat, leta 1967 pa je bil imenovan za častnega kanonika tržaškega stolnega kapitlja. Do upokojitve je bil tudi katehet na slovenskih šolah. Msgr. Marijan Živic je v Bazovici ostal do leta 1996, ko je župnijo prepustil sedanjemu dušnemu pastirju g. Žarku Škerlju, sam pa se je umaknil v dom Livia Ieralla na Padričah, kjer je tudi praznoval svoj 80. rojstni dan in kjer je v nedeljo, kot že rečeno, v jutranjih urah umrl.

Povojno delovanje msgr. Živica je večplastno, sicer pa so verska, kulturna, glasbena ter vzgojna in socialna dejavnost med seboj tako povezane, da jih v bistvu ni mogoče ločevati. Vse skupaj je bilo prežeto z globoko predanostjo vrednotam slovenstva in krščanstva,

ki so bile pokojnikovo življenjsko vodilo. Prizadevni župnik je poskrbel, da so župljani, tako tisti v Bazovici kot tisti na Pesku, Padričah in v Gropadi, zahajali v lepe in urejene cerkve. Dal je tako popraviti in olepšati že obstoječe cerkve, na novo pa je dal zgraditi župnijsko cerkev na Pesku, ki jo je poslikal znani umetnik Tone Kralj. Že ob prihodu v Bazovico pa je vpeljal vsakoletno mašo zadušnico v spomin na bazoviške junake, ki jih je fašistični režim dal ustreliti leta 1930.

Msgr. Živic je imel še posebej pri srcu skrb za mladino, pri čemer si je prizadeval, da bo imela na razpolago take oblike razvedrila, ki bodo prispevale k osebnostni rasti in k utrjevanju pozitivnih vrednot. Tako je skupaj z dr. Jožetom Prešernom že leta 1948 ustanovil podporno društvo Slokad. Društvo je privedilo vrsto poletnih kolonij za otroke, najprej v Kanalški dolini, Furlaniji in Venetu, nato pa v nekdanji policijski vojašnici v Dragi. Sad Živicevega dela za mladino je tudi bazovska kinodvorana, ki je bila zgrajena leta 1950, obnovljena pa leta 1990. Kot vnet častilec danes blaženega škofa Antona Martina Slomška pa je leta 1964 dal zgraditi Slomškov dom, ki je še danes eno od pomembnejših središč verskega in prosvetnega življenja tržaških Slovencev s posebnim oziranjem na mladino.

Še tretje področje je videlo neutrudno dejavnost pokojnika: to je področje cerkvene in narodne glasbe in petja. V Bazovici je vsestransko podpiral domači cerkveni zbor in v njem tudi sam pel. Po njegovi zaslugi ter po prizadevanju nekaterih staršev se je v drugi polovici 60. let oblikoval otroški zbor, ki se je poimenoval po blaženem škofu Antonu Martinu Slomšku, katerega 30-letnico neprekinjenega delovanja so praznovali konec lanskega leta. Msgr. Živic je bil tudi soustanovitelj in odbornik Zveze cerkvenih pevskih zborov in je vedno rad priskočil na pomoč pri njenih pobudah. Ravno v Bazovici je namreč leta 1970 potekal tisti znameniti sestanek glasbenikov in kulturnih delavcev iz Slovenije in zamejstva, na katerem so začrtali smernice delovanja na področju cerkvene glasbe. Zaradi mnogoterih zaslug na tem področju je leta 1997 prejel tudi posebno priznanje ZCPZ.

Z msgr. Marijanom Živicem odhaja še eden tistih stebrov verskega in kulturnega življenja tržaških Slovencev po drugi svetovni vojni. Upamo si trditi, da brez takih osebnosti, kot je bil pokojnik, bi bila danes naša skupnost duhovno veliko siromašnejša, kot dejansko je. Rajnega msgr. Živica, ki je med drugim s pisanjem neštetič člankov veliko prispeval za naš dobri tisk, bo vica ohranili v trajnem, lepem, predvsem pa hvaležnem spominu. Bratu Lucijanu in ostalim svojcem pa ob težki izgubi izrekamo iskreno in občuteno sožalje tudi v imenu uredništva in uprave Novega glasa.

TRŽAŠKI POLITIČNI UTRIP KONEC PREJŠNJEGA IN V ZAČETKU TEGA TEDNA

RAZLIČNE OCENE O ZAŠČITNEM ZAKONU, VRSTA SLOVENSkih POIMENOVANJ ULIC IN TRGOV

V prejšnjih dneh so se v Trstu zvrstile številne ocene raznih političnih strank v zvezi z nedavno sprejetim zakonom za zaščito slovenske manjšine v italijanskem senatu. Že dan po sprejetju, se pravi v četrtek, 15. t.m., sta istočasno bili tiskovni konferenci, ki so ju pripravile krovni organizaciji SKGZ in SSO ter stranka Levih demokratov. V naslednjih dneh pa so si kar sledile tiskovne konferencie in druge pobude, ki so jih organizirale Slovenska skup-

nost, Oljka, Nacionalno zavestništvo in druge politične sile, oglasile pa so se tudi nekatere ustanove, kot npr. Glasbena matica.

Splošna ocena sprejetja zakona je vsekakor pozitivna, saj po mnenju večine predstavlja zgodovinski dogodek ne le za manjšino, ampak za celotno deželno stvarnost, za Trst in za naš obmejni prostor. Zakon tudi ne prinaša nobenih privilegijev, pač pa, kot sta npr. podčrtala tržaški župan Riccardo

Illy in senator Fulvio Camerini, priznava Slovincem pravice in je uravnovešen. Po mnenju tržaškega škofa Evgena Ravignana pa zakonska zaščita lahko bolje jamči izvajanje pravic (ki jih država ne podeljuje, ampak priznava, je podčrtal škof v svojem sporočilu) in prispeva k sožitju med različnimi kulturami v obojestranskem spoštovanju in slogi.

Povsem nasprotnega mnenja so pri Nacionalnem zavestništvu. Na skupščini, ki jo je v soboto, 17. t.m., priredila mladinska sekcija te stranke, je poslanec Roberto Menia ponovno poudarjal, kako zakon prinaša privilegije pripadnikom slovenske manjšine v primeri z njihovimi italijanskimi sodržavljanji. Skrajno desničarsko gibanje Forza nuova pa je za prihodnjo soboto, 24. t.m., napovedalo shod proti dvojezičnosti, nanj pa je povabilo tudi nemške neonacistične.

V vrstah slovenske manjšine pa je v ospredje stopila nujna, naj italijanska vlada že pred koncem svojega mandata, se pravi že pred bližajočimi se volitvami, izda izvršilne norme. Teh je potrebna zlasti Glasbena matica, ki ji 15. člen zakona omogoča poddržavljenje preko oblikovanja avtonomne slovenske sekcije tržaškega konservatorija. Sicer je ob splošnih

pozitivnih ocenah treba omeniti previdno in tudi kritično zadržanje Slovenske skupnosti, ki zakon sicer pozdravlja, a istočasno opozarja, da se pravo delo za njegovo izvrševanje šele začne. SSK opozarja tudi na številne nedorečenosti zakonskega besedila in tudi s svoje strani podčrtuje pomen čimprejšnjega oblikovanja izvršilnih norm.

Sicer so bili prejšnji dnevi za tržaške Slovence pomembni tudi z drugačnega vidika. V ponedeljek, 19. t.m., je tržaški občinski odbor uradno poimenoval 55 ulic in trgov. Kar 24 ulic, trgov in krajev bo poimenovalih po slovenskih osebnostih oziroma bodo ponovno dobili stara slovenska ledinska imena. Tako se bo npr. glavna proseška ulica imenovala po Primožu Trubarju, odsek Furlanske ceste, ki gre skozi Kontovel, pa po Ivanu Cankarju. Med drugim bodo nekatere ulice na Kontovelu in na Opčinah poimenovali npr. po Antonu Aškercu, Zorku Jelinciču, Jaki Štoki, Andreju Zinku, Andreju Budalu idr. Načrt o poimenovanjih je pripravila komisija občinskega odbora za toponomastiko, ki ji predseduje podžupan Roberto Damiani, njen član pa je tudi književnik Miroslav Košta.

FABIO GERGOLET GOST ČASNIKARSKEGA KROŽKA

O VLOGI IN LASTNOSTIH POSEBNEGA DOPISNIKA

Časnikarski krožek, ki deluje v okviru Mladih v odkrivanju skupnih poti in Slovenskega kulturnega kluba, nadaljuje s svojimi bogatimi in zanimivimi srečanji, na katerih mladi pisci odkrivajo razne plati časnikarskega dela.

Tokrat je bila na vrsti figura posebnega dopisnika, o kateri je široko govoril Fabio Gergolet, ki se je v zadnjih časih mudil v Turčiji, kjer je odkrival problem kurdskih priseljencev, saj je to vprašanje trenutno izredno pereče v Evro-

pi, kamor se Kurdi zatekajo pred turškim etničnim čiščenjem. O tem in o marsičem drugem je torej stekel pogovor na srečanju v četrtek, 15. februarja. Udeleženci tečaja so gosta udeleženci tečaja srečali z Danijelom Devetakom in se z njim pogovorili o izbiri naslova pri člankih.

(JC)

NATEČAJI SLOVENSKEGA KULTURNEGA KLUBA OB SLOVENSLEM KULTURNEM PRAZNIKU

LETOS MANJŠA BERA PRISPEVKOV

Slovenski kulturni klub je tudi letos priredil svoj že tradicionalni literarni, likovni in fotografski natečaj ob slovenskem kulturnem prazniku. SKK prireja ta natečaj že vrsto let z glavnim ciljem, da se v naši skupnosti odkrijejo mladi talenti in da se jim tako omogoči nastop v širši javnosti. Nagrajevanje je potekalo v soboto, 17. t.m., v Peterlinovi dvorani v Trstu, nagrade pa so prispevale Zadruga kraška banka, draguljarna Malalan in založba Mladika.

Na žirijo fotografskega natečaja, ki sta jo sestavljala Marjan Jevnikar in Peter Cvelbar, je dospelo 14 izdelkov, ki so bili po mnenju ocenjevalcev na več kot zadovoljivi ravni. Prvo nagrado je prejela Vanja Glavina, drugo Veronika Sancin, tretjo nagrado pa sta prejela ex-aequo Martin Maver in Peter Jevnikar.

Udeležba na letošnjem likovnem natečaju je bila precej skromnejša: le štiri avtorji so poslali šest prispevkov. Žirija, ki sta jo sestavljala Magda Tavčar in Štefan Pahor, se je odločila, da zaradi preskromnega števila udeležencev in prevelikega starostnega razpona med njimi podeli le drugo nagrado, ki je šla Jani Pečar.

FOTO KROMA

Prof. Marija Cenda Klinc in prof. Neva Zaghet, ki sta sestavljali komisijo za literarni natečaj, pa sta pregledali vsega skupaj osem prispevkov petih avtorjev. Pravzaprav bi morala biti prispevkov devet, avtorjev pa šest. Zgodilo se je, da je svoje pesmi poslal tudi osnovnošolec Andrej Brešan iz Ločnika pri Gorici. Ker je le-ta premalad (natečaj je namenjen v glavnem višješolcem), njegovega prispevka niso upoštevali, vsekakor pa je bil deležen posebne omembe. Od ostalih prispevkov pa po mnenju žirije niti eden ni bil tako dovršen, da bi si zaslužil prvo nagrado, tako da so na sobotnem večeru podelili le drugo in tretjo. Drugo nagrado je prejela Katja Vončina iz Gorice za dramski tekst z naslovom *Zabava*, tretjo nagrado pa Zulejka Pa-

skulin iz Trsta za lirsko črtico z naslovom *V viharni noči*.

Udeleženci so si lahko ogledali likovne in fotografske izdelke na priložnostni razstavi, prisluhnili pa so tudi recitacijam odlomkov literarnih del, ki so jih podali Matteo Dimai, Mira Fabjan, Aleš Ferluga, Jasmin Risegari, Lavinia Škerlavaj in Tomaž Susič. To jim je dalo tudi možnost glasovati za nagrade občinstva. Le-te so šle Martinu Maverju za fotografijo, Fabiu Grilancu za likovni izdelek, nagrado publike za literaturo pa je prejelo delo z naslovom *V Jugendstilu*. Šifra Cvetko, pod katero je delo prispelo ži-

riji, skriva imena treh mladih goriških avtorjev: Davida Bandellija, Matjaža Klemšeta in Petra Gusa.

Pri SKK so se tako letos morali sprijazniti z manjšim številom prispevkov kot sicer. Na to dejstvo je v svojem posegu opozorila tudi mentorica kluba, prof. Lučka Susič (ki je tudi povezovala večer). Pri tem je omenila novi natečaj iz Sklada Nade Perrot, ki se ga je pred časom udeležilo večje število višješolcev, in opozorila, da bi v prihodnje v sklopu SKK veljalo razmisлити o kakih novih oblikah praznovanja dneva slovenske kulture.

12

SKUPNA PREŠERNOVA PROSLAVA V ROJANU

V EVROPI GOLEGA TRGA MORAMO MALI NARODI SAMI SKRBETI ZA SVOJ OBSTOJ

MATJAŽ RUSTJA

Rojanski cerkveni pevski zbor, Koncertna pobuda Rojan, KSD Rojanski Krpan in Glasbena matica (katere sedež je od lanske jeseni v Rojanu) so priredili v nedeljo, 18. februarja, proslavo z naslovom *Prešeren - včeraj, danes, jutri*. Posrečeno poimenovalje letošnje proslave v čast slovenskega geniju poezije in slovenski kulturi nasploh je želelo poudariti dejstvo, da je Prešeren pesnik za vse čase in da ostaja iz preteklosti v prihodnost trdno zasidran v naši zavesti. Mladi rodovi pa so v nedeljo dokazali, da je Prešeren še kako aktualen, tudi (in prav posebno) v svetu, ki je za iskreno čutenje pripadnosti narodu vse bolj gluhi.

Zastor proslave je dvignila Vrabčeva Zdravljica v izvedbi cerkvenega zbora, takoj zatem pa je stopila pred mikrofon slavna govornica prof. Diomira Fabjan Bajc. Najprej je čestitala vsem rojanskim društvom, da so se ob tej priložnosti združila in tako pokazala, da hoče preživeti tudi v nelahkih pogojih italijanskega predmestja.

V razmišljanju je izpostavila predvsem dejstvo, da del naše manjšine vse manj goji in vrednoti slovensko kulturo in skrb za jezik, da tako torej vse bolj vdira v naš prostor italijanska. Na stranpota so nas že vodili nekateri veljaki, ki so

FOTO KROMA

hoteli raj na zemlji, pa tudi danes se Evropska zveza vse manj posveča enakopravnosti in rasti vseh evropskih kultur, ker nezadržno sili v interese multinacionalnih in golega trga. Pozabila je, da je sama posvetila letošnje leto vsem evropskim jezikom in posebno zaradi tega moramo mali narodi sami skrbeti za obstoj in za vsakodnevno izpričanje letga. Prav to nam je že pokazal veliki France, ki je bil manjšinec svobodnih misli v slovenskem narodu. Zaradi tega je trpel, bil zapostavljen in zanikan, njegovo trpljenje pa je rodilo Zdravljico. V njej dobimo vse, kar mali narod potrebuje za obstoj, da postane

torej kulturni in samozavesten subjekt v družbi vseh svetovnih narodov. Ni pa slučaj, da je Prešeren opeval vključevanje in polno sodelovanje z bližnjimi in daljnimi sosedi komaj v sedmi kitici Zdravljice; menil je namreč, da se mora narod najprej sam utrditi in razviti, šele potem lahko seže v roko prav vsakomur. Še danes lahko (žal) kličemo s Prešernovimi besedami edinost, sreča, sprava k nam naj nazaj se vrnejo... še tega nismo dosegli, kaj pa šele vse ostalo.

Program proslave se je nadaljeval z branjem odlomkov iz nagradjenih del prvega literarnega natečaja Rade Pregarc, ki so ga lani priredili Krpanovci.

Brana besedila so povezovala glasbene točke Paola Bembija in Martine Feri, Tamare Staneše in Nataše Gregori, Stefana Bembija in Marka Sancina, pa harmonika Adama Selja in komorna skupina violončelov Glasbene matice pod vodstvom Petra Filipiča. Poleg literarnih del Petra Jevnikarja, Mitje ter Matjaža Suhadolca, Mattea Dimaija in Matjaža Kodriča nastopili še Vesna Hrovatin in Meta Starc s prizorom *Lajna* kontovskega rojaka Alojza Cijaka in tako ironično obdelali kulturno delovanje v naših vaseh. Spored je povezovala Metka Kuret, večer pa je zaključil srecolov za slovenske misijonarje.

PREŠERNOVA PROSLAVA V ŠKEDNJU

OB KULTURNEM PRAZNIKU TUDI POKLON SLOMŠKU

IVAN ŽERJAL

Dom Jakob Ukmar in Kulturno društvo Ivan Grbec iz Škednja ter Prosvetno društvo Kolonkovec že vrsto let združujejo sile in prirejajo skupno proslavo praznika slovenske kulture. Tako je bilo tudi letos, ko se je v nedeljo, 18. t.m., v dvorani društva Grbec v Škednju zbralo res veliko število ljudi, da bi prisostvovali proslavi, ki je bila letos v znamenju počastitve blaženega škofa Antona Martina Slomška. Društvena knjižnica je za to priložnost priredila *Dan odprtih vrat* z majhno, a pomenljivo razstavo Slomškovih del (med katerimi velja omeniti izdajo *Blažena in Nežica* iz leta 1857). Na to temo je bil tudi uglasen slavnostni govor Marka Tavčarja (v njegovi odsotnosti ga je prebrala sestra Olga), v katerem je bilo med drugim poudarjeno zlasti Slomškovo prizadevanje za kulturni in moralni krščanski dvig slovenskega človeka, njegovo stališče, da je moralna dolžnost slehernega človeka, da ohrani spoštovanje do staršev ter do kulture in jezika, ki ju je spoznal doma. To je bilo tudi vodilo slovenskih duhovnikov na Primorskem v dobi fašističnega zatiranja.

FOTO KROMA

Prešerna in Slomška so počastili tudi z bogatim kulturnim sporedom, ki ga je povezovala Ivica Bone. Tega so oblikovali učenci osnovnih šol Marija Gregorič Stepančič od Sv. Ane in Ivan Grbec iz Škednja, duo Pavel Vigiini - Iztok Cergol, ki sta na bas, violino in harmoniko zaigrala štiri narodne (dve istrski, eno judovsko in eno rezijansko), recitatorka Tamara Zajec, ki je prebrala nekaj Slomškovih basni, ter do-

mači Ženski pevski zbor Ivan Grbec pod vodstvom Mirjane Gvozdenac in Združeni tržaški mešani zbor pod vodstvom Dine Slama. Ubrano in značajno petje obeh zborov je prišlo do izraza predvsem pri zaključni skupni izvedbi Premrlove *Zdravljice*.

Škednjska Prešernova proslava je potekala v času, ki ga zaznamujeta dva pomembna dogodka: končni sprejem zaščitnega zakona v senatu in

bližajoče se odkritje spomenika padlim v narodnoosvobodilni borbi s področja Škednja, Sv. Ane in Kolonkovec, ki bo 11. marca. V ta namen je stekla nabiralna akcija, saj stroški za postavitev niso še docela kriti, zato priložnostni odbor (v njegovem imenu je v nedeljo spregovorila Roža Počkar) vabi posameznike, podjetja, ustanove in združenja, naj prispevajo finančna sredstva.

OBVESTILA

SLOVENSKO STALNO gledališče. Federico Garcia Lorca, *Krvava svatba*. Avtorski projekt Damirja Zlatarja Freya. Ponovno na programu izven abonmaja. V petek, 23. t.m., ob 20.30; v soboto, 24. t.m., ob 20.30; v nedeljo, 25. t.m., ob 16. uri. Predstava traja 75 minut. Rezervacije sprejemamo od 10. do 14. ure, tel. št. 040 362542.

SLOVENSKO STALNO gledališče. Boris Kobal, *Allegro...ma ne preveč*. Kabaretna monodrama v interpretaciji Borisa Kobala, glasba Miran Košuta. V ponedeljek, 26. februarja, ob 20.30. Rezervacije sprejemamo od 10. do 14. ure, tel. št. 040 362542.

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev bo v ponedeljek, 26. t.m., gostilo igralca ljubljanske Dramne Branka Gruberja, ki bo recitiral monodramo Žarka Petana. Začetek ob 20.30. Vabljeni!

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca in Klub prijateljstva vabita k uri molitve za duhovne poklice, mladino in družine, 1. marca, ob 18. uri v barkovljansko cerkev.

KLUB PRIJATELJSTVA bo imel izjemoma sestanek že v torek, 6. marca, ob 16. uri v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3. Vabljeni vsi, ki jih zanima Sv. pismo, kajti z g. Jožetom Špehom bomo tokrat razpravljali o temi: *Ali se današnje besedilo svetopisemskih knjig razlikuje od najstarejših najdenih zapisov?*

DRUŽINSKO SVETOVANJE v Marijanišču na Opčinah. Vsak četrtek od 16.45 do 17.45 od 11. januarja naprej mlade družine lahko dobijo nasvete in informacije glede družinske stvarnosti. Svetovanje bodo nudili zdravnik-ginekolog, babica, mati več otrok in duhovnik. Vhod z dvorišča, prvo nadstropje. V tej uri je mogoče tudi poklicati na tel. št. 040 2159882.

DAROVI

ZAKARITAS v Ajdovščini: V.F. 30.000 lir; N.N. 50.000 lir; N.N. 100.000 lir.

ZA MARIJIN dom pri Sv. Ivanu: Laura Parovel v spomin na Pinota Marsiča 20.000 lir.

ZA ROJANSKI cerkveni zbor daruje Diomira Fabjan 50.000 lir v hvaležen spomin na starše.

ZA SLOMŠKOV dom v Bazovici: v hvaležen spomin na pokojnega msgr. Marijana Živica daruje Hedvika Kavčič 50.000 lir.

ZA CERKEV v Bazovici: v hvaležen spomin na gospoda Marijana Živica darujejo Peter, Mirella in Valentina Merku ter Margi, Primož in Igor Merku 200.000 lir.

Ostali darovi prihodnjic

SOŽALJE

Župljani Peska in Bazovice se ob smrti dolgoletnega župnika **g. Marijana Živica** iskreno zahvaljujemo za vse dobrate in milosti: spominjamo se ga v molitvah in mu želimo bogato božje plačilo pri Bogu v nebesih. Bratu Lucijanu in vsem sorodnikom naše krščansko sožalje.

Slovenska župnijska skupnost in odbor Marijinega doma pri Sv. Ivanu se klanjata spominu na **msgr. Marijana Živica**, Svetoivančana in bivšega predsednika odbora Marijinega doma. Bratu Lucijanu in ostalim svojem pa izrekata iskreno in občuteno sožalje.

Člani in članice Slovenske Vincencijeve konference izrekamo globoko sožalje sorodnikom in sobratom ob bridki izgubi **msgr. Marijana Živica**.

Zveza cerkvenih pevskih zborov se s hvaležnostjo spominja **msgr. Marijana Živica**, svojega dolgoletnega odbornika in soustanovitelja, vnetega gojitelja slovenskega petja in organizatorja. Bratu, družini in sorodnikom izražamo iskreno sožalje.

POPRAVEK

V prejšnji številki smo v članku o dnevu odprtih vrat naših knjižnic pomotoma zapisali ime ene od knjižničark Narodne in študijske knjižnice. Ni šlo za *Gabrijelo Bezin*, marveč za *Gabrijelo Caharija*. Prijateljci *Gabrijeli* se za lapsus iskreno opravičujemo, obenem pa ji voščimo, da bi še naprej uspešno opravljala knjižničarski poklic.

Cerkveni pevski zbor od Sv. Ivana v Trstu se klanja spominu na prijatelja Svetoivančana

G. MSGR. MARIJANA ŽIVICA,

na čigar novi maši l. 1942 je tudi sodeloval s svojim petjem. Bratu Lucijanu, našemu pevcu, in vsej njegovi družini pa naj gre iskreno in občuteno sožalje.

Trst, Sv. Ivan, 19. februarja 2001

Spokojno je preminil

msgr. MARIJAN ŽIVIC

Žalostno vest naznanjajo brat Lucijan z ženo Arianno, nečaki Maria Teresa, Paolo z ženo Costanzo, pranečaki Chiara, Gabriele in Anna ter ostalo sorodstvo.

Posebna zahvala naj gre ravnateljstvu in vsemu osebju doma Ieralla.

NA POKOJNIKOVO ŽELJO NAMESTO CVETJA DARUJTE V DOBRODELNE NAMENE.

Trst, 20. februarja 2001

POZDRAVILI SPREJEM ZAKONA, VENDAR SE DELO KOMAJ ZAČENJA

Prejšnjo sredo zvečer se je sestel pokrajinski svet Slovenske skupnosti. Seje, ki je bila odprtega značaja, so se udeležili zelo številni predstavniki in somišljeniki SSK iz raznih predelov goriške pokrajine.

Na prvem mestu je bila seveda odprta diskusija o nekaj ur prej sprejetem zaščitnem zakonu za slovenko manjšino. Deželni podtajnik SSK Damijan Terpin, ki se je skupaj z Eriko Jazbar udeležil zasedanja v Rimu, je podal daljše poročilo o zgodovini zakonskega osnutka, njegovem sprejemanju, zamudah in zapetljajih ter vlogi, ki jo je odigrala pri vsem tem SSK. Slovenska stranka nedvomno pozdravlja odobritev zaščitnega zakona, saj gre za epohalni trenutek, ki ga je v sredo jutraj doživela naša narodnostna skupnost, ob prvem utripu veselja, pa ne gre spregledati grenkega priokusa, ki te prevzame, ko podrobneje prebereš odobreno besedilo. Gre namreč za pravno platformo, ki jo bo treba komaj začeti udejanjati, saj je besedilo samo na sebi prazno. Glede na dejstvo, da naš zakon predvideva isto metodologijo delimitacije teritorija kot zakon 482/99, in sicer 1/3 občinskih svetovalcev oz. 15 odstotkov volilnih upravičencev, je zaskrbljenost še kako na mestu. Izgledi danes niso najboljši, saj v mestnih jedrih, kjer bi bila zaščita še najbolj potrebna, bo z zakonom najtežje izvedljiva. Obenem pa velja poudariti, da npr. laške občine, ki so se s tako težavo izrekle v korist zakona 482/99, se bodo še bolj otepale, ko bo šlo za aplikacijo našega zakona. SSK bo zahtevala, naj vlada čimprej imenuje svoje predstavnike v paritetni odbor ter tako začne z dolgim postopkom izvajanja zakona. Politični rezultat, ki ga gre pričakovati ob koncu odiseje z našim zakonom, je predvsem v tem, da leva sredina oz. levica, ki je imela do včerajšnjega dne nekoliko drugačna stališča do manjšinskega vprašanja, je danes, ko je že peto leto na oblasti, pokazala, do kakšnega nivoja nam lahko nudi zaščitne nor-

me. Damijan Terpin se je javno zahvalil nesebičnemu delu valdostanskega poslanca Caverija ter vseh zastopnikov narodnih manjšin v italijanskem parlamentu, za katere volivci SSK niso neposredno volili, so pa bili v imenu manjšinske solidarnosti v oporo, potem ko je slovenska levica izrinila iz pogajanj za oblikovanje zakona predstavnike SSK.

Drugi del večera je bil namenjen volilni kampanji ter diskusiji okoli koalicije Marjetica, h kateri je pristopila SSK na deželni in pokrajinski ravneh. Pokrajinski tajnik Figelj je poudaril, da odobreni zaščitni zakon ne nudi zajamčenega zastopstva za predstavnike slovenske manjšine v nobenem organu, zato je nujno, da se manjšina poslužuje instrumentov, ki jih sama ima. V ta namen je pokojni senator Broatina zarisal drugo senatno okrožje, ki bi sicer izgledalo precej čudno, če ne bi to bilo zato, ker se z njim skuša olajšati izvolitev zastopnika slovenske manjšine. Kandidatura slovenskega predstavnika v tem okrožju je zato nujna. SSK je koaliciji in manjšini predlagala ime Hadrijana Corsija, ki odgovarja vsem rekvizitom, ki bi jih moral imeti kandidat drugega senatnega okrožja, saj je izraz teritorija, je med ljudmi zelo dobro poznan, uživa ugled v upravnem in gospodarskem okolju med Italijani, Slovenci in Furlani. Ime kandidata je bilo zato zelo dobro sprejeto in SSK bo vztrajala tudi na pogajalski mizi z Marjetico, da bi dosegla kandidaturu svojega predstavnika, ki odgovarja vsem potrebam okrožja. SSK seveda pričakuje, da se o svojih kandidaturah izrečejo tudi druge politične komponente slovenske manjšine, ki so doslej molčale in ki so odsotne tudi pri pogajanjih.

Pokrajinski svet je pozitivno ocenil tudi slovensko prisotnost pri nedavnem obisku Rutellija v Gorici ter pozdravil odločitev Brandolina, da je pripravljen na ponovno kandidaturu za predsednika goriške pokrajine.

Tak je naslov prireditve, pravzaprav vaše slovesnosti, ki jo bodo priredili Števerjanci v petek, 23. t.m., ob 20. uri v Sedejevem domu.

Petdeset let ja namreč že preteklo, odkar so v Števerjanu ustanovili Kmečko delavsko zvezo, predhodnico kasnejše stranke Slovenska skupnost. Prav zato smo v naše uredništvo povabili dolgoletnega političnega vodjo in predstavnika Slovenske skupnosti, sicer pa tudi javnega in kulturnega delavca ter znanega trgovca Marjana Terpina, ki je bil pred 50 leti zraven, ko se je ustanovljala Kmečko delavska zveza.

Povejte nam kaj več o času, ko se je ustanovljala Kmečko delavska zveza!
Jasno je, da so bili takrat popolnoma drugačni časi od današnjih, saj je bilo to povojno obdobje in se je zato tako imenovana "ločitev duhov" čutila v vsakdanjem življenju tudi pri nas. Dejstvo je, da nas je bilo veliko, ki v Brdih nismo pristajali na enačbo "partizan je enako komunist", saj so bili na Primorskem med partizani tudi ljudje, ki se niso borili za partijo, za komunizem, ampak so svoj boj razumeli kot osvobodilni boj in boj za demokracijo. Prav demokratične vrednote, slovenstvo in krščanske vrednote pa so bile tiste, zaradi česar se je čutila potreba po ustanovitvi zveze, ki bi združevala te ljudi. Tako se je ob ponovni ustanovitvi obči-

DR. ANDREJ BAJUK PREDAVAL V KULTURNEM CENTRU LOJZE BRATUŽ

KRISTJANI IN DRUŽBA

Predsednik slovenske stranke Nova Slovenija in nekdanji slovenski premier dr. Andrej Bajuk je v četrtek, 15. t.m., predaval v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici, in sicer na povabilo centra in študijsko raziskovalnega foruma za kulturo v sodelovanju s štandresko dekanijo. Dr. Bajuku je v veliki dvorani centra prisluhnilo veliko število goriških in tržaških Slo-

vencev; s predavanjem, ki je nosilo naslov *Krščanstvo pred izzivi globalizacije*, pa je dr. Bajuk privabil veliko ljudi tudi iz Nove Gorice, kar je zaradi njegovega imena razumljivo.

Dr. Bajuk je po eni strani orisal razmere, ki so privedle do globalizacije, orisal zahtevno tranzicijo, v kateri se nahaja tudi slovenska država, in nakazal vlogo kristjana v tem zahtevnem obdobju. Prepričljiv je bil v prikazu tranzicije, obdobja, kakršnega v zgodovini še nikdar ni bilo, saj se je po polomu realsocializma, ki je z vrha navzdol urejal gospodarsko tržišče, pojavilo obdobje, ko je bilo potrebno kar v najkrajšem času preiti na tržno gospodarstvo, ki pa seveda zahteva svobodno izmenjavo blaga in trg "od spodaj navzgor". Dr. Andrej Bajuk je naš čas primerjal z začetkom industrijske revolucije, ko se je družbeni red s pojavom parnega stroja dokončno in za vedno spremenil, in se dotaknil tudi vloge javnih institucij, pravne države, ki po njegovem na Slovenskem ne delujejo še tako, kot bi morale. Spregovoril je tudi o sedanjem političnem trenutku Slovenije, povedal, da se gospodarstvo in politika prepletata, da današnja globalizacija kar kliče po pravnih in solidarnostnih korektivih, ki pa jih lahko da samo politika, saj je "politika najbolj plemenito javno delo, kar jih poznam". Sicer strokovno zahtevno, a tudi soč-

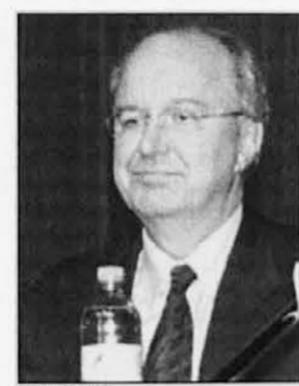

FOTO BUMBACA

no in neposredno je dr. Bajuk orisal glavne značilnosti globalizacije in povedal, kaj globalizacija prinaša v današnji svet: na eni strani vedno večje bogastvo, na drugi vedno večjo revščino; na eni strani vedno manj ljudi ima v posesti znanje, na drugi strani pa to pomeni, da bodo novi bogataši samo tisti, ki bodo imeli znanje in tehnologijo v rokah. Dr. Bajuk vidi v tem tudi nujno potrebo po političnih odločitvah, ki uravnava jo lahko pogubne in mestoma nevarne razmere, ki jih zlasti za revne dežele prinaša globalizacija. Politika mora poskrbeti, da pride do uravnavanja razlik, poskrbeti mora za solidarnostne posege v družbi; politika mora poskrbeti, da se suverenost dežele oz. države ne klanja zunanjim, globalizacijskim pritiskom in nenasilnim in zato neobvladljivim vdorom kapitalov v neko državo.

Nam lahko naštejete nekaj imen?

Poleg omenjenih Cigliča in Terpina so bili od začetkov zraven še Hermenegild Podversič z Valerišča, brata Alojz in Franc Koren od Aščevih, brata Alfonz in Remigij Korsič s Sovence, Efrej Klanjšček in Ignacij Maraž s Klanca, Karlo in Jožef Maraž ter Lojze Hlede s Ščednega, Albert Gabrovec in Danilo Bajt s Kržišča, Stanislav Klanjšček s Kakenč in Karlo Klanjšček z Oslavja. Seveda so bili zraven tudi drugi, je pa že iz teh imen razvidno, da je bila zraven vsa vas, da so bili vsi zaselki zastopani.

Kako bo potekalo slavlje v petek?

Praznik bo v Sedejevem domu v Števerjanu s pričetkom ob 20. uri. Slavnostni govornik bo za to priložnost dr. Drago Štoka. Na proslavi bo pel naš mešani pevski zbor Francišek Borgia Sedej, ki ga vodi Vladimir Cadež, vaška dramska skupina pa je pripravila recital, da bomo skupaj vsi podoživeli tedanje čase in se spomnili naših vrlih mož. Toplo vabljeni torej vsi v Števerjan!

SEKCIJA SLOVENSKE SKUPNOSTI ZA ŠTEVERJAN

vabi prijatelje in somišljenike na proslavo

50. OBLETNICE USTANOVITVE KMEČKO-DELAVSKE ZVEZE

Sedejev dom v Števerjanu, petek, 23. februarja 2001, ob 20. uri.

SLOVENSKI POZDRAVI!

SEJA SLOVENSKE OBČINSKE KONZULTE

Prejšnji teden se je na goriški občini sestala konzulta za vprašanja slovenske manjšine. Sejo je vodil predsednik dr. Damjan Paulin, ki je najprej toplo pozdravil pravkar izglasovani zaščitni zakon, ki ga bo na treba še dejansko uresničiti. Se posebej je z zadovoljstvom opozoril na izjavo goriškega nadškofa, ki prav tako odobrava v posebni izjavi sprejetje tega zakona. Na seji je nato tekla razprava o drugih vprašanjih, med njimi o inštitutu za Slovence Furlanije-Juljske krajine, ki ga sedanja deželna uprava hoče vsiliti slovenski manjšini. Beseda je tekla tudi o izvajanju že znanega manjšinskega zakona št. 482 in to zlasti ob čudnem stališču občinske uprave, ki noče poslati tega vprašanja v razpravo občinskega sveta. Na seji je bil še govor o nekaterih drugih vprašanjih, med katerimi je tudi slovensko šolstvo.

KROŽEK A. GREGORČIČ IN KC L. BRATUŽ

POSLUŽUJMO SE PRAVIC!

V petek zvečer je v KC L. Bratuž stekel prvi od štirih večerov z naslovom *Tečaj preživetja za Slovence v Italiji*. Srečanja je in bo oblikoval profesor Samo Pahor, ki ga vsi poznamo po tem, da se v svojem vsakdanjem življenju dosledno poslužuje slovenskega jezika in javnosti in je bil v tem smislu marsikdaj protagonist neljubih trenutkov. Na petkovem večeru je spregovoril

o deklaracijah in konvencijah, ki na svetovni in evropski ravni ščitijo človečanske in manjšinske pravice. Podal je zgodovinski oris ter v prijetnem posegu spregovoril tudi o osebnih izkušnjah.

V petek, 23. t.m., ob 18. uri pa bo na vrsti večer z naslovom italijanska teorija in praksa varstva manjšin-vloga ustavnega sodstva.

V ORGANIZACIJI DRUŠTVA TRŽIČ IN KD IGO GRUDEN IZ NABREŽINE

AKTUALNOST PREŠERNOVE POEZIJE

Slovenska narodna skupnost, ki živi na narodnostno najbolj ogroženem področju, v Trziču in okoliških vaseh, je prejšnji teden izjemno slovensko počastila Dan slovenske kulture, točneje v četrtek, 15. t.m., v občinskem gledališču v Trziču. Proslave, ki so jo priredili društvo Trzič in SKD Igo Gruden iz Nabrežine v sodelovanju z občino Trzič, se je udeležilo veliko ljudi, naštel so jih več kot štiristo, ki so dobrodu napolnili veliko občinsko dvorano. Prisotni so bili predstavniki slovenske manjšine, matične države in trziške občinske uprave, posebno razveseljujoča pa je bila množična prisotnost slovenskih ljudi.

Proslava je bila dan po sprejetju zaščitnega zakona, zato je bilo vzdušje še posebno slovensko in veselo, veliko je bilo optimizma in vedrega navdušenja tako med občinstvom kot med prisotnimi na odru.

Udeležence je nagovoril tudi trziški župan Adriano Persi, ki je pozdravil sprejetje zaščitnega zakona. V svojem nagovoru pa je poudaril tudi vključitev trziške občine v območje zaščite, ki ga predvideva zakon 482/99, za katerega se je z glasovanjem odločil pokrajinski svet. Ravno podpis župana Persija nekaj dni pred zasedanjem pokrajinskega sveta je bil odločen, saj je zadnji tre-

nutek svetovalec gibanja Naprej Italija umaknil svoj podpis. Prešernovo proslavo v Trziču je obogatil pester kulturni program, ki so ga oblikovali otroci slovenske osnovne šole iz Romjana, dijaki nižje srednje šole iz Nabrežine, Mladinski zbor Kraški slavček ter MePZ Igo Gruden. Slavnostni govor je imela pesnica in kulturna delavka dr. Tatjana Rojc in v svojih izvajanjih poudarila pred-

vsem aktualnost Prešernovega opusa.

Slovenska pesem, recitacija slovenskih poezij tudi v italijanskem prevodu, dobro zasnovana koreografija so navdušile občinstvo, ki je pozorno spremljalo bogat večer, praznično vzdušje pa je prevevalo srečanje, tako da so bili udeleženci vidno zadovoljni s počastitvijo Dneva slovenske kulture. Večer so organizatorji naslovili Morje in Lepa Vida, na lik omenjene junakinje iz slovenske ljudske tradicije, ki jo je upesnil France Prešeren, pa so se vračali in prepletali vsi, ki so oblikovali kulturni bogat program.

V Laškem, v Ronkah, so se v počastitev Prešernovega dne srečali v sredo zvečer; v župnijski dvorani v Romjanu je društvo Jadro poskrbelo za Dan slovenske kulture. O tem večeru pa bomo gotovo poročali v prihodnji številki.

OBVESTILA

DRUGO SREČANJE Tečaja za preživetje Slovencev v Italiji, ki ga prireja Krožek Anton Gregorčič in KC Lojze Bratuž, na katerem predava prof. Samo Pahor iz Trsta, bo v petek, 23. februarja, ob 18. uri in ne ob 20.30 v komorni dvorani KC Lojze Bratuž. Vabljeni!

SKUPNOST DRUŽIN Sončnica vabi na družinsko pustovanje (igre, ples, animacija, nagrajevanje najlepših mask, krofi...), ki bo v nedeljo, 25. februarja, ob 16. uri v telovadnici Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici. Vstop z vabili; tel. 0481 536455 ali 0481 530063 do četrta, 22. februarja.

DAROVI

ZA CERKEV Sv. Ivana: v spomin na pok. msgr. Franca Močnika njegov učenec 300.000 lir.

ZA CERKEV na Peči v spomin na Jožefa Čevdka: žena Marija in otroka z družinama

500.000, Nada Čevdek 35.000, Bojana in druž. v spomin na strica 100.000, druž. Quaggiato v spomin na strica 100.000 in za cvetje 50.000, Oskar Kovic 50.000 lir; družina Čevdek v spomin na Ivana Štanta iz Mirna in Pepkota Čevdka po 50.000 lir.

ZA MPZ RUPA-PEČ v spomin na Jožefa Čevdka: žena Marija in otroka z družinama 200.000, Helena in Bruno v spomin na svaka in strica 150.000, druž. Brisko in Gri v spomin na strica 200.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa: N.N. Rupa 150.000 lir.

ČESTITKE

Dragemu ravnatelju **Silvanu Kerševanu** ob okroglem jubileju njegovih dni dvigajo čase v voščilo komeleovci vsi.

Voščilom ravnatelju **Slovenskega centra za glasbeno vzgojo E. Komel** se pridružujeta uredništvo in uprava Novega glasa.

PD ŠTANDREŽ IN OŠ FRAN ERJAVEC

RADOŽIV POGLED V PRIHODNOST

IVA KORŠIČ

Prosvetno društvo Štandrež in učenci štandreške osnovne šole Fran Erjavec so s skupno prireditvijo po zamisli predsednika društva Dimitrija Brajnika in odbornikov ob Dnevu slovenske kulture počastili našega velikega pesnika Francea Prešerna v domači župnijski dvorani Anton Gregorčič v petek, 16. februarja.

Prazen oder je krasil tipični slovenski šopek z rdečimi nageljni, v ozadju pa je visel osvetljen Prešernov portret; po

kratki klavirski uverturi je iz teme stopila v ospredje sopranistka Alessandra Schettino. Njen blagovozni sopran je splaval po dobro zasedeni dvorani, ko je ob klavirski spremljavi Patricia Quaggiata zapela Prešernovo pesem *Strunam*, ki jo je uglasbil Davorin Jenko.

Za tem lepim pevskim intermezzom so na oder stopili učenci domače OŠ F. Erjavec, ki sta jih za nastop pripravili učiteljci Majda Zavadlav in Ketty Tabaj. Le-ta jih je vodila, ko so zapeli tri pesmice, *Dežela Smehtarija*, *Po ledu in Prišla je*

miška; slednjo so "animirali" z dviganjem velikih pol, na katerih so bile narisane živali, omenjene v pesmici. Ilaria Černic in Slaviša Brankovič sta povezovala program, ki so ga izoblikovali osnovnošolci posameznih razredov. Prebrali so nekaj misli o pesnikovem življenju in delu. Ker so se ob svetem Valentinu drugošolčki preizkusili v pisanju rim na temo ljubezni (ljubezen je kot metulček, kot sneg, ki naletava, kot ogenj, ki gori...), so svoje "pesniške poskuse" korajžno prebrali iz velikih rdečih src, ki so jih stiskali v ročicah. Posrečenim rimam so se gledalci nasmehnili in jim priskočno zaploskali. Petošolci so dodali še svoje "sonete" z akrostihom.

Ko so otroci prejeli zadnji aplavz, sta na oder prišla dijaka Lara Paulin in Peter Povšič, ki sta recitala nekaj znanih Prešernovih sonetov.

Za njima je Saša Quinzi podal priložnostni govor, v katerem je najprej povedal, da mu je štandreška vas prirasla k srcu šele pred kakimi desetimi leti, ko je v njej našel svojo lju-

bezen. Sicer je govoril o kulturi, "kot skupku dosežkov in vrednot človekovega delovanja in ustvarjanja". Na življenje in delovanje človeka pač vpliva okolje oz. kultura, ki mu jo to okolje posreduje. Štandrežu res ne manjka ta kulturni humus, saj je vas v svoji dolgi zgodovini rodila velike može (Patra Romualda, Andreja Budala...), ki so se zapisali v zlato knjigo ustvarjalnosti. Pa tudi sedaj je v vasi veliko zagnanih ljudi, ki se trudijo za ohranitev slovenskega jedra, ki ga polagoma izpodjeda italijanski živelj, seveda s pomočjo do Slovencev nič kaj naklonjene občinske uprave. Svoje razmišljanje je ob misli na združeno Evropo, ko bodo padle tudi tukajšnje meje, sklenil s Prešernovimi stihmi "in spet zedinil rod Slovenščine cele!"

Mešani pevski zbor Štandrež je pod odločno taktirko Tiziane Zavadlav sklenil večer s tremi pesmimi, od katerih je zadnja bila Prešernova *Zdravljica*, ki je izzvenela kot optimistična nota za prihodnost.

V SOBOTO IN NEDELJO V ŠTMAVRU

PRAZNIČEN SV. VALENTIN

Krasna nedelja je letos poplačala kulturnodružbene delavce KD Sabotin iz Štavra, ki vsako leto ob prazniku zavetnika sv. Valentina prirejajo priljubljeno in priskočno družabno in kulturno srečanje v bivši osnovni šoli briškega rajona. V sodelovanju z domačo župnijo in ZSKP so praznovanje tudi letos izvedli v dveh dneh, in sicer v soboto zvečer, ko so odprli zanimivo razstavo Vilme Zotti iz Štandreža z naslovom *Slike v cvetju*, o kateri je spregovoril Damijan Paulin (na sliki). Kulturni program sta oblikovala domači moški pevski zbor Štavraver z dirigentko Nadjo Ko-

vic in moška skupina Sraka. Nedeljsko jutro in popoldan sta bila kot nalašč za prijetno praznovanje. Ljudje so se začeli zbirati že v jutranjih urah, ob 14.30 je bila v domači cerkvi slovesna maša, nato pa so se prisotni pomudili ob domačih štrkljih in prigrizku.

Praznovanja zavetnika sv. Valentina se bodo zaključila v nedeljo, 11. marca, ko bo ob 15. uri Veselo otroško popoldne s predstavitev igrice Zajčkov čarobni lonec in nastopom vselega in razigranega otroškega pevskega zbora Štavraver, ki ga vodi Nadja Kovic.

KROŽEK ANTON GREGORČIČ IN KC LOJZE BRATUŽ

vabita na večere z naslovom

TEČAJ PREŽIVETJA ZA SLOVENCE V ITALIJI

Predaval bo prof. Samo Pahor

Srečanje bo v petek, 23. februarja, ob 18. uri, v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž - Gorica

Naslednja večera bosta 2. marca in 9. marca

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA IN DRŽAVNA KNJIŽNICA V GORICI

vabita na predstavitev publikacij

Umetnost 20. stoletja na Goriškem in v Posočju

L'arte slovena del XX secolo nel Goriziano

SODELOVALI BODO: dr. Peter Krečič, prof. Sergio Tavano, prof. Marko Vuk

Petek, 2. marca 2001, ob 17.30
Gorica, dvorana Državne knjižnice ul. Mameli 12

BENEŠKA SLOVENIJA

V ORGANIZACIJI CENTRA NEDIŽA IN DRUŠTVA BENEŠKIH UMETNIKOV

PRAZNOVANJE KULTURNEGA DNE V ŠPETRU

Pomemben zakon za slovensko manjšino, še posebej za Slovence, ki živijo v videmski pokrajini, pomembnost kulture in vztrajnost človeka, ki je v prejšnjih desetletjih živel v nelahkih razmerah. Tako bi lahko povzeli misli, ki jih je marsikateri govornik povedal v četrtek, na Dnevu slovenske kulture v Špetru. Danes lahko neizpodbitno trdimo, da v videmski pokrajini uradno živijo Slovenci in govorijo svoj jezik, ki se sicer razlikuje od doline do doline in se deli v različne narečne skupine, neizpodbitno pa je vezan z ostali Slovenci, ki živijo v Italiji in na drugi strani meje.

Letošnji Dan kulture so v Špetru priredili v četrtek, za organizacijo in miselno postavitev proslavljanja pa so poskrbeli pri Studijskem centru Nediža ob sodelovanju Društva beneških umetnikov in pod pokroviteljstvom špetrske občinske uprave. Prireditelji so se pri letošnjem snovanju programa držali načela, da gre tokrat ovrednotiti in predstaviti predvsem domače kulturno-družbeno ustvarjanje, skratka utrip slovenskega človeka, ki živi pod Matajurjem. V ta namen se je tudi letos proslavljanje odvijalo v dveh pomembnejših momentih in krajih, ki so sicer v neposredni bližini, in sicer v Beneški galeriji in v špetrski občinski dvorani.

Ob 19.30 so namreč v hramu beneških umetnikov odprli razstavo domačega ustvarjalca Serafina Loszacha, umetnika iz Topolovega, katerega dela smo

lahko spoznali v letošnjem Trnkovem koledarju. Ob 20.30 pa se je praznovanje nadaljevalo, kot rečeno, v špetrski občinski dvorani. Številne prisotne sta pozdravila slovenska pesem in interpretaciji Moškega pevkega zbora Matajur in špetrska županja Bruna Dorbolo (na sliki), ki je med drugim dejala: "Je že petnajst let, ko se srečujemo na Dnevu slovenske kulture, ko se poveselimo naše kulturne bogastva, se pogovorimo in iščemo vedno znova novih prijemov, kako bi našo narodno in kulturno specifično ohranili. Časi, ki smo jih doživeli, so bili težki in veliko smo tudi naredili, vztrajali smo in danes je prišel dan, ko smo dobili pravno zaščito. Slovenci živimo v teh dolinah že 1300 let; predniki so sejali in pobirali sadove, igrali so na priljubljeno harmoniko, peli, prirejali pust, otrokom pripovedovali bajke; vasi so bile žive, veliko otrok je bilo". Sprisporodbo in na značilen prijeten način je povzela zadnja težka desetletja, ki so jih doživljali beneški Slovenci; nekateri so jim

prigovarjali, naj govorijo v italijanskem jeziku, saj jih sicer nihče ne bo razumel, oni pa so jim odgovorjali, da za Matajurjem jih Slovenci razumejo, odgovarjali pa so jim, da živijo na oni strani meje Slovenci, medtem ko se za Benečane sploh ne razume, odkod so prišli in kdo so. Vendar so vztrajali. Čeprav 50 let prepozno je vlada dala Slovcem zakon, ki omogoča tistim, ki si tega želijo, da se poslužujejo slovenskega jezika, ostalim pa ne vsiljuje ničesar.

Na večerje, kot rečeno, nastopil MoPZ Matajur iz Klenja, ki je zapel slovenske pesmi, izbor katerih so pevci posneli na prvi kaseti, ki so jo predstavili na večerje. Zbor Matajur je namreč nastal leta 1989 z namenom, da širi in utrjuje petje in ohranja kulturno bogastvo Nadiških dolin. Zbor šteje danes 14 pevcev, poje domače slovenske pesmi, dirigent pa je mladi in priljubljeni David Klodič.

Večer so sooblikovali tudi recitatorji, ki so prebrali slovenska besedila o slovenski kulturi in jeziku, pevci Drobne kaplje, t.j. nekateri glasovi skupine Beneške korenine, pa so pripravili krajšo predstavo, zapeli so in prebrali pozicije domačih avtorjev v domačem narečju.

Protagonist prisrčnega večera z naslovom Naša pesem in beseda je bila torej domača slovenska ustvarjalnost, odobritev zaščitnega zakona pa je prisrčnemu večerju dodala še dobro voljo in svečano vzdušje.

EJ

OBČNI ZBOR PLANINSKE DRUŽINE BENEČIJE

BENEŠKI PLANINCI, KAR POGUMNO NAPREJ!

ERIKA JAZBAR

V soboto, 10. februarja, so se beneški planinci zbrali že osmič v domači gostilni v Podvarščah, v občini Podbonesec, na rednem občnem zboru Planinske družine Benečije, o kateri navadno trdimo, da je največja in najbolj delavna organizacija Slovencev na Videmskem. Letošnji občni zbor je bil nekoliko poseben, saj je potekel ob obeležju sezone, ko so beneški planinci uresničili sen, za katerega so si prizadevali od same ustanovitve, in sicer gradnjo koč na najvišjem beneškem vrhu, t.j. na Matajurju. Omenjeni ambiciozni načrt so ovekovčili 22. oktobra lani, ko so predali namenu planinsko koč, ki sedaj lepo deluje ob nedeljah in ki predstavlja nekakšen spomenik vsem tistim, ki so vanjo vložili kar 3200 ur prostovoljnega dela oz. ki so pomagali na druge načine. Dom na Matajurju pa je tudi pomemben pokazatelj utripa slovenskega človeka, ki živi v slovenski Benečiji ter dokazuje vsako nedeljo vsem tistim, ki se podajo na sprehod na Matajur, slovensko prisotnost na tem predelu italijanske države.

Občni zbor Planinske družine Benečije se običajno odvija v zelo prisrčnem vzdušju. Formalnih trenutkov je bolj malo, saj se vsi prisotni raje mudijo v vselem in domačem vzdušju ob petju, harmoniki in družabnosti. Tudi letos je bilo seveda tako. Predsedniško poročilo, za katerega je poskrbel Igor Tull,

je bilo namenjeno obeležju dolge in trnjeve poti, ki so jo morali prehoditi vsi tisti, ki so bili soudeleženi pri uresničitvi koč na Matajurju. Birokratski del, ki je prinesel vrsto komplikacij in neljubih trenutkov, je bil dejansko skoraj težji od naporenega dela nešteti nedelje, ko so se planinci podajali na vrh Matajurja peš in nosili na ramenih potreben material. Načrt pa so z vztrajnostjo uresničili, pester program PDB, na katerega smo bili navajeni v zadnjih letih, pa je bil v prejšnji sezoni nekoliko okrnjen, saj so bili odgovorni pri PDB zaposleni z deli pri koči.

Planinska družina Benečije je nastala leta 1992, njen prvi predsednik je bil Ezio Gosgnach, rojak iz Matajurja, danes odgovorni urednik tednika videmske nadškofije *La vita cattolica*. Po Gosgnachu je predsedniško mesto prevzel Igor Tull, ki opravlja odgovorno funkcijo še danes. V zadnjih letih so si odgovorni pri društvu ob planinskih podvigih zamislili marsikatero pomembno novost, sodelovanje pri kulturnih večerih, tečaje plavanja, telovadbe in smučanja ter sooblikovanje beneškega

pusta, kresovanj, burnjakov ipd. Organizacija beneških planincev je v nekaj letih delovanja prešla v svojih vrstah preko dvesto članov. Smernice delovanja PDB objemajo običajno delovanje planinskega društva, slovenska specifičnost pa daje organizaciji še naknadno nalogo izražanja lastne identitete, ki se uresničuje v petju, kulturnih večerih, ohranjanju tradicij, od kresovanj, burnjakov, pustoivanj; skratka hoče biti tisti trenutek združevanja beneških ljudi in utrjevanja slovenske kulturne tradicije predvsem med mladimi, ki so najbolj izpostavljeni asimilaciji.

Občnega zbora PDB so se udeležili in na njem spregovorili številni gostje iz Slovenije in zamejstva, ki so poudarili prijateljske vezi med slovenskimi planinci. Po volitvah odbora, ki bo v prihodnjih tednih imenoval novega predsednika, se je zaključil formalni in krajši del občnega zbora in srečanje se je nadaljevalo z že običajno prisrčno družabnostjo ter prikazom filma otvoritve koč na Matajurju, delo rojaka Hijacinta Jusse.

IZSELJENCI

ZVEZA SLOVENSkih IZSELJENCEV IZ F-JK

KANADČANI BODO SPOZNALI BENEČIJO

Zveza slovenskih izseljencev iz F-Jk je ustanova, ki vztrajno skrbi, da bi slovenske izseljeniške skupnosti ohranile narodno zavest in utrdile stike z domačimi kraji v Benečiji. V ta namen Zveza že dolgo let prireja kulturne prireditve, na katerih sodelujejo ne le izseljenci sami, temveč tudi predstavniki nove domovine. Izseljenci lahko večinskemu narodu predstavijo svoj rojstni kraj in izpostavijo kulturno bogastvo, ki ga Benečija premora. Do takega srečanja je prišlo oktobra lani v Švici, ko so organizatorji zabeležili izreden uspeh prireditve, kar se je poznalo tudi v medijskem poročanju. Letos je Zveza usmerila svojo pozornost v slovensko izseljeniško skupnost v Kanadi, kjer bosta mestni Ottawa in Toronto prizorišče kulturno-studijskih dni, ki bodo konec februarja in v začetku marca opozarjali ostale Kanadčane na tradicijo slovenskih beneških izseljencev. Prireditve bodo potekale pod pokroviteljstvom dežele F-Jk, italijanskega veleposlaništva v Kanadi ter krajevnih ustanov. Organizatorji so pripravili pester spored prireditev: najprej bo na vrsti simpozij o Benečiji, njeni zgodovini in bogati kulturni zapuščini; nato bo Godalni kvartet GM iz Trsta oblikoval dva

koncerta, na katerih se bo predstavil skladbami iz svetovnega repertoarja ter motivi ljudske pesmi. Običajni sestav tržaškega Godalnega kvarteta bo za to priložnost dopolnil pianist David Klodič, koordinator delovanja Glasbene šole v Špetru in duša glasbenega ustvarjanja v Nadiških dolinah. K organizaciji koncerta sta pristopili tudi Društvo Slovencev po svetu in Društvo Simon Gregorčič, obe iz Toronta. Pozornost, ki jo Zveza slovenskih izseljencev namenja Benečiji, je razvidna tudi v izbiri umetnikov, ki bosta razstavljala svoje umetnine na skupni razstavi: to sta Silvana Buttera in Dario Pinoso, oba doma iz Benečije. Pinoso upodablja Benečijo, njene barve in svetlobo ter se pri tem upira stereotipnemu prikazovanju dežele in ljudi; Silvana Buttera pa je svoje umetniško delovanje v glavnem posvetila izdelavi lesenih pustnih mask, ki so značilne za Benečijo: pri tem se umetnica zauzavlja predvsem pri maski zlodeja, ki ga prikazuje z izredno izrazno močjo. Pri Zvezi slovenskih izseljencev in F-Jk si ob tem nadejajo ne le organizacijski uspeh prireditev, temveč tudi utrditev vezi med izseljeniško skupnostjo in "starim krajem".

"Pa ne že spet o pesnikih, a!" bo rekel kdo, ki ima pesnikov v mesecu februarju že vrh glave, saj ne more več ne pesnikov in niti ne Pesnika iz Vrbe, kot ne more več niti Prešernovih proslav, ki jih sedaj prirejamo, prireajo kot za stavo.

In te proslave so prav povesod, tudi v najmanjšem slovenskem zaselku v naši deželi, kjer je še živa kaka naša narodna skupnost. "Hvala Bogu, da so!" bo rekel marsikdo in drugi bo k temu pripomnil: "Pa saj je vse to že preživeto, vedno enake so in ne odgovarjajo več duhu časa!"

Seveda nihče ne pove, kajšne bi morale biti te naše Prešernove proslave, da bi odgovarjale "duhu časa".

Najbrž take, da jih enostavno ne bi bilo.

A Prešernove proslave so, to je dejstvo, in hvala Bogu, da jih imamo, saj so ponekod še edine slovenske prireditve, na katerih se zbere veliko ljudi, da bi prisluhnili pesniku iz Vrbe, njegovi izbrani besedi in seveda tudi samim sebi, svoji govorici.

"In potem so tu še ti pesniki! Ti pesniki, ki jih imamo tudi pri nas kar nekaj in vedno zatejijo s svojo bolešno besedo, ki še danes pišejo verze, ki še danes s peresom pišejo pesmice!"

"Vedno jih potem povabijo v šole, v društva in na javne prireditve, da tam spregovori. Ne govorijo vedno in samo o pesnikih, ampak tudi o drugih rečeh, ki se nas, predvsem pa njih, tičejo. Ma, koga hočeš, da danes še brigajo pesniki!"

GLOSA JURIJ PALJK

O PESNIKI

"Vedno ti pesniki! Kaj sploh hočejo ti pesniki? In potem prebereš njihove umotvore in se ti zdijo njihove poezije neke pesmice za silo, take, brez vsake zveze so. Največkrat se tudi nič ne razume."

"In potem še nekaj: Kdo jim daje denar za knjige, a? Kakšen smisel ima, da se jim tiskajo knjige, ki jih potem nihče ne bere? Saj sem sam videl, koliko knjig tistega s Trsta leži v knjigarni, veš, od tistega so, ki piše in piše pesmi, da ti zraste brada do kolena, da ne rečem drugega. Kako mu je že ime? Ja, ja, to je tisti, ki je zadnjič govoril v Koludrovci, ja, tisti je, ja."

"Kaj hočejo pesniki, a, kaj sploh hočejo?"

"Pa saj je vseeno, kaj hočejo! Itak jih ne upošteva nobeden, toliko pomenijo kot dvojka pri kopah pri briškoli!"

"Saj najbrž niti sami ne vejo, kaj hočejo, le tvezijo nam vedno nekaj o jeziku in o lastnih težavah, o bolečinah. Te prosim: O bolečinah! Kot da bolečin ne bi bilo dovolj v tem "zagamanem" življenju! Te prosim! Da bom bral zvečer, ko pridem truden in ubit domov, še neke pesmice, kjer so vsi žalostni, kjer je samo tema in mraz, kjer je vse črno kot noč? Imam prav voljo takrat, a?"

"No, ja, saj včasih kakšno veselo tudi zapišejo, a veselih pesmic pa ni dosti, kaj, veselili ni dosti, a?"

"Ja, veselih res ne napišejo dosti. A kdo je danes sploh še vesel, a? Si ti vesel?"

"Meni pa gre najbolj na jetra, da jih vedno nekaj vprašujejo, da jih vedno visoko nosijo, kot da bi bili ne vem kaj. V bistvu pa samo pesmice pišejo!"

"Žalostno pa je to, da ga danes niti pijejo ne več. Pesniki so namreč vsi po vrsti pili, od Prešerna naprej! Danes ga ne pijejo več toliko!"

"A da ne! Ga pijejo, ga, samo na skrito, veš! Po moje še vedno pijejo, še vedno utapljajo bolečino v pijaci. Kdo je že to napisal?"

"Si videl film o Prešernu, si ga? Si videl, kako so ga luckali na debelo, a?"

"Po moje so šli s tem filmom le predaleč, da veš! Začel sem ga gledati z otroki doma in potem me je ta mala vprašala: 'Tata, kaj je bil Prešeren pijanec?'"

"In to, kaj si rekel?"

"Nič nisem rekel, sem obrnil, smo gledali nekaj po italijanskem RAI-ju, neke baletke in neke pevce, brez zveze, ti rečem."

"In zakaj si obrnil?"

"Zato, ker nisem prenašal, da mi sesuvajo še Prešerna, ko so mi že Cankarja s tistim filmom o Klancu. Se spomniš Franca, ki je tekla za vozom? Kakšna žalost, kakšna žalost, ti rečem. Ena sama žalost. Kdo jim daje denar, da snemajo take filme, a?"

"Delavci ga dajejo, slovenski delavci in kmetje, samo oni ga

dajejo. Za vse dajejo denar delavci in kmetje. Drugi žrejo."

"In snemajo nemogoče filme o največjem slovenskem pesniku!"

"Pa mi je bilo vseeno žal, da so ga tako očrtili, tega našega Prešerna namreč, zares mi je bilo žal. Konec koncev ni bil tako slab, a, če je pisal pesmi, a?"

"Moja mama jih je znala vsaj petdeset njegovih na pamet!"

"Moja pa je znala vsega Gregorčiča na pamet. No, ja, najbrž ne vsega, a znala jih je ogromno!"

"In ti, znaš kakšno, a?"

"Ja, znam eno, poleg Zdravljice seveda! To znam tudi zapeti! V šoli sem deklamiral Vrbo. Včasih si jo v avtu na glas povem. Kar tako, brez zveze, a se mi lepo zdi, ker lepo teče!"

"Saj tudi jaz znam eno, ne prav celo, a jo znam. Včasih se je spomnim, kar brez zveze: Kar sama mi pride v glavo. Saj veš: je tista od pevca, ne od pevca, Pevcu ji je naslov. Mi je všeč. Tista, ko se sprašuje Kdo zna... in tako naprej."

"Ma tista ni brez zveze, ne?"

"Ne, ni, je dobra."

"Saj ti pravim, da mi je zato žal, da so ga prikazali kot pijanca!"

"Brez zveze, ti rečem."

"Boš šel jutri na Prešernovo v Boršt?"

"Ja, če prideš ti, bom prišel še sam. Pridi dej, da bova kaj spila!"

"Kdo bo govoril?"

"Gotovo kak pesnik!"

NOVO ZASEDANJE DRŽAVNEGA ZBORA

DRNOVŠEK OBISKAL RIM

MARJAN DROBEŽ

Slovenski parlament je v torek, 20. t.m., pričel novo zasedanje, na katerem naj bi sprejeli nekaj važnih odločitev za utrditev in delovanje osrednjega predstavniškega telesa države ter tudi za rešitev nekaterih zapletov v gospodarstvu. Spremembo poslovnika državnega zbora bi opoziciji omogočili, da bi lahko izvajala nadzorno vlogo v dveh komisijah, in sicer za javne finance ter varnostno in obveščevalno službo v državi. Po sporazumu med vladno večino in opozicijo bi poslanci opozicije spet prevzeli vsa vodilna mesta v parlamentu in v delovnih telesih, ki so jih začasno zapustili. Tako bi tudi poslanec SDS Miha Brejc ponovno prevzel mesto podpredsednika državnega zbora. Zdaj tudi ni več dvoma o tem, da bo v okviru parlamenta tudi v prihodnje delovala Komisija za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Državni zbor naj bi na tej seji ponovno glasoval o zakonu

o preoblikovanju prostocarskih prodajaln na mejnih prehodih z Italijo in Avstrijo, ki bi pričel veljati 1. junija. Parlament je ta zakon sicer že sprejel 31. januarja, a je nato Državni svet izglasoval odločilni veto.

V Sloveniji se medtem nadaljuje odmevi na sprejetje zakona o zaščiti slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Izjav, ocen, komentarjev in drugačnih zapisov v tiskanih in elektronskih občilih je zelo veliko tako na državni kot tudi na krajevnih ravneh. Komentarji soglašajo, da gre za dogodek zgodovinskega pomena, ki naj bi bistveno izboljšal položaj Slovencev v Italiji, spodbudil reševanje njihovih težav, povečal njihovo samozavest, nudil nove možnosti za nadaljnje sodelovanje med Slovenijo in Italijo, upoštevalje duh in težnje EU. O zakonu za zaščito slovenske narodnostne skupnosti v Furlaniji-Juljski krajini so dali izjave tudi državni poglavar Milan Kučan, predsednik državnega zbora Borut

Pahor (ta se je o zaščitnem zakonu pogovarjal tudi z delegacijo Levih demokratov iz Goriške pokrajine pod vodstvom Giorgia Brandolina na srečanju z odposlanstvom ZLSD iz Nove Gorice, ki je bilo v soboto, 17. t.m., v Šempetru pri Gorici), nadalje predsednik vlade Janez Drnovšek, zunanji minister Dimitrij Rupel, predstavnik italijanske narodnostne skupnosti v Sloveniji, zastopniki koroških Slovencev v Celovcu in druge politične osebnosti.

Župan mestne občine Nova Gorica Črtomir Špacapan je v izjavi za javna občila med drugim dejal, "da zakon o zaščiti slovenske narodnostne skupnosti v Italiji pomeni napredek v krepitvi meddržavnih odnosov, ki se bodo še najbolj odražali v vsakdanjem življenju in delu prebivalcev na obeh straneh slovensko-italijanske meje". Špacapan pa v svoji izjavi ni ocenil nasprotovanja sprejemu zaščitnega zakona, ki je bilo očitno pri opredeljevanjih del občinskih upraviteljev v

Gorici. Predsednik območne organizacije ZLSD v Novi Gorici Franko Kacafura je v izjavi za javnost poudaril, "da ima zakon posebno težo za vse tiste, ki svoje politične načrte uresničujemo v obmejnem prostoru, v neposrednem stiku z zamejskimi Slovenci in političnimi partnerji na drugi strani. Kljub temu da zakon o zaščiti slovenske narodne skupnosti v Italiji ne bo neposredno vplival na stike z zamejskimi Slovenci in političnimi sodelavci na drugi strani državne meje, pa vseeno pomeni olajšanje, ki bo odpravilo mnoge ovire in pripeljalo svežega vetra v jadra vseh oblik obmejnega sodelovanja".

Predsednik vlade dr. Janez Drnovšek se je o možnostih in načrtih za poglobitev in napredek sodelovanja med Slovenijo in Italijo pogovarjal med obiskom pri predstavnikih italijanskega zunanje ministrstva in vlade, ki ga je opravil pretekli ponedeljek in torek.

SKUPNI NAČRT NOVE GORICE IN GORICE

DOBRI ODNOSI SE OBRESTUJEJO

V Novi Gorici predstavljajo nove pobude, projekte in dejavnosti za splošno ovrednotenje in napredek tega mesta, ki čedalje bolj opravlja tudi vlogo središča Goriške oziroma Posočja. Z nekaterimi od novosti obeležujejo tudi bližnjo 1000-letnico prve pisne omembe Solkana, Gorice in Goriške. V duhu dobrih odnosov med Slovenijo in Italijo, ki imajo dobre obete zlasti po sprejemu zaščitnega zakona za Slovence v Furlaniji-Juljski krajini, so potekali pogovori, ki jih je v petek, 16. februarja, imel v Novi Gorici novi častni konzul Republike Slovenije na Siciliji g. Agostino Ginevra. Po predstavitvenem obisku, ki ga je opravil na slovenskem zunanem ministrstvu in pri drugih najvišjih oblasteh v Sloveniji, se je v Novi Gorici srečal s predstavnikom gospodarstva oziroma Območne gospodarske zbornice in z županom Črtomiro Špacapanom in njegovimi sodelavci. Gost in njegovi gostitelji oziroma sogovorniki so poudarili, da je poleg že potekajočih stikov na kulturnem področju, na primer pri izmenjavi razstav, mogoče razviti tudi gospodarsko sodelovanje in izmenjave. Omenjena je bila možnost, da bi na Mednarodnem mejnem prehodu Vrtojba-Štandrež vzpostavili skladišče južnega sadja in zelenjave s Sicilije, ki bi bila namenjena slovenskemu tržišču.

Tudi v petek, 16. februarja so na častnikarski konferenci predstavili prvi skupni načrt oziroma potovalno karto mest Nova Gorica in Gorica. Gre za zanimivo karto, ki vsebuje razpored in imena ulic v obeh obmejnih mestih, pa druge zapise in naslove, ki bodo lahko učinkovit pripomoček potnikom oziroma obiskovalcem, ki bi se namenili v Novo Gorico ali v Gorico. Načrt mesta je v nakladi 3 tisoč izvodov izdal v samozaložbi Geodetski zavod Slovenije. Besedilo o obeh obmejnih mestih je natisnjeno v slovenskem, italijanskem, nemškem in angleškem jeziku, oblikovala pa sta ga sodelavec zavoda Slori v Gorici prof. Aldo Rupel in zgodovinar dr. Branko Marušič iz Solkana. Kraji v Go-

rici in njeni sosesčini, kjer žive Slovenci, so predstavljeni v slovenskem in italijanskem jeziku. Prevoze besedila v italijanski, angleški in nemški jezik so opravili Aldo Rupel, Špela Gruden in Alfred Leskovec. Pri pobudi so sodelovali Slori - Gorizia - Gorica, Upravna enota v Novi Gorici, Občina Nova Gorica in Krajevna skupnost v Novi Gorici. Žal pa pri izdaji prvega skupnega načrta Nove Gorice in Gorice iz nepojasnjenih razlogov ni sodelovala občina Gorica.

V besedilu, ki sta ga prispevala dr. Aldo Rupel in dr. Branko Marušič, je zapisano, "da sta Nova Gorica in Gorica/Gorizia vsaka na svoji strani meje glavni mesti v političnem, gospodarskem, prometnem, kulturnem, sodstvenem, izobraževalnem in v zdravstvenem smislu Severne Primorske v Sloveniji in Goriške pokrajine v Italiji. Prostor je bil obljuden že pred osemdeset tisoč leti. Na Ledinah in v bližnjem naselju Loke so odkrili podeželske rimske vile, v bližini Bilj pa ostanke antične opekarne. Na griču, po katerem je Gorica dobila ime, je najprej stalo naselje. V mnogih desetletjih preseljevanj, vdorov in umikov je nudil dokaj ustrezno zavetje. Iz utrdbe na njem je zrasel grad. Okrog njega so zrasla stanovanja fevdalcev, pomočnikov in služabnikov. Naselje z imenom Gorica je bilo prvič omenjeno v darilni listini leta 1001 (villa quae Sclavorum lingua vocatur Goriza). Prva slovanska plemena so se tu pojavila v 7. stoletju, naselitev se je končala v 10. stoletju."

Na častnikarski konferenci v petek, 16. februarja, so novogoriški župan Črtomir Špacapan in njegovi sodelavci predstavili tudi vsebino monografije o primestnem gozdu Panovec (v šestnajstem in sedemnajstem stoletju je bilo mesto Gorica življenjsko odvisno od lesa iz Panovca), ki bo v razkošni obliki izšla v kratkem, nadalje projekt o ureditvi kolesarskih stez in kolesarskih povezav, ki bodo segale tudi čez mejo v Italijo, in razvojno študijo o turizmu na Goriškem.

PROTESTI DRUŠTVA SKALNIK V KANALU OB SOČI

ZA AZBESTOZO NAJ BI ZBOLELO 1.150 LJUDI

V Kanalu ob Soči so prebivalci v okviru društva Skalnik med javno obravnavo problematike sežiganja odpadkov v Industriji Salonit Anhovo opozorili na nevarne ekološke in bivalne razmere v tem delu Soške doline. Svoja stališča do tega pa so povedali tudi župan občine Kanal ob Soči Zoran Madon in drugi občinski funkcionarji, predstavniki družbe Salonit in ministrstva za okolje in prostor.

Na zboru prebivalcev, prišlo jih je okoli 600, je župan Zoran Madon opozoril, da Salonit nima dovoljenja za sežiganje odpadkov in da se država do te problematike obnaša vzvišeno in samovoljno. Zaradi tega bo občina Kanal ob Soči začela prek sodišč spodbijati nekatere uredbe in pravilnike. Kljub takim navedbam in opozorilom pa je državni sekretar v ministrstvu za okolje in prostor Radovan Tavzes vztrajal, da se

lahko vse količine živalskih maščob oz. loja sežejo v cementnih pečeh, kajti ta energent je po njegovem čistejši od mazuta, ki ga kot energetski vir uporabljajo v Salonitu.

Med razpravo so udeleženci opozarjali na pretekle in sedanje razloge za nezaupanje do vodstva Salonita in na tuje ugotovitve o škodljivosti sežiganja odpadkov v cementarnah, kjer peči spreminjajo v sežigalnice. Po sklepu, sprejetem na zboru prebivalcev Kanala ob Soči in okoliških naselij, bodo o sežiganju odpadkov v Salonitu Anhovo odločili na referendumu. Z zaskrbljenostjo pa so navedli podatek, naj bi za azbestozo, katere izvor je bil v Salonitu, doslej zbolelo že 1.150 ljudi. Prebivalci Anhovega, Deskel, Kanala ob Soči in drugih tamkajšnjih naselij naj bi obolevali še najmanj 30 let.

M.

PROBLEM ALKOHOLIZMA

PREZGODNJE UMIRANJE V SLOVENIJI

Po analizi, ki so jo napravili v Inštitutu za varovanje zdravja v Ljubljani, alkoholizem povzroča mnogo prezgodnjih smrti v Sloveniji. S porabo 11,4 litra alkohola na prebivalca letno je država med prvimi na lestvici porabe v Evropi. Akcije proti alkoholizmu - upoštevana je predvsem poraba žganja in drugih žganih pijač - so bile dolgo obdobje deležne prej posmeha kot pa resne splošne podpore. Šele v novjšem času kaže, da se širša javnost "prebuja".

O posledicah alkoholizma je dr. Marjetka Hovnik-Keršmanc zbrala in analizirala podatke, ki zaskrbljujejo. Ugotovila je, da je s pretiranim uživanjem alkohola povezanih približno devet odstotkov vseh bolezni, od tri do deset odstotkov vseh smrti med prebivalstvom ter petnajst odstotkov izgubljenih let potencial-

nega življenja pred dopolnjenim petinšestdesetim letom starosti. Seveda pa je zaradi pretiranega in torej škodljivega uživanja alkohola ogrožena tudi sreča ne le pivcev, temveč tudi vseh, ki z njimi živijo.

V Sloveniji je zaradi alkohola v obdobju od 1987 do 1996 vsako leto povprečno umrlo 522 ljudi, starih 15 let in več, oziroma 33 na 100.000 prebivalcev te starosti. To je pomenilo tri odstotke vseh smrti; kar 75 odstotkov teh smrti je odpadlo na moške, ki so povprečno imeli tudi trikrat večje tveganje za nje kot ženske. Toda povečevalo se je in se še nadalje povečuje tudi število žensk, ki umirajo zaradi sindroma odvisnosti od alkohola. Kljub omejenim ugotovitvam o posledicah alkoholizma pa se zdi, da v Sloveniji ni nikogar, ki bi ta pojav uspel vsaj zajeziti.

M.

NAPOVEDUJEJO GNEČO V ŠOLSkih KLOPEH

V SLOVENIJI VSAKO LETO VEČ ŠOLARJEV

V Sloveniji so tudi letos v srednjih, višjih in visokih šolah pripravili informativni dan, to je pogovor o pogojih vpisa, posameznih izobraževalnih oziroma študijskih programih in ovseh drugih vprašanih šolanja. V marsikateri učilnici srednje šole in fakultete je bila velika gneča. Ponekod je bilo tako tesno, da so nekateri bodoči dijaki oziroma študentje morali ostati na hodnikih. Na pravni fakulteti v Ljubljani so morali dočeti študente razdeliti v več skupin in jih umiriti, da niso v trenutku razgrabili vsega informativnega gradiva in da je lahko vsakdo dobil svoj izvod brošure.

Informativni dan sta imela tudi Fakulteta za humanistične vede v Kopru, ki bo začela delovati v prihodnjem študijskem letu, in visokošolski zavod Politehnika v Novi Gorici. Po podatkih ministrstva za šolstvo bo za naslednje šolsko oziroma študijsko leto v Sloveniji na srednjih šolah prostih 31.476 vpisnih mest, na univerzah (ljubljski in mariborski se bo kmalu pridružila Univerza na Primorskem) in drugih visokošolskih zavodih pa bo na voljo 21.881 prostih vpisnih mest.

Zanimivo in vzpodbudno je, da se v zadnjem času če-

dalje več zamejskih Slovencev odloča za visokošolski, to je univerzitetni študij v prestolnici naše matične domovine. Samo iz Trsta in Gorice se je na informativne dneve pripeljalo več kot petdeset fanov in deklet, ki se zanimajo za študij v Sloveniji. Zamejce zanimajo predvsem študiji arhitekture, medicine, veterinarstva in filozofije.

"Za tiste, ki žive v Trstu ali Gorici, je Ljubljana zelo privlačna in živahno središče," zatrjuje Andreja Duhovnik, pedagoška svetovalka na državnem zavodu za šolstvo, pristojna za slovenske šole v Italiji. Kar nekaj zamejcev po študiju v Sloveniji tudi ostane v matični domovini.

M.

V TOLMINSKEM MUZEJU

ARHEOLOŠKA RAZSTAVA MOST NA SOČI-REPELC

V mesecu kulture, 9. februarja so v Tolminskem muzeju odprli nadvse zanimivo in dragoceno arheološko razstavo, katere avtor je mladi arheolog Miha Mlinar z Mosta na Soči.

Na večeru se je zbralo veliko arheologov in študentov iz raznih koncev Slovenije, prišli so domačini Mostarji, bilo pa je tudi veliko Tolmincev. V lanskem letu je Tolminski muzej vodil izkopavanja na ledini Repelc na levem bregu Idrije, pri njenem iztoku v Sočo, kjer so odkrili grobišče iz zadnjih petih stoletij pred našim štetjem. Tako so svetolucijskim prazgodovinskim najdbam, od katerih poteka

zdaj že nad 100 let in ki so svetovnega pomena, dodali še ta, ki bodo opisana pod arheološka izkopavanja Most na Soči v inventarno knjigo.

Mlademu arheologu Mlinarju je bil pri delu in izkopavanjih dober mentor g. Drago Svobljak, pomagali pa so še številni sodelavci, tako da je prišlo do te lepe razstave v Tolminskem muzeju. Razstavljeni predmeti v prvi sobi so še iz zgodnje antike, v naslednji sobi, ki je večja, so se osre-

dotočili na pet oziroma šest grbov z izbranimi najlepšimi predmeti. Drugi prostor vsebuje tudi skriti zaklad Otona Lebana, najdbe podedovane od očeta, ki izvirajo iz Testenčeve ograjnice v sklopu svetolucijskega halštatskega grobišča. To zbirko krasi lepo ohranjena bronasta situla, ki dopolnjuje bogato arheološko najdišče kraja. Tretja soba prinaša utrine sodobnosti. Keramičarka - domačinka Alenka Golobičič razstavlja keramično posodje, katerega izdeluje po bogatem izročilu svetolucijskih lončarjev.

Ta lepo urejena razstava bo na ogled do 5. junija 2001. Vabljeni k ogledu.

AK

SPOROČILO TAJNIŠTVA KMEČKE ZVEZE

SKUPNA REGISTRACIJA NAJEMNIH POGODB

Tajništvo Kmečke zveze sporoča, da v skladu z novim načrtom za razvoj podeželja (Piano di Sviluppo Rurale) dežela v prošnjah za dodelitev prispevkov ne bo več priznavala zemljišča, ki jih ima kmetija v brezplačni uporabi (uso gratuito). Med te prošnje sodijo tudi tiste za prispevke kmetijam, ki izvajajo okolju prijazno kmetijstvo (bivši Pravilnik EU št. 2078/92).

Isto velja tudi za vse tiste prošnje, ki jih predstavljajo direktno na AGEA (bivša AIMA) v sklopu tako imenovane PAC (Politica Agricola Comune). Te prošnje predvidevajo prispevke za obdelavo sejnih površin (seminativi), rejo krav dojilj (vacche nutrici), rejo pitancev (bovini maschi) ter ovc in koz (ovicapri). Ob vsaki od teh prošnji je treba pripraviti t.i. "fascicolo del produttore", ki mora za zemljišča, ki niso v lastni prisi, poleg katastrskih izvečkov in map zemljišč, vsebovati tudi registrirane najemne pogodbe.

Do konca meseca februarja vsakega leta je možna skupna registracija najemnih pogodb, tudi ustnih (contratti verbali), ki zadevajo kmetijska zemljišča. Pogoj za skupno registracijo je, da so bile te najemne pogodbe v veljavi v prejšnjem letu (2000) ter niso še bile registrirane v skladu z običajno zakonodajo (v roku 20 dni po podpisu pogodbe, plačilo 0,5%

davka na znesek najemnine, najmanj pa 100.000 lir, itd). Davek za registracijo skupnih najemnih pogodb znaša 0,5% skupnega zneska vseh najemnin oz., če je ta nižji, najmanj 100.000 lir.

Omenjena skupna registracija, ki jo predvideva finančni zakon iz leta 1998, je nedvomno važna birokratska in finančna olajšava, saj omogoča ustvarjanje kmetij s tako površinsko razsežnostjo, ki zagotavlja gospodarski rezultat podjetij.

Podatki, ki so potrebni za sestavo prijave skupne registracije najemnih pogodb, so ti: anagrafski podatki, naslov ter davčna številka najemnika. Za vsako najemno pogodbo, ki jo nameravamo registrirati, pa: anagrafski podatki, naslov ter davčna številka lastnika zemljišč; kraj in datum podpisa pogodbe (za ustne pogodbe datum začetka veljave); katastrski podatki zemljišč (št. parcele, razsežnost v m², št. mape); znesek letne najemnine oz. najemnine za celotno dobo pogodbe; obdobje najemne pogodbe.

Kdor ima v lasti zemljišča v zgoraj navedeni obliki in namerava izkoristiti priložnost, ki jo nudi skupna registracija najemnih pogodb, in s tem upravičiti celotno površino, ki jo kmetija obdeluje, naj se čimprej zgleda v uradih KZ.

SEJA GOSTINCEV SDGZ

PRIPRAVA NA OBČNI ZBOR SEKCIJE

V sredo, 14. t.m., so se sestali na Opčinah, v Novem Hotelu Danegu, odborniki gostinske sekcije pri Slovenskem deželnem gospodarskem združenju v Trstu. Sestanka se je udeležil tudi predsednik združenja Marino Pečenik, saj je bila glavna točka na dnevnem redu občni zbor sekcije in združenja. SDGZ ima sicer redne letne občne zbornice, na katerih se obravnava proračun, vsaka tri leta pa pride do volilnega občnega zbora, na katerem se obnovijo vodilni organi. Vendar pred tem se morajo še sestati občni zbori posameznih stanovskih sekcij v okviru SDGZ, ki pregledajo opravljeno delo, obravnavajo pereča sindikalna vprašanja ter sami izvolijo nove odbore za vsako sekcijo.

Pečenik je predstavil program letošnjega občnega zbora. Poročal je tudi o delovanju predsedstva, o stikih z novim vodstvom trgovinske zbornice, o sodelovanju z občinskimi upravami. Devinsko-nabrežinska občina je npr. dala pobudo za predstavitev lokalne enogastronomске ponudbe ob tržaškem zasedanju G8 o problematiki okolja.

Predsednik sekcije Niko Tenze je po poročilu o delovanju spregovoril o potrebi po obnovi odbora in predlagal nekatere programske smernice. Poleg obvezne pomladitve bi bilo treba še naprej zagotoviti najširše zastopstvo vseh predelov tržaške pokrajine in obenem raznih kategorij gostinskega in turisti-

čnega sektorja, ki so vključene v SDGZ. Ob prisotnosti tradicionalnih sredin iz okoliških občin bi morali okrepiti npr. področje Sesljana, Proseka, Bazovice, Milj in tudi mestne preddele. Prisotni so izhodišče osvojili tudi spricho dejstva, da se je v zadnjih letih sekcija nedvomno razširila, ter opozorili na več potencialnih kandidatov za nov odbor sekcije.

V naslednji točki so gostinci obravnavali koledar sejmskih in promocijskih pobud na Tržaškem, ki ga usklajuje trgovinska zbornica. Povabljeni so bili, da predlagajo še druge prireditve, ki bi lahko bile deležne sofinanciranja. Razvila se je živa razprava o možni ustanovitvi konzorcija turističnih operaterjev, ki naj bi skupno promovirali teritorij in koristili javne subvencije. Odbornik Lino Doljak je navedel dejavnosti s tem v zvezi na območju občine Devin-Nabrežina. Predsednik že obstoječega konzorcija hotelirjev CAT Edi Danegu je poudaril, da bi takšna pobuda morala biti tržno usmerjena. V kolikor pa bi bili v to vključeni ob operaterjih tudi javni subjekti (občine ipd.), potem bi bilo smotno, da bi se poskušal čim večji skupni imenovalec, tako da bi skupne naložbe bile čimbolj učinkovite in uspešne. Zato je bilo sklenjeno, da bo Združenje povabilo možne sodelavnike k skupnemu nastopu. Pod točko razno se je nabrala prava kopica koristnih informacij in obvestil.

SREDI PRIHODNJEGA TEDNA BO ACEGAS KOTIRANA NA BORZI

USPEŠNA PREDPRODAJA DELNIC

Potem ko se je tržaška družba Acegas iz občinskega podjetja spremenila v delniško družbo, jo čaka še drugi pomembni izziv - kotiranje na borzi. To se bo začelo sredi prihodnjega tedna, točneje na ponedeljno sredo, 28. februarja, ko se bo začela tudi javna prodaja delnic. Sicer pa je že v teh dneh stekla predprodaja delnic, ki je doživela velik uspeh, saj so se tržaški varčevalci in investitorji množično odzvali.

Začetna kotacija posamezne delnice je 10,5 evrov oz. 20.330 lir. Občina Trst bo še naprej večinski partner del-

niške družbe, saj bo v svoji lasti ohranila 50 odstotkov plus eno delnico. V prodajo bo šlo okoli 47 odstotkov delnic: od teh bo 60 odstotkov namenjenih t.i. "institucionalnim kupcem", 40 odstotkov pa zasebnikom.

Tržaška občinska uprava si od prodaje delnic veliko obeta. O tem priča tudi široka in učinkovita reklamna kampanja, v katero je občina vložila pet milijard lir, izvedla pa jo je grupa Burson-Marsteller Financial. Verjetno se je že marsikdo seznanil s spoti, ki jih posredujejo tudi po vsedržavnih televizijskih mrežah in v

katerih je dan poudarek zlasti nekaterim značilnostim in lepota Trsta. Poleg televizijske reklame so se posvetili še reklamam v tisku in po radiu ter plakatiranju. Glede tiska so organizatorji kampanje upoštevali tako italijanski kot tudi slovenski tisk, isto velja tudi za lepake. Kar se pa tiče radijske reklame, so se osredotočili na krajevne radijske postaje.

Reklama je očitno bila učinkovita, vsaj sodeč po množičnem kupovanju delnic v predprodaji. To daje dobro upati, ko se bo 28. t.m. začela uradna javna prodaja.

ZA RAZVOJ STAREGA TRZAŠKEGA PRISTANIŠČA

Predsednik deželne vlade Antonione je tržaški občinski upravi, pristaniškemu območju in nadzornim uradom predlagal, da bi se 24. t.m. začeli pogovori za rekvilifikacijo starega prostega pristanišča v Trstu. Za izhodišče pogovorov naj bi upoštevali načrt, ki ga je javnosti predstavila družba za staro pristanišče. Deželni predsednik je v sporočilu poudaril, da se mu zdi potrebno doseči soglasje med vsemi pristojnimi institucijami za obnovo pristanišča. Prav ta načrt, ki ga je pripravil arh. Boeri s sodelavci, bodo čez tri tedne predstavili na mednarodnem sejmu arhitekture in nepremičninskih poslov v Cannesu. Na ta način družba za obnovo starega tržaškega pristanišča upa, da bo lahko našla tudi tuje investitorje, ki bi bili pripravljeno vložiti finančna sredstva v prenavo pristanišča.

OBJAVA OBEH ČLOVEŠKIH GENETSKIH MAP

NOVO O ČLOVEŠKEM GENOMU

HARJET DORNIK

Ta teden sta bili vzajemno objavljene v najuglednejših znanstvenih revijah *Nature* in *Science* mapi človeškega genoma, sad nekajletnega dela Instituta za raziskovanje človeškega genoma, ki ga vodi Anglež Francis Collins (na sliki desno), in privatne družbe Celera Genomics pod vodstvom Američana Craiga Venterja (na sliki levo). Obe verziji, ki sta bili do sedaj razpoložljivi le "online" in nepopolno, sta sedaj natisnjeni na nekaj stotinah strani. Od obeh naj bi bila Collinsonova mapa bolj reprezentativna, v kolikor je ta uporabil skrbnejšo tehniko.

V Collinsovi skupini so zagovarjali prost dostop vsem do genetskih informacij, saj je njihovo raziskovalno delo podpirala vlada, družba Celera pa je postavila pogoje glede uporabe svojih podatkov po mehanizmu pay to view, ker želi zaščititi koristi privatnikov, ki so vlagali v raziskave.

Veliko presenečenje genetskih raziskovanj je bilo v tem, da je človeških genov le 30.000 in ne 100.000, kot so sprva predvidevali. S tem odkritjem je padla dolgo veljavna dogma v biologiji, po kateri naj bi en gen določal eno samo beljakovino in bil v primeru okvare odgovoren za eno bolezen. Odslej bo torej veljalo, da en sam gen lahko kodira več podobnih, neenakih beljakovin, ki imajo tudi povsem različne naloge v telesu.

Drugi poudarek je na polimorfizmu. Med geni obstajajo majhne razlike; zaradi teh smo si ljudje med seboj različni in vsled teh eni zbolijo, drugi pa ne. Ključ našega zdravja je v dobri uigranosti med geni, beljakovinami in okoljem. Naše zdravje je nekaj bolj zapletenega, kot smo si predstavljali.

Izvedenci torej trdijo, da ima človek premalo genov, da bi lahko še naprej zagovarjali neki genetski determinizem, po katerem naj bi bil človek le odraz svojih lastnih genov. Veliko kritično vlogo pri določanju različnosti človeške vrste od drugih pripisujejo sedaj okolju.

Razlika med nami in drugimi bitji je v načinu, kako se naši geni odzovejo na spodbude le-tega.

Spet druga zanimivost, ki jo prinašajo zadnja genetska odkritja, je ugotovitev, da sestavljajo geni, ki kodirajo beljakovine, le 3% celotnega DNK. Preostale DNK so nekakšne "smeti", o teh vemo še malo. Zelo možno je, da ima ta DNK pomembno vlogo pri nadziranju aktivnosti genov. Nekateri geni namreč delujejo stalno, drugi pa le v določenih trenutkih ali samo v nekaterih celicah. Razumevanje teh mehanizmov bi omogočilo boljše razumevanje tudi bolezni, ki prizadenejo človeka.

Iz zadnjih raziskav je torej izšlo, da število genov pri človeku nima posebnega pomena: imamo jih le dvakrat toliko kot preprosta mušica in malo več kot preprosta rastlina. Niti ni pomembna narava genov: najpomembnejši geni so prisotni v vseh evolijsko naprednejših bitjih, ne le v nas; glede manj pomembnih genov pa nas samo 2% ločujeta od šimpanza in 7% od nevretenčarjev. To, kar naredi iz nas človeško vrsto, so regulacijski krogi, ki prižgejo ali ugasnejo gene v pravem trenutku. Srž naše biološke narave je v vodenju dejavnosti raznih genov.

Ker imamo na tisoče genov skupnih z najosnovnejšimi oblikami življenja, kot so bakterije, črvi, mušice, predvsem pa z majhnimi sesalci, kot so miši, bo o mehanizmu alteracije nekoga gena pri človeku mogoče preučevati na živali, ki ga ima enakega. S sekvencioniranjem genoma drugih živih bitij (Celera je 12. februarja javila, da je že "prebrala" genom miši, ki ima 3 milijarde baz in isto dolžino kot človeški) bodo mogoče primerjave med različnimi genomi z namenom, da se boljše spozna človeški.

V to postgenomsko raziskovanje so se vključili tudi Italijani, ki so odigrali do sedaj stransko vlogo, z večjim projektom Genomica funzionale. V sklopu 75 manjših, strogo izbranih projektov bo dvanajst univerz in institutov preučevalo delovanje in okvare človeških genov z namenom, da bi izdelali nove terapije za zdravljenje mnogih, ne le genetskih bolezni.

Doslej so bili cilji genetike predvsem diagnoze bolezni, v bodoče bo raziskovalna genetika usmerjena prvenstveno v zdravljenje. Odkrivanje zdravil ne bo več slučajno, marveč tarčno usmerjeno. Genetisti ne napovedujejo zmag čez noč. Naslednji korak bo sekvencioniranje beljakovin, ki ga bodo pri Celera opravili s super-

komputerjem, in seveda preučevanje interakcije le-teh z okoljem. Hkrati bo tekla dopolnitev seznama genov, ki so odgovorni za najhujše genetske bolezni. Najprej bodo na vrsti tiste, ki jih povzročata disfunkcija enega samega gena, nato pa veliko poglavje dednih neredov, ki so odvisni od več genov hkrati (diabetes, visok pritisk, bolezn srca in krvožilja, degenerativne bolezni živčevja, na primer Alzheimerjeva bolezen ...). Genetisti predvidevajo, da bo čez pet let skoraj dopolnjen pregled čez srčne in živčne bolezni, tako da bo človek čez deset let na osnovi svojega DNK s pomočjo testov lahko izvedel, katerim boleznim je bolj izpostavljen, jih lahko preprečeval in nadziral. V desetih ali petnajstih letih bodo dokončno premagane nekatere oblike rakov. To bo nedvomno najbolj hvaležno zdravstveno področje, ker s podaljševanjem človekovega življenja postaja to področje vedno bolj zahtevno. Vendar šele leta 2030 bo zdravljenje individualizirano in bo lahko vsak človek dobil zase specifično zdravlilo. To bo pomenilo pravi zgodovinski zaspek, ker bo uvedenih v razmeroma kratkem času 10.000 novih zdravil.

Collins in Venter sta se izrekla tudi o nujni potrebi po izredno dobri zakonodaji, ki bi urejala genetsko področje. Eden od najhujših socialnih in etičnih problemov bi lahko v bodoče postala prav genetska diskriminacija, na primer na delovnih mestih, pa tudi selekcija rase in klonacija. (V Ameriki že teče prvi proces proti družbi Burlington zaradi genetske diskriminacije.) "Dokazano je, da smo si v 99,9% ljudje enaki; rasizem in emarginacija sta torej neupravičena. Vendar gotovo bomo doživljali pritisk za selekcijo rase", je njuno mnenje.

Aprila bosta direktorja vodila svetovno konferenco o genetiki v Washingtonu. Obvezne teme so nova obzorja zdravstva: postgenomsko raziskovanje, razvoj proteomike ali raziskovanje beljakovin in beljakovinska zdravila. Medtem pa okušata slavo, ki je tudi gospodarsko hvaležna, saj so se delnice Celere Genomics ovednotile na Wall Streetu za 17%. To pomeni hkrati zagon za ves biotehnoški sektor.

SLOGA MULTINVEST EKIPA REKORDOV

AMBROŽ PETERLIN

Odbojarska prvenstva so v polnem teku, nekatera mladinska pa so se že končala. To velja npr. za mladinsko prvenstvo Under 17, v katerem je bilo letos v naši pokrajini šest ekip, med katerimi tudi Sloga Multinvest. Naši odbojkarji so se odlično odrezali, osvojili prvo mesto in tako postali pokrajinski prvaki.

Ekipa Sloge Multinvest je pravzaprav na take uspehe že navajena: ko so spadali igralci v kategorijo Under 14, so dvakrat zaporedoma osvojili pokrajinski in nato še deželni naslov. To je bilo l. 1998 in 1999. Lani, ko so prestopili v kategorijo Under 16, so tudi bili pokrajinski prvaki, na deželnem finalu pa so se uvrstili na tretje mesto. Letošnje prvenstvo je bilo dokaj razburljivo. Ekipa Volley Club se je bistveno okrepila in prav v uvodni tekmi je premagala Slogino šesterko. Ta tekma je bila za fante prva izgubljena tekma v štirih letih! Vse je že kazalo, da bo letošnji pokrajinski naslov pripadel Volley Clubu, vendar Slogaši se niso vdali in začeli so z nizi pomembnih zmag. V povratnem srečanju z Volley Clubom je Sloga na domačih tleh zmagala. Obe ekipi sta potem do konca prvenstva osvojili vse preo-

stale tekme, imeli enako številno točk na lestvici in o končnem zmagovalcu je tako odločil količnik med osvojenimi in izgubljenimi točkami v posameznih setih. Ta je pokazal, da je Sloga boljše ekipa in tako je četrtič zapored osvojila naslov prvaka. Ta naslov je še pomembnejši, če pomislimo, da je večina igralcev mlajših, kot dovoljuje zgornja starostna meja za to kategorijo (letos so smeli nastopati igralci, rojeni leta 1984 ali mlajši). To pa tudi pomeni, da bo v podobnem sestavu Sloga Multinvest v istem prvenstvu nastopala tudi v prihodnji sezoni in fantje napovedujejo boj za peti zaporedni pokrajinski naslov.

Letos čaka Sloga Multinvest še deželni finale, ki bo 8. aprila. Na tem finalu bodo Slogaši nastopili povsem neobremenjeni, saj so cilj, ki so si ga postavili pred letošnjo sezono, že dosegli in zato lahko od njih pričakujemo sproščeno igro.

Novi pokrajinski prvaki so: David Cibi, Gorazd Furlan, Denis Iozza, Damir Kosmina, Ambrož Peterlin, Nicholas Privileggi, Matjaž Romano, Andrea Vittorio Schart in Kristjan Stoper, od vsega začetka pa jih trenira in ima torej veliko zaslug za to serijo uspehov profesor Ivan Peterlin.

NEPREMAGLJIVA JANICA SE JE VRNILA

Kam? Seveda na najvišjo stopničko in tako dosegla rekordnih deset zaporednih zmag v slalomu, če štejemo še lanskoletni zmagi na zadnjih dveh slalomskih tekmovanjih minule smučarske sezone. Tako je dotokla slovito slalomistko in legendo smučanja Vreni Schneider, ki ji toliko zmag ni uspelo nikdar nanizati v zaporedju, in tudi vsem jasno in glasno povedala, da je bilo nedavno svetovno prvenstvo v alpskem smučanju na nemožne slabih avstrijskih progah v St. Antonu le trenutni premor, pravzaprav majhna črna luknja v njenem zmagoitem nizu, ki mu ni primerjave v današnjem smučarskem športu.

Da bodo morali tudi v prihodnje z Janico vse smučarke računati, je hrvaško dekle pokazalo tokrat spet s silovito slalomsko predstavo ter seveda teknicam prave in še vedno sveže, ponovno nabrušene zobe v slovitom in mondenem Garmischu, kjer je bil sneg spet tak, kot je treba, da je: bel in naraven, ne pa umetno zelenkast in vodeno leden, kot v St. Antonu, kjer je brhka zagrebška smučarka klavarno odpravila. Takrat je tudi nič kaj diplomatsko njen oče nekaj momljal v mikrofone o tem, da

bo Janica najbrž zapustila bele arene, ker da baje hoče dokončati psihologijo ali nekaj podobnega na zagrebškem vseučilišču. Novica je kot mala bomba obkrožila svet, dala je celo italijanska televizija v upanju, da bo to res, ker bi se le tako lahko zgodilo, da bi še kdaj slavila kaka druga smučarka v slalomu, med njimi morda tudi katera iz vrste, ki je oblečena v "azzurro" barvo. A iz tega ne bo nič, kruha gotovo ne in ne mlade psihologinje, vsaj za nekaj časa še ne; in če bo Janica še naprej zmagovala, bomo morali še malce počakati, da dobimo spet novega psihologa, ki bo druge učil, kako se zmaguje, ali pa reševal njihove psihične travme.

Do takrat pa bodo potrebne psihologov in njihovih testov, vzpodbud in nasvetov ter seveda njihovih prepotrebni naukov ter napotkov vse zvezde svetovnega slaloma. Mednje se zadnje čase vse manj upravičeno šteje tudi slovenske smučarke, ki so jim nekoč pravili "vražje Slovenke", a je od hudička ostalo kaj malo, vsaj po njihovem neborbenem smučanju sodeč. V nedeljo so v Garmischu dosegle najslabši rezultat letos, saj je točke dosegla samo Alenka Dovžan, ki

je pristala na 25. mestu s skoraj petimi sekundami zaostanka. Ostale so smučale še bolj "turistično", saj se niso uvrstile niti v drugo vožnjo. Več kot dovolj gradiva za nove travme in obsežne psihoanalize...

Da pa bo nova zmaga Janice Kostelič dobila svojo pravo vrednost, povejmo še podatek, da je drugouvrščena francoska slalomistka Christel Saioni v Garmischu zaostala za njo za slabo sekundo, medtem ko je tretjevrščena avstrijska smučarka Karin Köllner zaostala za sekundo in enajst stotink. Tudi najboljša Italijanka Karen Putzer je bila šele na 16. mestu, kar pomeni, da tudi v nekdanjem slavem italijanskem moštvu ne gre več tako, kot bi si ljubitelji belih poljan želeli.

Marsikomu v Italiji se seveda toži po Compagnonijevi, ki je danes srečna mama Benettonovega otroka in se najbrž smeje, ko gleda časovne razlike, ki jih 19-letno dekle iz Zagreba zadaja nekaterim njenim teknicam...

Nadaljevanje sage, kaj sage, že prave telenovele ali soap opere o zmagah Janice Kostelič in porazih vseh drugih - naših in vaših - slalomistk prihodnjic...

ZUT

V FINALU ŠTIRJE SLOVENC

Na olimpijskem prizorišču Šigakongu pri Naganu na Japonskem je smučarski šport v letošnji sezoni dobil novega junaka, saj je Francoz iz Grenoblea Pierrick Bourgeat zmagal na dveh slalomskih tekmah in je tako pred finalom v Aareju v imenitni formi. Dober je bil tudi Jure Košir, ki je na drugi tekmi pristal na tretjem mestu, kar je njegovo drugo tretje mesto v letošnji sezoni. Za slalomista, ki bi moral naslediti Alberto Tombo, je to seveda malce premalo, a dovolj za finalni nastop v Aareju, kjer namerava Jure zmagati. Tako je vsaj dejal po telefonu iz Japonske. Upajmo! V moški slovenski reprezentanci so imeli po tekmah v deželi vzhajajočega sonca vsi zelo širok nasmeh, saj so dosegli lep ekipni uspeh: prav vsi tekmovalci so se namreč uvrstili v finalno vožnjo. V švedsko smučarsko mestoce Aare grede torej Jure Košir, Matjaž Vrhovnik, Mitja Kunc in Rene' Mlekuž. Le Andreju Milavcu torej ni uspelo, da bi smučal v finalni tekmi sezone. Na Švedskem pa bodo skušali predvsem avstrijski smučarji pokazati, da so najboljši na svetu, česar jim na svetovnem prvenstvu ni uspelo dokazati.

15

ČETRTEK,
22. FEBRUARJA
2001

PRINCESKA NA ZRNU GRAHA

Najmlajše obiskovalce Goriškega vrtiljaka, malčke iz vrtec in osnovnošolce do četrtega razreda iz doberdopskega in goriškega ravnateljstva ter goste iz špetske dvojezične šole, je 12. t.m. pospremlilo v KC L. Bratuž že pomladno sijoče sonce, ki si je radovedno ogledovalo gledališke polžke. Le-ti so izstopali iz avtobusov v spremstvu učiteljic in hiteli v veliko dvorano. Otroci so neučakano pričakovali ogled pravljice *Princeska na zrnju graha*, ki je "vsokočila" namesto *Lepotice in zveri* v izvedbi Mojega gledališča Ljubljana. Prvič je pri nas nastopalo polpoklicno gledališče Tone Čufar z Jesenic, ki šteje poleg sedemčlanskega poklicnega kadrovskega jedra še kakih 30 do 40 ljubiteljskih igralcev. Gledališče ima za seboj že 50-letno plodno ustvarjalnost.

ŠTANDREŽCI V BILJAH

Prepolna dvoranica v Biljah je z velikim veseljem sprejela igralce PD Štandrež, ki so prišli v goste 11. t.m. s komedijo *Namišljeni zdravnik* Hansa Weigla v režiji Emila Aberška. Tudi na tesnem odru so se štandreški izvajalci prav dobro znašli - sicer so na njem že večkrat nastopali - in se uglajeno prelevili v komedijske like, ki so zabavali in nasmejali gledalce, da so burno ploskali Sarlatanu in njegovi premeteni gostobesednosti ter seveda naivnim članom čudaške družine. Štandreško skupino so kot ponavadi spremljali zvesti zakulisni sodelavci.

Ob njem zelo uspešno deluje tudi Lutkovno gledališče, katerega repertoar obsega znane klasične pravljice iz slovenske in tuje literature. Veliko nastopa v domačem kraju in po celi Sloveniji, na Koroskem in po raznih festivalih, tudi v Italiji. V Goriško so igralci prišli pred časom v park Lenassi na povabilo italijanskih prirediteljev poletnih gledaliških ponudb za otroke. V naši dvorani so se dobro počutili, saj so se otroci (vsaj pri prvi ponovitvi) po njihovi spodbudi sproščeno vpletali v igrico. Trije igralci, Mira Bolte (kraljica), Nina Slamnik (norček in princeska) in Rado Mužan (kralj), so v režiji slednjega z malo scenografskimi elementi, nekaj svetlobnimi učinki in z veliko mero domišljenih trikov oz. hudomušnih gagov, polnih živahnega naboja, ustvarili neobičajni pravljicni prikaz. Princeska pri njem ni bilo, čeprav je prav on iskal primerno princezo za ženo. Otroci so polno uprizoritev vneto spremljali in bili skoraj razočarani, ko je zvonček naznanil konec predstave. Gledališke polžke bo Goriški vrtiljak, ki ga že četrto leto prirejajo KC L. Bratuž in PDG v sodelovanju s Kulturnim domom in SSG, razveselil še enkrat v marcu, potem pa bodo otroci morali pohiteti z izdelavo risbic oz. s pripravo pisnih prispevkov za natečaj GV, ki letos poteka pod naslovom *Rdeča Kapica in Ostržek se srečata na goriškem gradu*, v sozvočju s praznovanjem tisočletnice Gorice.

IK

ŽUPANOVA MICKA

Goriški vrtiljak v organizaciji Kulturnega centra Bratuž in PDG Nova Gorica s sodelovanjem Kulturnega doma in SSG je v abonmaju *Moje gledališče* 14. t.m. postregel dijakom višjih srednjih šol z letošnjo tretjo predstavo. Na Goriško, tokrat v Kulturni dom, se je povrnilo polpoklicno gledališče Tone Čufar z Jesenic in prikazalo veseloigro *Županova Micka* razsvetljenca A. Tomaža Linhart. V njej Linhart krepko okrtiča puhlost domišljavega meščana in poudarja poštenost kmečkih ljudi.

Igralci Rado Mužan, Irena Leskovšek, Nina Slamnik, Igor Škrli, Klemen Klemenc, Franci Černe in Klemen Košir so v režiji Mirana Kende povstavili pristno ljudsko vzdušje z namenoma preprosto in s čitalniškim pridihom zasnovano postavitevijo Linhartove igre. Znano vsebino so jeseniški izvajalci premierno predstavili med izselenci na Nemeškem že pred sedmimi leti. Uprizoritev je nastala prav s tem namenom, da bi obiskala čim več oddaljenih dvoran med Slovenci v tujini. V skladu s tem je scena skromnejša, a zadostna za oris kraja dogajanja. Delo sodi v železni repertoar omenjenega gledališča; goriška povnitev je bila namreč že 120. po vrsti. Študentje so pozitivno spremljali komedijski splet in z njim poblizje spoznali priljubljeno Linhartovo delo, s katerimi se prej ali slej mora srečati vsak slovenski dijak.

IK

PROF. BRATUŽEVA PREDAVALA NA OŠ OTON ŽUPANČIČ

Že tretje leto poteka na pobudo Odbora staršev slovenskih osnovnih šol didaktičnega ravnateljstva Gorica enkrat tedensko na osnovni šoli Oton Župančič v ulici Brolo v Gorici tečaj slovenščine *Slovensko? Si, grazie!* za starše otrok, ki ne obvladajo slovenskega jezika in bi se radi poblizje seznanili z njim ter spoznali vsaj v splošnih obrisih našo kulturo in našo zgodovinsko prisotnost v goriškem mestu. Tečaj - pravzaprav tri tečaje, začetniškega in nadaljevalna - obiskuje 52 slušateljev, vodijo jih pa učiteljici in univerzitetni študentki Daša Hoban in Majda Gergolet ter prof. Marjan Vončina. Odbor staršev je lansko leto prvič pripravil tečajnikom Prešernovo proslavo. Ker so z navdušenjem pozdravili slovesno praznovanje Dneva slovenske kulture, so člani OS sklenili, da se prireditve ponovi tudi v letošnjem letu. Tako so v sredo, 14. t.m., povabili v prostore OŠ Župančič profesorico Lojzko Bratuž - na kratko jo je predstavila članica OS Katja Klanjšček -, docentko z videmske univerze, ki se poleg poučevanja slovenskega jezika in književnosti na fakulteti za tuje jezike vsestrasko razdaja v neutrudnem, plodnem raziskovalnem delu. Pri svoji predani iskateljski vnemi odkriva nepoznane ali pozabljene literarno-zgodovinske vire, ki pričajo, da so Slovenci skozi stoletja aktivno sooblikovali kulturni obraz Gorice. Njena dragocena odkritja in spoznanja so izšla v ra-

znih zbornikih in samostojnih publikacijah.

Leta 1996 je ob bližajoči setisočletnici prve pisne omembe Gorice izšla pri založbi Goriška Mohorjeva družba knjiga *Gorica v slovenski književnosti*. V njej je prof. Bratuževa zbrala in kronološko uredila zapise o goriškem mestu, kakor so nam jih posredovali mnogi naši pesniki in pisatelji. V izčrpnem uvodu je podala zgodovinski oris in slovenski kulturni utrip mesta, ki so ga skozi stoletja, žal, spremljali in zaznamovali krvavi dogodki.

Leta 1997 je pri isti založbi izšla italijanska inačica omenjene knjige, ki je sicer nekoliko manj obširna od slovenske izdaje, ker obsega izbor literarnih del v italijanskem prevodu. Tudi ta je imenitno opremljena s slikami slovenskih umetnikov, ki prikazujejo svojske izseke našega mesta iz različnih zgodovinskih dob.

Na sredinem predavanju je prof. Bratuževa, naslanjajoč se na publikacije, predstavila Gorico, kakor se kaže v očeh Srečka Kosovela, Ivana Preglja, Alojzija Resa, Otona Župančiča,

Prežihovega Voranca, Andreja Budala, Franceta Bevka, Borisa Pahorja, Ljubke Šorli in Brunne Pertot. O vsakem besednem umetniku je povedala nekaj jedrnatih, a pristranskih misli. V jasni in kleni besedi je lepepo številu zbranih poslušalcev odstrla drugačen, slovenski pogled na goriško mesto in njegove ljudi. S smotno odbranimi citati iz različnih del se je izrisala podoba Gorice v njenih ključnih zgodovinskih trenutkih. Prisotni so z velikim zanimanjem sledili njenemu podajanju, ki se je sklenilo z iskrenim ploskanjem. Pogumnejši so zastavili predavateljici tudi nekaj vprašanj. Najbolj je sešla do srca pripomba nekoga izmed prisotnih, ki je dejal, da ga je pretreslo, ko je prof. Bratuževa z dostojanstvenostjo distanco omenila tragične dogodke iz časa fašističnega terorja, ki so tako dramatično posegli v njeno družino.

Prireditelji se prof. Lojzki Bratuž toplo zahvaljujejo, ker je kljub raznovrstnim obveznostim prijazno sprejela povabilo in podarila udeležencem večera nekaj svoje dragocene časa in strokovnega znanja, pa tudi zato, ker se je po predavanju ustavila pri sproščnem pogovoru ob prigrizku.

Ob koncu naj omenimo še tečajnico Fides Leban, ki je gladko, brez treme prebrala v slovenščini odlomek iz Vorančevega romana *Doberdob* in z domačimi sladkami osladila praznično srečanje.

IK

PROJEKT "VZGOJA ZA ŽIVLJENJE" POKLICNEGA ZAVODA IVAN CANKAR IZ GORICE

NAŠI DIJAKI ODKRIVAJO SVET ONSTRAN ŠOLSKIH ZIDOV (1)

Sodobna družba prinaša veliko novih izzivov naši mladini. Zato smo se odločili za pobudo, da bi dijaki prvega in drugega razreda poklicnega zavoda Ivana Cankarja iz Gorice obiskali (v okviru poglobljanja nekaterih učnih predmetov) nekaj podjetij, kulturnih in zdravstvenih ustanov.

Lani je bilo na vrsti spoznavanje Gorice, letos pa Nove Gorice. Lani je bil izpeljan projekt *Gorica s kulturno-gospodarskega vidika* (poročila dijakov so bila objavljena v 1. št. šolskega glasila *Prihodnost smo mi*). Pod strokovnim vodstvom prof. Milka Renerja smo obiskali vse pomembnejše zgodovinske in umetnostnozgodovinske znamenitosti našega mesta, ki slavi tisočletnico prve omembe. Malokdo bi nam znal v dveh kratkih dopoldnevih povedati toliko zanimivega na tako dostopen način. Prav tako lani smo obiskali *Feiglovo knjižnico* v Gorici, nato pa še nekaj podjetij: tiskarno Budin, prevozno in špedicijsko podjetje *Look-La Goriziana* in tovarno za barvanje tkanin *Miko* s posredovanjem Slovenskega gospodarskega združenja.

Letos pa smo se odločili za obisk Nove Gorice z okolico in projekt poimenovali *Spoznavanje naših najbližjih sosedov in njihove gospodarske ponudbe*. Ogledali smo si mlekarino in vinski klet v Vipavi/podjetje *Agroind* / pod vodstvom živilskih tehnologov Nataše Marc oz. Matjaža Trošta, nato pa še tovarno *Fruactal* v Ajdovščini, ki nam jo je razkazal izvedenec Branko Kodolja. S prof. F. Biancuzzijem smo nato v razredu obdelali snov z zornega kota naravoslovnih ved, predvsem pa kemijske postopke pri predelavi živil. S prof. F. Bezeljakom smo se ob oblikovanju plakatov pogovarjali o vseh vprašanih, ki zadevajo podjetništvo. Naslednjega dne smo se napotili v ambulanto za zdravljenje odvisnosti, kjer smo se srečali z dr. Vilijem Ščuko, priznanim zdravnikom in psihoterapevtom, ki se je pogovarjal z nami o mamilih in še mnogih drugih vprašanih, ki zanimajo mlade. Naslednje dni pa smo obiskali še uredništvo *Primorskih novic*, kjer sta nas g. Branko Podobnik in g. Pavel Komel seznanila z delom časnikarjev tega pokrajinskega časopisa. Sledil je ogled *Goriške knjižnice Franceta Bevka* pod vodstvom ga. Mihaela Kavčič. Naslednjega dne pa smo tam preživeli več ur ob zbiranju gradiva in pisanju raziskav iz slovensčine in zgodovine. Nato smo se posvetili pisanju vtisov o vsem, kar smo si ogledali, sestavljanju raziskav in poročil. V načrtu pa imamo tudi razstavo, na kateri bomo predstavili ta projekt v obliki lepakov, ki bodo poleg besedila obsegali tudi fotografije in drugo slikovno gradivo.

Teden, ki smo ga preživeli v živem stiku z okoljem, je minil zelo hitro. Ta izkušnja nas je vsestransko obogatila, saj nam ni nudila le znanja, ampak tudi srečanja s strokovnjaki na različnih področjih, ki so nam lahko v svojem delovnem okolju predstavili zelo nazorno podobo naše poklicne prihodnosti. To je poživilo naše zanimanje tudi za delo v razredu, posebno zato, ker smo izkušnje lahko delili s sošolci in profesorji v obliki konkretnega dela. Članke, poročila, raziskave, plakati, dodatno brskanje po spletnih straneh, oblikovanje besedil s pomočjo računalnika - vse to nam je pomagalo ovrednotiti šolsko znanje in nam prineslo tudi zadoščenje. To ni vedno samo ocena, ampak zavest, da si tudi sam nekaj ustvaril, ne le zase, ampak za vse tiste, ki bodo brali te vrstice.

OBISK PRI DR. VILIJU ŠČUKI

V torek, 30. januarja 2001, smo obiskali ambulanto za zdravljenje odvisnosti v Novi Gorici, kjer smo se srečali

z dr. Ščuko. Med predavanjem me je najbolj prizadel način zdravljenja odvisnosti. Spoznali smo veliko načinov zdravljenja odvisnikov ambulantno ali v raznih skupnostih. Najbolj me je presenetilo, ko nam je dr. Ščuka pokazal razne vrste mamil. Povedal nam je tudi, kako so odvisniki to uživali. V spominu mi je ostalo veliko stvari, a najbolj zgodba o Tomu. Pretreslo me je Tomovo življenje. Sama ne vem, kako bi se jaz počutila na njegovem mestu, da te tvoji oče pretepa in da te starši postavijo pred vrata. Tomo je zahajal v slabo družbo, ki staršem ni bila všeč. Začel se je drogirati in opuščati šolo. Starši so to izvedeli in Tomov oče ga je začel pretepati. Tomo je hotel prenehati z uživanjem mamil, a mu ni uspelo. Neka dne so ga dali v zapor, ker so mislili, da je ubil nekoga. Sedaj je Tomo v zaporu. Novega sem zvedela, da se od nekaterih mamil ne umre (marihuana), a so kljub temu zelo škodljiva. Zvedela sem tudi, da obstaja metadon, ki rešuje stisko, v katero zapadejo odvisniki od heroina na poti k zdravljenju. V meni se je spremenil odnos do mamil, saj sedaj vem veliko več. Spremenilo se je tudi stališče do tistih, ki mamila uživajo. Treba jim je pomagati. Najbolje jim lahko pomagamo z zdravljenjem v ambulanti.

ISABEL PASCULIN, 1. RAZRED

Dr. Viljem Ščuka nas je sprejel v sobici, kjer se nam je predstavil in tudi mi njemu. Pripovedoval nam je razne zgodbe. Zelo so me prizadele zato, ker je večina mladih začela z drogo, ker so imeli probleme doma. Večina staršev ni bila prisotna v najboljčutljivih letih mladostnikov, zato so ti začeli iskati novo zavetje. Ko so spoznali svet droge, so bili prepričani, da to je pravi svet zanje. Ta svet jih je pripeljal samo na rob družbe. Dr. Ščuka je imel v sobi razne slike. Zelo so mi bile všeč. Pripovedoval nam je, da so mu jih podarili bivši odvisniki, ki so se zdravili pri njem. Odvisniki so naslikali slike v trenutkih, ko so bili pod vplivom mamil. Vsaka slika je bila različna od druge, saj so jih narisale različne osebe. Tri slike pa mu je podaril bivši odvisnik, ki se je rešil mamil. Zelo so bile lepe. Dr. Ščuka nam je razložil, da so bile na slikah samo žile. Bila je tudi slika, ki predstavlja grob; to pomeni, da ta odvisnik je čakal samo na svojo smrt, ker je mislil, da ni več drugega izhoda, toda v vsaki stvari je izhod. Dr. Ščuka nam je pokazal razne tipe drog. Povedal nam je, kakšne učinke imajo.

V meni se je nekaj spremenilo, toda ne dosti. Še vedno sem ostala radovedna in bi me ne motilo poskusiti kaj novega. Toda samo poskusiti, ne pa postati odvisnik.

ELISABETH MIKLUS, 1. RAZRED

V torek, 30. januarja 2001, smo imeli razgovor z dr. Vilijem Ščuko, ki nam je predstavil razne vrste odvisnosti, predvsem od mamil. Te odvisnosti so: tobak, alkohol, televizija, zdravila (predvsem uspavala in pomirjevala), heroin, hašiš, marihuana, kokain, opojne snovi, PCP, LSD, igre na srečo, hrana... Prizadelo nas je, kako odvisniki začnejo z uživanjem mamil; večkrat tudi zaradi družinskih problemov ter kako trpijo pri detoksikaciji (med abstinenčno krizo). Odvisniki rabijo vedno večjo količino mamil in poskušajo vedno močnejše droge. Ko zasvojenec nima več denarja, da bi si pridobil dro-

go, začne krasti ter se odklonilno obnašati z družino in s prijatelji.

Za prenehanje uživanja mamil se odločijo prostovoljno, ker morajo biti na ta postopek fizično in psihično pripravljeni ter morajo imeti oporo družine, prijatelja ali ljubljene osebe. Med tem časom imajo pomoč prostovoljca, ki je obenem tudi njihov osebni spremljevalec. Dr. Ščuka nam je obrazložil, kakšni so nezaželeni učinki uporabe mamil. Razkazal nam je tudi posamezna mamila, ki so mu jih prinesli odvisniki ali njihovi družinski člani.

Ob čaju smo se pogovorili o AIDS-u in načinih okužbe. Pri tem nam je tudi povedal pretesljivo zgodbo o mlademu fantu, ki je užival drogo.

IRENA GERGOLET IN IRENA MARINI, 2. RAZRED

V ambulanti Zdravstvenega doma za zdravljenje odvisnosti v Novi Gorici, ki smo jo obiskali dne 30. januarja 2001, smo spoznali doktorja Vilija Ščuko, ki je po poklicu zdravnik in psihoterapevt in pomaga odvisnikom od mamil, da bi se rešili drog. Zelo prijazen nas je sprejel in ob njem smo se počutili zelo dobro, saj je bil za nas kakor prijatelj, pa tudi mi smo se pogovarjali z njim, kakor bi govorili s svojimi prijatelji. Najprej nam je razlagal o drogah in kaj te povzročajo. Povedal nam je tudi veliko zgodb o mladih, ki so jemali razna mamila, kako so zaradi tega poslabšali svoj šolski uspeh, sledile pa so še druge posledice. Zvedel sem, da razpečevalci najprej delijo drogo zastonj, potem pa, ko postaneš zasvojen, jih drago prodajajo. Tako začnejo mladostniki, ki ne morejo brez droge, prodajati obleke, jopiče, vse tisto, kar imajo, tudi za malo denarja, samo da bi lahko kupili dozo heroina. Ta vrsta mamil je nevarna zato, ker te takoj zasvoji in se zelo težko rešiš odvisnosti.

Slišali smo veliko zgodb o mladih, ki so zdaj v zaporu ali v kakšni slabi družbi. Na tem srečanju sem spoznal veliko novega in v meni se je marsikaj spremenilo. Spoznal sem, da je treba živeti življenje kolikor se da pozitivno in da se je treba z vsemi močmi boriti za svoj obstanek. Če te tvoji starši pretepa, se jim moraš upreti. Če ti grozijo, se moraš postaviti zase in pokazati, da imaš svojo osebnost, svoj okus, svoje poglede. Potreben je predvsem pogovor. Starši in otroci bi si morali večkrat povedati in pokazati, da se imajo radi. O vsem pa naj bi se čimveč odkrito pogovarjali.

Na srečanju z dr. Ščuko smo se pogovorili res sproščeno, kakor prijatelji. V ambulanti so nam pripravili tudi čaj. Počutili smo se prav prijetno in vsi bi si želeli, da bi imeli še več priložnosti za razgovor s strokovnjakom, ki pa zna biti obenem prijatelj mladih.

BOJAN COLJA, 2. RAZRED

Človek dela, ker si z delom napolni svoje življenje, ki je lahko po svoje nesmiselno, po drugi strani pa mu lahko najdemo smisel. Delo prinaša bodisi ve-

selje kot žalost. Nekatera dela nam prinašajo veliko zadoščenja. Ko se utrujeni vrnemo z dela, pomislimo na vse, kar smo dobrega storili v tem dnevu. Morda smo to storili zase ali za druge, toda v obeh primerih trud izgine in na naših obrazih se prikaže nasmeh. Na tem svetu pa obstajajo tudi ljudje, ki delajo, samo da bi nekaj denarja zaslužili, a pri delu nimajo zadoščenja. Mogoče ga nimajo, ker opravljajo delo samo za zaslužek, ker jim to delo ni všeč.

IRENA MARINI, 2. RAZRED

Z velikim zanimanjem sem vstopila v ambulanto za zdravljenje odvisnosti. Predstavili smo se dr. Viliju Ščuki in se takoj začeli pogovarjati o vrstah odvisnosti. Bila sem zelo radovedna, kako lahko on pomaga tistim ljudem, ko so odvisni od nečesa. Rekel nam je, da je vsakdo odvisen od nečesa, lahko je odvisen od televizije, od igrar na srečo, od hrane in predvsem od ma-

mil. Pripovedoval nam je o življenjskih zgodbah nekaterih odvisnikov od mamil. Razlagal nam je, kako jim on pomaga premagovati to odvisnost in kako so mu hvaležni. Bila sem zelo začudena, kako jim je uspelo premagovati to odvisnost, čeprav so veliko pretrpeli in so se res potrudili. Razumela sem, da odvisniki od mamil potrebujejo več razumevanja in ne obsojanja. Razumela sem, kako se počutijo ti odvisniki, ko jih nihče ne razume, nimajo več nobenega prijatelja in starši jih nočejo več pod svojo streho, tako da so prisiljeni romati okrog in skušajo reševati probleme z uživanjem mamil. Naučila sem se marsikaj od tega srečanja, mislim da je dr. Ščuka čudovit človek.

SARA SIBELIA, 2. RAZRED

KRATKI VTISI

Zdaj vem, da so vse droge zame zelo nevarne in nikoli jih ne bom poskusil. Zvedel sem nekaj novega, kar mi bo v bodočnosti gotovo služilo.

DIMITRI CARNIELLI, 1. RAZRED

V meni se je spremenil odnos do mamil, saj sedaj vem veliko več. Spremenila sem tudi stališče do tistih, ki mamila uživajo. Treba jim je pomagati. Najbolje jim lahko pomagamo z zdravljenjem v ambulanti.

ISABEL PASCULIN, 1. RAZRED

Začela sem razmišljati. Razumela sem, da je treba čim več pomagati tistim, ki rabijo pomoč.

IRENA GERGOLET, 2. RAZRED

Razmišljala sem, kako ti ljudje trpijo, čeprav oni mislijo, da je to njihovo življenje in da se počutijo dobro.

ISABEL MANIA, 2. RAZRED

Spoznala sem, kakšne učinke in posledice zapušča droga na ljudeh; ne bi rada postala kot oni in imela težave z zdravljenjem.

IRENA MARINI, 2. RAZRED

OBISK MLEKARNE VIPAVA

Mlekarina je bila zgrajena z namenom da bi prodajala mleko v Trst, vendar do uresničenja tega načrta nikoli ni prišlo. Mlekarina ima dovoljenje za izvažanje mleka v EU, a njeno tržišče je v glavnem sama Slovenija ter Bosna in Hercegovina. Vsak dan dobijo 30.000 litrov mleka, iz katerega proizvajajo sire, jogurte in razne fermentirane izdelke.

Najprej sprejemo mleko na sprejmi rampi, izvajajo kemične - mikrobiološke analize (tudi na antibiotike: mleko, ki jih vsebuje, uničijo). Nato gre po zaprtih ceveh na pasturizacijo (toplotno predelavo okoli 75°C). S tem postopkom pride do uničevanja patogenih mikroorganizmov, ohranijo se pa pomembne mlečno - kislinke bakterije. Sledi homogenizacija (s tem postopkom se kompleksne molekule maščob razgradijo na manjše dele. Tako se na mleku ne bo zbirala smetana) in tipizacija (predelava količine maščobe: od 0,6% do 3,2%). V mlekarini proizvajajo različne jogurte. Slednje pridobijo po izvršenem postopku kisanja. Jogurte delimo v sveže in termično obdelane. Pri teh moramo s toploto povzročiti ponovno fermentacijo, tako da se uničijo mlečno-kislinke bakterije. V sadne jogurte dodajo sladkor, škrob,

nekatero pa polnijo s sadno maso, ki jo kupujejo od podjetja *Fruactal*. Konservansi v mlečni industriji niso dovoljeni. Za jogurte tipa bifidus so izrednega pomena probiotične bakterije, ki nam pomagajo pri prebavi. V mlekarini *Vipava* pridelujejo tudi sire, ki se delijo na: mehke, trde in poltrde. Glede na količino maščobe pa na: mastne, polmastne in puste. Za en kg sira je potrebnih deset litrov mleka. Pomembna snov pri predelavi mleka v sir je sirišče (encim). Po tem postopku nastane sirotka. Sirotkine beljakovine so izredno pomembne pri izdelavi jogurta. Sirozi zorijo najmanj dva meseca. Po tej dobi se ti izsušijo za približno 10%. Sir predstavlja za mlekarino *Vipava* eno tretjino dnevnega odkupa. Poleg sira proizvajajo tudi skuto. Ta se dodela v polkrožnih posodah-banjah. Vse izdelke po predelavi shranijo v hladilnico.

Samočiščenje se opravlja s "CIP-programom". To je čiščenje z lušino in kislino. Čiščenje poteka tako: najprej izpirajo z vodo (voda krozi v napravah 5 min.), potem z lušino pri 70°C (slednja odstrani maščobe), spet izpiranje z vodo, pranje s kislino (odstrani mlečni kamen), voda, nato pa razkuževanje s peroksiocetno kislino.

ALESSIA MONTI, 1. RAZRED

DAJLE